

مناقب اہل بیتؑ

انتخابات از شعراء صوفیاء کرام

مؤلفہ

محمود علی مرزا حیدر آبادی

تصحیح و حواشی و ترجمہ تذکرہ از اردو بہ فارسی

بنت زہرا نقوی ندی الہندی، لکھنؤ

ناشر

نور ہدایت فاؤنڈیشن

حسینیہ غفران مآب، مولانا کلب حسین روڈ، چوک، لکھنؤ-۲۲۶۰۰۳ (ہندوستان)

مناقب اہل بیت

بنت زہرا نقوی ندی الہندی

Manaqib-e-Ahle-bait

By

Mahmood Ali Mirza Hyderabad

Translated By

Binte Zahra Naqavi Nadal Hindi

Publisher

Noor-e-Hidayat Foundation

Imambara Ghufuranmaab, Maulana Kalbe Husain Road,

Chowk, Lucknow-226003 (INDIA)

Website : www.noorehidayatfoundation.org

مناقب اہل بیت

انتخابات از شعراء صوفیاء کرام

مولفہ

محمود علی مرزا حیدر آبادی

تصحیح و حواشی و ترجمہ تذکرہ ازادوبہ فارسی

بنت زہرا نقوی ندی الہندی، لکھنؤ

ناشر

نور ہدایت فاؤنڈیشن امام باڑہ غفران مآب، مولانا کلب حسین روڈ، چوک، لکھنؤ۔ ۳
(یو۔ پی)

نام کتاب	:	مناقب اہل بیت علیہم السلام
مؤلف	:	محمود علی مرزا حیدر آبادی
ترتیب و حواشی	:	از بنت زہرا نقوی ندی الہندی
ناشر	:	نور ہدایت فاؤنڈیشن، لکھنؤ۔
کمپوزنگ	:	جاسٹی کمپیوٹرس پوائنٹ، لکھنؤ (9935025599)
سنہ اشاعت	:	یکم جنوری ۲۰۱۴ء
تعداد	:	پانچ سو
مطبع	:	نظامی پریس، لکھنؤ
ہدیہ	:	۱۵۰ روپے

ملنے کے پتے

نور ہدایت فاؤنڈیشن امام باڑہ غفران مآب، مولانا کلب حسین روڈ، چوک، لکھنؤ۔ ۳ (یو۔ پی)

فون: 0522-2252230 موبائل: 9335996808 — 9335276180

ای میل: noorehidayat@gmail.com e-mail:

Website: www.noorehidayatfoundation.org

۱۵	حضرت شمس تبریزی	؟	۱۲۴۷ع	۸۰
۱۶	طوطی‌بند حضرت امیر خسرو <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۲۵۳ع		۱۰۴
۱۷	حضرت حکیم سنائی غزنوی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۲۶۹ع	۱۳۳۱ع	۱۰۹
۱۸	حضرت محمد شمس الدین حافظ شیرازی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۳۱۵ع	؟	۱۱۳
۱۹	حضرت نعمت اللہ ولی کرمانی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۳۲۹ع	؟	۱۲۳
۲۰	حضرت نصیر الدین محمد چراغ دہلی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	؟	۱۳۵۶ع	۱۳۲
۲۱	حضرت نور الدین ملا عبدالرحمن جامی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۴۱۴ع	۱۴۹۲ع	۱۳۴
۲۲	حضرت نیاز احمد صاحب چشتی وقادری <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۷۵۹ع	؟	۱۳۹
۲۳	حضرت سید شاہ علی حسن جائسی سجاده نشین	۱۷۷۲ع	۱۸۴۲ع	۱۴۳
۲۴	شاعر فلسفی مرزا اسد اللہ خا غالب <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۷۹۷ع	۱۸۶۹ع	۱۵۷
۲۵	حضرت نور علی شاہ صوفی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	؟	۱۸۰۰ع	۱۶۶
۲۶	حضرت سید شاہ باقر علی چشتی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۸۳۱ع	؟	۱۶۹
۲۷	حضرت میرامداد علی شاہ علوی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۸۳۹ع	؟	۱۷۲
۲۸	حضرت شاہ غلام علی قادری موسوی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	؟	۱۸۴۲ع	۱۸۸
۲۹	حضرت مولانا شاہ محمد ابوالحسن پهلوار	؟	۱۸۴۹ع	۱۹۱
۳۰	حضرت مستان شاہ مجذوب کابلی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	؟	۱۸۵۷ع	۱۹۸
۳۱	حضرت محمد عبدالقادر صاحب صوفی واعظ	؟	۱۸۶۳ع	۱۹۹
۳۲	مفتی سید ضیاء الدین المخاطب ضیاء جنگ	۱۸۷۵ع	؟	۲۰۴

فہرست

شمار	نام شعرا کرام	ولادت	وفات	صفحہ
	عرض نور			۶
۱	سبب تالیف			۸
۲	مقدمہ			۱۰
۳	حضرت امام شافعی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۷۶۰ع	۸۲۰ع	۱۵
۴	حضرت جنید بغدادی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	؟	۹۰۹ع	۱۸
۵	حضرت حسین منصور حلاج <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	؟	۹۲۲ع	۲۱
۶	حضرت احمد جامع زندہ پیل <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۰۴۹ع	؟	۲۳
۷	حضرت غوث الاعظم شیخ عبدالقادر جیلانی	۱۰۷۷ع	۱۱۶۴ع	۳۱
۸	حضرت شیخ فرید الدین عطار <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۱۱۸ع	۱۲۳۰ع	۳۳
۹	حضرت سید معین الدین حسن سنجر <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۱۴۲ع	۱۲۳۵ع	۴۳
۱۰	حضرت شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۱۷۵ع	؟	۴۶
۱۱	حضرت سید مخدوم علی احمد صابری کلیری	۱۱۹۵ع		۵۴
۱۲	حضرت محمد جلال الدین رومی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۲۰۷ع		۵۹
۱۳	حضرت قطب الدین بختیار کاکی اوشی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	؟	۱۲۳۵ع	۷۲
۱۴	حضرت نظام الدین اولیاء محبوب الہی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۲۳۶ع	؟	۷۶

۳۳	حضرت سید معروف علی شاه قادری <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	؟	تقریباً ۱۹۱۰ء	۲۰۸
۳۴	حضرت علامه ڈاکٹر سر محمد اقبال <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۸۷۸ء	۱۹۳۸ء	۲۱۰
۳۵	سلطان العلوم اعلیٰ حضرت نواب میر عثمان علی خان آصف جاہ سابع نور اللہ مرقدہ	۱۸۸۵ء	۱۹۶۷ء	۲۱۹
۳۶	حضرت مولانا غلام قادر گرامی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۸۸۶ء	؟	۲۲۲
۳۷	حضرت ملا عمر سہ پیازہ <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۸۸۹ء	؟	۲۳۳
۳۸	مولانا حضرت سید شاہ شیخ احمد صاحب شطاری <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۹۰۳ء	۲۷ نومبر ۱۹۷۶ء	۲۳۸
۳۹	حضرت سید محمد ولی اللہ حسینی افتخاری <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	۱۹۰۳ء	؟	۲۴۵
۴۰	حضرت سید معز الدین ملتانی قادری	۱۹۰۵ء	بقید حیات	۲۴۲
۴۱	حضرت سید غلام دستگیر صاحب مرحوم نقشبندی	تخمیناً ۱۹۱۰ء	؟	۲۴۵
۴۲	جناب منشی ولایت علی خان صاحب	بزمانہ ۱۹۱۳ء	؟	۲۴۸

عرض نور

کردار رہبران اہل بیت عصمت و طہارت و معدن رسالت علیہم السلام تمام جہتہائی زندگی بشر را احاطہ کردہ و افکار نیک انسانی را جلب کردہ تحت تاثیر خود قرار دادہ است۔

ما می بینیم کہ تمام فرقہ ہا و مکاتب اسلامی بدون اختلاف در این با گارہ پر عظمت عرض ارادت نمودہ و جبین نیاز را خم کردند۔

چنانکہ موالیان باطن، ارباب تصوف و عرفان نیز در بار گاہ حق اہل بیت علیہم السلام زبان سخن را باز کردند و بسیار زیاد بہ مدیحہ سرائی پرداختند و در این مورد پاکیزگی فکر و نظرو تزکیہ و تخیل خود شان را بیان داشتند۔

از ہمین قبیل مجموعہ ای از قصیدہ ہای گرانمایہ و شعر ہای گہر بار انویسنندہ توانا و صوفی منش معروف در دہہ گذشتہ بنام آقای محمد علی میرزا حیدر آبادی در کتابی بزبان اُردو بنام ”مناقب اہلبیت“ گرد آوری نمود کہ مورد استقبال فراوان قرار گرفت

در این مجموعہ سخنان شاعران بزرگ عرب، عراق، ایران و ہم چنین از شاعران شبہ قارہ ہند گرد آوری شدہ بود۔ در این شاعران نامور اسمہای همچون امام شافعی و میرزا اسد اللہ غالب نیز دیدہ می شود۔ آخر چرا؟ حد اقل ما از منش صوفیانہ از این دو بزرگوار را نمی دانیم۔ چون امام شافعی امام یک مسلک فقہی بود، و ممکن است شعر ہای غالب آغشتہ از عشق حقیقی بودہ باشد۔ اما ایشان خود شاعلام کرد:

”تجھے ہم ولی سمجھتے جو نہ بادہ خوار ہوتا“

یعنی تو را ولی می دانستم اگر بادہ خوار نبودی۔

اما شاعران بزرگ دیگری که در فهرست مناقب اہلبیت قرار دارند از این انتقادات بدور هستند۔ مختصر اینکه شاعر بزرگ معاصر سرکار خانم ندی الہندی مجموعہ مذکور را نظر ثانی کردہ در قالب فارسی در آورده است کہ ہم اکنون پیش شما عزیزان قرار دارد۔

این مجموعہ نیز از سلسلہ کتابہای مهمی انتشار یافتہ از موسسہ نور ہدایت است کہ در خدمت خوانندگان با ذوق و اہل نظر می باشد۔

امید است کتاب مذکور نیز همچون انتشارات گذشتہ مورد قبول واقع شود

سید مصطفیٰ حسین نقوی اسیف جائیس

موسسہ نور ہدایت لکھنؤ۔ ہند

بسم اللہ الرحمن الرحیم

سبب تالیف

راقم الحروف در حضور کسانی کہ مناقب اہل بیت را مطالعہ می فرمایند خود م را با اختصار چنین معرفی می نمایم کہ جد بزرگ بندہ خواجہ قدرت اللہ خان، والی سابق برہان پور کہ در کشور ایران واقع است در عہد حکومت آصف جاہ ثالث بہ علت تسلط انگلیس ہا، معزول شدہ ہمراہ خواہر حقیقی مجرّد بنام زیب النساء بیگم بہ حیدرآباد دکن وارد شد و دربار گاہ شاہ باریابی بدست آورده مورد عنایات اش قرار گرفته و سپس شاہ دربارہ خواہرش زیب النساء از او خواستگاری کرد و در نتیجہ شاہ نظام سوم با زیب النساء بیگم ازدواج کرد و برای خرج پان (برگی است کہ در کشور ہند با ادویات می خورند و در نتیجہ لب ہا و اطراف داخلی دہن قرمز شدہ قشنگ جلوه می نماید) آراضی بنام ملی پلی عنایت اش کرد و لکن او آنرا بہ برادر خود ش قدرت اللہ خان منتقل کرد۔ خواجہ قدرت اللہ خان با دختری از خاندان میر عالم ازدواج کرد و از جانب ایالت میر عالم منصب ہای متعدد بنام او اجرا یافت۔ خواجہ کہ پیرو مذهب حنفی بود، بعد از ازدواج، مذهب امامیہ را اختیار کرد و خانوادہ او نیز ہمین مذهب امامیہ را دنبال کردہ اند و پادشاہ وقت، قدرت اللہ خان را بہ القاب محترم الدولہ و محترم الملک ملقب ساخت۔

راقم الحروف فرزند یک نفر از ہمین خاندان یعنی نواب احمد علی مرزا خان مرحوم و زمین دار سابق ملی پلی و نوہ دختر خان ایرانی است کہ در خانہ گرفت و علوم شرقی را در حضور مولانا حمید الدین قمر تحصیل نمود

و از بد و شعور دوست داشت که ادبیات مذهبی را مطالعه کند و این شوق و رغبت در مطالعه فقط در حد مذهب آباء محدود نبود بلکه باعث شد تا کتاب های اهل تسنن را که در زمینه های مختلف وجود داشت - با دقت مطالعه کند و نتیجه آن در شکل مناقب اهل بیت السلام علیهم برای صاحبان فکر عرضه می شود و آن بر اشعار چهل نفر از صوفیان گرامی قدر اشمال دارد - و هدف بنده از نشر کردن این مجموعه اینست که ملت اسلامی می تواند بفهمد که مقام و منزلت اهل بیت اطهار السلام علیهم در نظر صوفیان کرام چیست؟ و مولانا سید معزالدین ملتانی این مناقب را بزبان اردو ترجمه نموده است - و پروفیسور سید محمد مرحوم نیز بر آن نظر ثانی کرده است و بنده خیل ممنون ام که ایشان در تکمیل این کار ادبی وقت زیاد صرف کردند - و مولانا شیخ احمد شطاری کامل مرحوم بر مناقب مذکور مقدمه ای نوشته است که در ضمن این اشاعت شامل می باشد -

و دکتر باشم امیر علی ایچ - ای - ایچ امین دفتر امانتی (دی نظامس ترست) در نشر کردن این مجموعه سرفهرست می باشد که به بخاطر علم دوستی و همدردی انسانی او این کار مهم، از جانب دفتر امانتی (دی نظامس ترست) به مرحله تکمیل رسید - و بنده در این رابطه از دکتر موصوف و آقا محمد علی عباسی ترستی را تشکر می نمایم -

راقم: محمود علی مرزا

۸ ژانویه ۱۹۷۷ میلادی

مقدمه

اثر خامه نقیب الاسلام حضرت مولانا سید شاه شیخ احمد صاحب کامل قادری شطاری مرحوم سابقاً معتمد مجلس علماء دکن در میان اخلاف مخلص و فقیر آقا محمود علی مرزا خواجه قدرت الله ملقب به محترم الملک، با آنکه اولاد نواب احمد علی مرزا خان زمین دار سابق آراضی ملاپلی و نوۀ خان ایرانی اند، میرزا منش کم ولی فقیر منش زیاد اند و علت اش شاید اینست که توسط مولانا قمر فاروقی در منازل علم کسبی روشنی یافتند و در مراحل علم و هبی مصاحبت با صوفی و صافی مولانا عبدالقادر فنا، استعداد هائی جبلی ایشان را چنان برانگیخت که با تحریک کامل ایشان، کسانی که با وصف همه نابودی روی صفحه هستی، با گفتن من، شعار انفرادیت خود را می زدند، همراه نفس زندگی عارضی از لذت های بقاء بعد از فنا، لطف اندوز می شوند ذلک فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ - (این فضیلتی است که هر که را خداوند می خواهد عطایش می کند و خداوند صاحب فضل و بزرگی است)

و باین طریق جوهر قابل و ناشناخته به طور غیر شعوری، شعور

جبلی را که تحت شعور بیدار ساخت آن در وجدان مرزا شوق مطالعه به کتاب

های مذهبی ایجاد نمود و معلوم نیست که به یمن آن شعور و ادراک چقدر کتاب‌ها را مطالعه کرد تا هم زمانی که در کتاب خانه سالار جنگ، دیوان حضرت شمس تبریز علیه الرحمه را دید و آن نظر او را در یک نقطه خاص مرتکز کرد- حضرت شمس تبریزی که زندگی شخصیت بزرگ همانند مولانا رومی رحمۃ اللہ علیہ را استوار کرد- چنانکه خود مولانا تاریخ زندگی اش را چنین عرضه می‌کند-

مولوی برگز نشد مولای روم تا غلام شمس تبریزی نشد

پس اشعار شمس تبریز که در ستایش جناب امیر الشیخ اندو صدای قلب اش را به شکل الفاظ بر روی صفحه کاغذ آورده اند و در این خصوص در طلب اشعار منقبتی دیگران از میان ارباب طریقت اگر مرتب کننده این مجموعه را به تلاش زیاد وادار کردند چه جای تعجب است بلکه باید بگویم که هر چقدر بدست افتاد به سبب تقدیر است و ما آنرا با تعاون دوستان از مرحله طباعت گذرانده برای تسکین قلب و غذای روح بر روی سفره گذاشته- و الا کی است که آرزوی ورود در شهر علم توسط دروازه علم نکند- و پیروانگان شمع حقیقت امام مشارق و مغارب چقدر زیاد اند و در ستایش حسن ازلی و بی مثال که از چهره‌های ایشان پخش می‌شود با آنکه زبان حال الفاظ، بی مایه گی اش را اعتراف نموده است، افراد شیرین زبان در کدام زمان و کجا نبوده اند و کجا نیستند؟ ع

ز حسنش غایتی دارد نه سعدی را سخنپایان
بمیرد تشنه مستسقی و دریا هم چنان باقی

وصاحبان افکار گاهی مجبور می‌شوند که از میان جهان خیالی عبور نمایند زیرا نظرهایی که از بی صورتی بر روی شاهکار صورت پذیر قدرت می‌افتند در یک حالت خصوصی آنرا وامی‌دارند که خراج عقیدت اش را عرضه نمایند و بر صاحب حوصله وادار می‌شود که بحسب حوصله اش مدح و ستایش کند پس شعار همه در بارگاه ممدوح ”عِبَارَاتُنَا شَتَّى وَحُسْنُکَ وَاحِدٌ“ (حسن تویکی است ولی عبارات ما متعدد است) می‌باشد-

و بعد از فرمان پیامبر که فرمود ”لَا يُؤْمِنُ أَحَدُکُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ“ (کسی از میان شما مومن نخواهد شد تا اینکه من نزد او، از فرزند و پدر اش دوست تر باشم) ثابت شد که عین ایمان چنین محبتی باسید الانبیاء والمرسلین می‌باشد که هر محبت و دوستی، فدای آن بشود و وقتی که محبت با ایشان عین ایمان است لازمه آن اینست که محبت و دوستی آل، جزو ایمان است و الا ایمان، ناقص خواهد بود و به این دلیل امام شافعی چنین فرموده است-

يَا أَهْلَ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ حُبُّكُمْ
فَرَضَ مِنَ اللَّهِ فِي الْقُرْآنِ أَنْزَلَهُ
يَكْفِيكُمْ مِنْ عَظِيمِ الْقَدْرِ أَنَّكُمْ
مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْكُمْ لَا صَلَوةَ لَهُ

ای اهل بیت پیامبر خدا دوستی شما
از جانب خدا است آنرا در قرآن نازل فرمود
و برای علو مرتبه شما همین کافی است که
هر که بر شما صلوة نفرستد نماز اش باطل است

بعد از ارشاد گرامی پیامبر مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْهِ مَوْلَاهُ (هر که من
مولایم هستم علی مولای او است) مولی امت مسلمه، علی علیه السلام است اگر با
ایشان ارتباط نباشد پس بیچ چیز، و آن شخص که در برهه ای از تاریخ با
ایشان ارتباط نداشته باشد بدبخت است. در کدام سلسله از ارباب طریقت،
فیض ایشان وجود ندارد؟ و یک شاخ از سلسله قادریه، از ائمه اطهار، ادامه
داشته است و آنرا سلسله الذهب می گویند.

خداوند متعال مرزا را جزای خوبی بدهد که ایشان با انتشار این
مجموعه اشعار، گامی برداشته است که توسط آن، بسیاری از شکوک می
توان رفع نمود لذا اگر بنده بگویم که این آغازی است برای ایجاد برادری بین
دو طبقه از مسلمانان، غلط نخواهد شد و مانده سخن در رابطه با پیروی مرام
موافق؟

وَالسَّعْيُ مِمَّا وَالْإِتِّمَامُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَأُخِرْدَ عَوَانَا إِنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى آلِهِ
الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَصَحْبَةِ الْأَكْرَمِينَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ - (کوشش و تلاش از
طرف ما و تمام اش از جانب خداوند متعال است و آخرین سخن ما اینست

که حمد و ستایش سزاوار خدای است که پروردگار جهان است و صلوة
و سلام بر سردار انبیاء و مرسلین و بر آل اش که نیک و پاک اند و بر
اصحاب بزرگ اش تا روز حساب.

۲۷ صفر مظفر ۱۳۹۲ فقیر
آستانه شطاریه دبیر پوره سید شیخ احمد شطاری کامل
حیدرآباد (اے - پی -)

حضرت امام شافعی رحمة الله عليه

تولد ۷۶۰ میلادی وفات ۲۰ ژانویه ۸۲۰ میلادی

کنیه اش ابو عبدالله محمد ادريس ولقب عارف بالله است و بدين سبب شافعی گفته می شود که نام مورث اعلی او شافعیه بود که از نسل هاشمی بود۔ وجد پيامبر حضرت عبدالمطلب از میان نیاکان او بوده اند۔ او امامی از بین چهار تاي امام اهل سنت و جماعت بود۔

و پیروان مذهب شافعی در شهر خراسان و ایران زیاد اند۔ و وفات او

در مصدر در تاریخ ۲۰ ژانویه ۸۲۰ م و در سن ۴۰ سال بود۔

منقبت مولای کائنات

حضرت علی علیه السلام

عَلِيٌّ حُبُّهُ جُنَّةٌ قَسِيْمُ النَّارِ وَالْجَنَّةِ

وَصِيُّ الْمُصْطَفَى حَقًّا إِمَامُ السَّلَامِ الْإِنْسِ وَالْجِنَّةِ

محبت با علی علیه السلام سپری است (از آتش دوزخ نکه می دارد)

و حضرت علی علیه السلام تقسیم کننده جنت و دوزخ اند۔ قسم بخدا که ایشان وصی

حضرت محمد مصطفی اند و امام همه انس و جن اند۔

حواله: کتاب معالم العترة ترجمه ینابیع المودة باب ۱۶ صفحه ۱۳۰ مولفه شیخ

سلیمان قندوزی حنفی مفتی اعظم قسطنطنیه

حواله: قاموس المشاهیر جلد دوم صفحه ۲ مولفه نظامی بدایونی اسٹیٹ لائبریری

حیدرآباد دکن شماره کتاب ۹۲۸۹۱۴۳ ج-۲-ش-۱-ن-طباعت سال ۱۹۲۶ء به مطبع

نظامی پریس بدایون اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد

منقبت دیگر

يَا أَهْلَ بَيْتِ اللَّهِ صَلَّ اللَّهُ عَلَيْهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّ اللَّهُ فِي الْقُرْآنِ أَنْزَلَهُ
كَفَاكُمْ مَنْ عَظِيمِ الْقَدْرِ أَنْكُمْ مِنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْكُمْ لَا صَلَوَاتَ لَهُ

ای اهل بیت پیامبر خدا محبت باشما
از جانب خدا است و آنرا در قرآن نازل فرموده است
و برای علو مرتبه شما همین کافی است که
هر که بر شما صلوة نفرستد نمازش باطل است

۲-

حضرت جنید بغدادی رحمه الله علیه

تولد (؟) وفات ۹۰۹ م

اسم او ابوالقاسم بن محمد بن جنید نهاوندی است و لقب
سید الطائفه است در شهر بغداد متولد شده بود. و شاگرد سری السقطی
بود. در حضور ابوحنیفه فقه خواند. سپس آموزش تصوف را آغاز کرد.
مدارج زیادی را طی کرد. تصنیفی از او وجود دارد که شامل رساله های
متعدد است. و در آن برای مسائل پیچیده تصوف راه های حل نوشته شده اند.
و در آن، نامه های او نیز وجود دارند. مردم با او ارادت و عقیدت داشتند و در
تشکیل صوفیان کرام نقش مهمی داشته است. و مرتبه او در میان صوفیان
بسیار بلند تصور می شود.

حواله: قاموس المشاهیر جلد اول صفحه (۱۷۸) شماره کتاب ۹۱۴۳/۹۲۸-ج-۱-ن

ظا-ق مطبوعه ۱۹۲۴ء نظامی پریس بدایون اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد.

حواله: کتاب معالم العترة ینابع المودة باب ۵۹ فصل ۲ صفحه ۲۶۹ مؤلفه شیخ سید

سلیمان قندوزی بلخی حنفی سنی مفتی اعظم قسطنطنیه.

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

نه یافت و هم و خرد پهایه کمال علی علیه السلام
 یه وصف راست نیاید بیان حال علی علیه السلام
 مقرر است که در عهد فطرت ارواح
 بروح پاک محمد ص بُد اتصال علی علیه السلام
 زید و حال که بر رست از ریاض صفا
 به آب علم بر و مند شد نهال علی علیه السلام
 چو آفتاب رسالت طلوع کرد از غیب
 ظهور یافت از اوج افق هلال علی علیه السلام
 نخست قرعه ایمان به نام او آمد
 که خیر بود و سعادت نشان فال علی علیه السلام
 چو یافت خطبه اسلام زیب و زینت وحی
 گرفت کار غزا رونق از قتال علی علیه السلام
 جواب داد سوالات کلّ عالم را
 کسی نه گفت جوابی زیک سوال علی علیه السلام
 حدیث رایت و طیر و غدیر و عقد اخا
 شهود آیه صدق اند بر خصال علی علیه السلام

نزل آیه مستغفرین بالاسحار
 بود دلیل مناجات ز ابتهال علی علیه السلام
 تو سر "انفسنا" و "ولیکم" در یاب
 که بر تو کشف شود عزت و جلال علی علیه السلام
 نه کرده طرفته عینی گناه در همه عمر
 که غرق طاعت حق بود ماه و سال علی علیه السلام
 ز جام لطف خدا تا ابد بود سیراب
 کسی که نوش کند شربه زلال علی علیه السلام
 به روشنائی ایمان رسد ز ظلمت کفر
 دلی که نور یقین دید از جمال علی علیه السلام
 ازان زمان که بدیدم جمال او در خواب
 نه بوده ام نفسی خالی از خیال علی علیه السلام
 گواه باش خدایا! که بنده تو جنید
 همیشه هست محب علی علیه السلام و آل علی علیه السلام

-

حضرت حسین منصور بن حلاج صوفی رحمة الله عليه

تولد(?)

وفات ۹۲۲م

نام اصلی او، شیخ ابن حلاج است ولی بنام پدرش منصور، مشهور گشته و در شهر بیضاء از شهرهای فارس متولد شد. او مرید حضرت جنید بغدادی بود و بسیاری از مؤرخین او را شعبده باز می گویند. صوفیان کرام درباره او می گویند که او قائل به مسئله وحدة الوجود بود و أنا الحق می گفت و باین سبب خلیفه بغداد یعنی مقتدر، در سال ۹۲۲م مطابق ۳۰۹ هجری او را بقتل رسانید.

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام

آن ماحی ضلالت و حامی دین حق
آن والی ولایت جان شاه علیه السلام اولیا
داماد مصطفای معلا علی علیه السلام که هست
خاک درش ز روی شرف کعبه علا
آدم علیه السلام خلافت است و برایم علیه السلام خلت است
چون نوح علیه السلام متقیست هم از قول مصطفی
موسی است در مهابت و عیسی است در ورع
جمشید در جلالت و احمد در اصطفای
اورا ولایتیست به تخصیص از خدا
کان را بیان می کند ایزد به انما
عمریست تا حسین جگر خسته مانده است
در دست اهل نفس گرفتار صد بلا
امروز دست گیر که از پافتاده ام
آخر نه دست من تو گرفتی در ابتدا

حضرت احمد جامع شيخ الاسلام زنده پيل رحمة الله عليه

تولّد ۱۰۴۹ م وفات (؟)
لقب او ابو نصر زنده پيل است ولي معروف در شهر نيشاپور است۔
تا هيچده سال در كوه ها و جنگل ها در عبادت مصروف بود سپس ازدواج
كرد۔ خداوند متعال (۲۹) پسر و سه دختر به او عنايت كرد۔ حضرت احمد
جامع، داراي تصانيف بوده است و از ميان تصنيفات اش سمرقند، انيس
الطالبين، مفتاح النجاة و بحر الحقيقت معروف و مشهور است۔

منقبت حضرت مولاى كائنات عليه السلام

هر نفس اندر ثنائى مصطفى بايد زدن
چنگ در دامنِ اصحابِ صفا بايد زدن
حيدرى كوست، دريائى كرم، كانِ سخا
نغمه در وصفِ على عليه السلام شير خدا بايد زدن
لا فتى الا على عليه السلام لا سيف الا ذوالفقار
هر دم از فهم از صفات هَلْ اَتى بايد زدن
گر نجاتِ آن جهان مطلوب داري اى عزيز
دست درد امانِ آلِ مصطفى بايد زدن

ديگر

نورچشم مصطفى را مرحبا بايد زدن
ساغر مى را ز دستِ مرتضى عليه السلام بايد زدن
از حسن باش و حسينى عليه السلام شوكه دور آخرت
چنگ دل در دامنِ آلِ عبا عليه السلام بايد زدن
مهر زين العابدين عليه السلام بايد كه باشد در دلت
خاك پاي باقرين را بوسه ها بايد زدن
جعفر عليه السلام صادق امام ما و جمله عالم است
مهر موسى عليه السلام در درون دل چوما بايد زدن

حواله: تذكرة قاموس المشاهير جلد اول اردو صفحه ۶۵ مؤلفه بدایونی شماره کتاب
۹۱۴۳ / ۹۲۸ ج-۱-ن ظ-۱-ق-مطبوعه ۱۹۲۲ء به نظامی پريس بدایون استیث
لائبریری حیدرآباد۔

از علیؑ موسیؑ رضا گشته خراسان جنتی
 این سخن با مومنان با صفا باید زدن
 از تقیؑ باش و نقیؑ را دوستدار از جان و دل
 دشمنان عسکریؑ را تیربا باید زدن
 هر که مهدیؑ را به بیند او شود خاکِ رهش
 پنج نوبت را بنامِ شاهِ ما باید زدن
 چاکر شاهنشۀ دین، مرتضیؑ باید شدن
 قیصر و خاقان و جم را پشتِ پا باید زدن
 مروه و زمزم صفا دارد ز خاکِ مرقدش
 پس قدمِ مردانه در راه خدا باید زدن
 زهرۀ احمد کجا باشد که گوید مدحِ شاه
 این سخن را هم به توفیق خدا باید زدن

منقبت حضرت مولای کائناتؑ

آن شهنشاهی که شایان را بذاتش التجاست
 شاهِ شایانِ دو عالم ابنِ عمِ مصطفی است
 ای زمهرِ حیدرمؑ هر لحظه اندر دل صفات
 و زپس حیدرؑ، حسنؑ ما را امام و رهنماست
 همچو کلب افتاده ام بر آستانِ بوالحسنؑ
 خاکِ نعلینِ حسینؑ اندر دو چشمم تویاست
 عابدین تاجِ سر و باقرؑ دو چشمم روشن است
 دین جعفر برحق است و مذهبِ موسیؑ رضا است
 ای موالی! وصفِ سلطانِ خراسان را شنو
 ذره ای از خاکِ قبرش دردمندان را دواست
 پیشوای مومنانست و مسلمانانِ تقیؑ
 گر نقیؑ را دوست داری در همه مذہب رواست
 عسکریؑ نور و چشمِ آدمؑ است و عالم است
 همچو یک مهدیؑ سپه سالار در عالم کجاست
 قلعهٔ خیبر گرفته آن شهنشاهِ عرب
 زانکه در بازوی حیدرؑ زور دستِ لافتنی است

شاعران از بهر سیم و زر سخن هاگفته اند
 احمد جامی علیه السلام غلام خاص شاه علیه السلام اولیاست

منقبت حضرت مولای کائنات علیه السلام

ای شه علیه السلام دل دل سوار شاه سلام علیک
 صفدر با ذوالفقار شاه سلام علیک
 درتگ و پیوی توایم عاشق روی توایم
 ماسگ کوی توایم شاه سلام علیک
 باب شبیر و شبر علیه السلام خسرو والا گهر
 منظر اهل نظر شاه سلام علیک
 زین عباد علی علیه السلام رونق دین نبی
 خواند خدایت ولی شاه سلام علیک
 شاه خراسان ما، ماه خراسان ما
 میر خراسان ما، شاه سلام علیک
 هست تقی رهبرم، شاه نقی علیه السلام مهترم
 عسکری علیه السلام تاج سرم شاه سلام علیک
 مهدی آخرزمان، صف شکن کافران
 قبله آزادگان شاه سلام علیک
 احمد جام توام مست مدام توام
 خاصه غلام توام شاه سلام علیک

حواله: انتخاب کلام شعرا شماره کتاب ۷۶ صفحه ۶ فن: ادب نظم فارسی قلمی
 ریکارڈ سالار جنگ میوزیم لاہریری حیدرآباد دکن۔

حواله: دیوان حضرت احمد جام زنده پیل شماره کتاب ۲۵۱ صفحه ۸ مخطوطات
 کتب خانہ آصفیہ حیدرآباد دکن۔

منقبت حضرت امام موسیٰ رضا علیه السلام

توزِ نور مصطفائی یا علی موسیٰ علیه السلام رضا
 نورِ چشم مرتضای علیه السلام یا علی موسیٰ علیه السلام رضا
 بابِ تو شیر خدا و اُمّ تو فخر النساء
 جدّ تو سلطانِ دین است یا علی موسیٰ علیه السلام رضا
 من بگویم نامِ تو تا تازه گردد جانِ من
 هر زمان از شوق گویم یا علی موسیٰ علیه السلام رضا
 میوهٔ جانِ موالی آفتاب نیم روز
 چتر دارِ روزِ محشر یا علی علیه السلام موسیٰ علیه السلام رضا
 هر که در مشهد در آید حاجتی خواهد زِ تو
 حاجتش را حق بر آرد یا علی موسیٰ علیه السلام رضا
 آن امامی تو که کردند در خراسانی شهید
 تو امامِ هشتمین هست یا علی موسیٰ رضا
 زهر دادند آن چگونه از عنب دادند زهر
 چون شهید کربلای یا علی موسیٰ علیه السلام رضا
 انس و جن و وحش و طیر و ماهی اندر زیر آب
 می سرائند هر سحر گه یا علی موسیٰ علیه السلام رضا

من غلامِ قنبرم، قنبر غلامِ حیدر علیه السلام است
 من غلامت را غلامم یا علی موسیٰ علیه السلام رضا
 دیدنِ پاک ترا کردن زیارت بی گمان
 هفت حج اکبر آمد یا علی موسیٰ علیه السلام رضا
 احمدِ جامی که گوید روز و شب مدحِ رسول
 در قیامت چتر گردان یا علی موسیٰ علیه السلام رضا

-

حواله: دیوان حضرت احمد جام زنده پیل شمارهٔ کتاب ۴۵۱ صفحه ۳ مخطوطات
 کتب خانۀ آصفیه حیدرآباد دکن۔

حضرت شیخ سید عبدالقادر جیلانی رحمة الله علیه

تولد ۱۰۷۷ م وفات ۱۱۶۴ م

او حدوداً به مدت چهار صد سال پس از بعثت پیامبر، در جیلان شهر غیر معروف در سال ۴۷۱ متولد شد۔ اسم پدر او ابوصالح شیخ موسی بود۔ سلسله نسب او به حضرت امام حسین علیه السلام منتهی می شود و مادر او که فاطمه نام داشت و کنیه اش ام الخیر بود از اولاد حضرت امام جعفر صادق علیه السلام بود۔ غرض که او سید حسنی و حسینی بود۔ و سلسله قادریه به او منسوب است۔ او مادر زاد ولی بود۔ و در سنّ بیجده ساله در مدرسه عالیّه نظامیه در محضر علامه شیخ ابوسعید درس قرآن می خواند۔ و بعد از اتمام آموزش قرآنی، قواعد تجوید و علم تفسیر و فقه و اصول و علم حدیث و غیره را در حضور اساتید دیگر خواند و او صاحب مکاشفه و کرامات بود۔

منقبت حضرت مولای کائنات السلام علیه

غلام حلقه بگوش رسول و ساداتم
ز بی نجات نمودن حبیب و آیاتم
کفایت است ز روح رسول و اولادش
همیشه درد و جهان جمله مهمّاتم
ز غیر آلِ عبا حاجتی اگر طلبم
روا مدار یکی از هزار حاجاتم
دلم ز حُبّ محمد صلی الله علیه و آله پراست و آلِ علیه السلام مجید
گواه حال من است این همه حکایاتم
کمینه خادم خدام خاندانِ توام
ز خادمی تو دائم بود مباہاتم

حضرت شیخ فرید الدین عطار رحمة الله عليه

تولد نومبر ۱۱۱۸ م وفات ۲۶/آوریل ۱۲۳۰ م

تولد حضرت عطار بمقام شاد باغ در ده نیشاپور بود و تخلص او عطار بود و آنرا بخاطر شغل اش که عطر فروشی بود انتخاب نموده بود و او از میان صوفیان گرامی قدر شمرده می شود و در رابطه با تصوف و معرفت، تصنیفات زیاد دارد و دارای دیوانی است که شامل هزار بیت میباشد. و تصنیفاتی که در ذیل ذکر می شود همه اش در نظم و بسیار معروف اند.

(۱) اسرار نامه (۲) اُشتر نامه (۳) اوسط نامه (۴) حیدر نامه (۵) لسان الغیب (۶) جواهرات الذات (۷) مظهر العجائب (۸) تاریخ اولیاء و غیره. و او در کشتار جمعی نیشاپور که بحکم چنگیز خان در تاریخ ۲۶/آوریل در سال ۱۲۳۰ء روی دارد در سن ۱۱۲ سال، کشته شد.

-

حواله: قاموس المشاهیر جلد دوم صفحه ۱۲۵ مؤلفه نظامی پدایونی شماره ۹۱۲۳

۹۲۸-ج-۲-ش-۱-ن مطبوعه ۱۹۲۶ء به مطبع نظامی پریس اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد

انتخاب اشعار از "لسان الغیب"

اسم توحید ابتدای نام اوست
مرغ روح جملگی در دام اوست
پیروئ احمد مرسل کنم
بندگی خواجه قنبر کنم
احمد مرسل حبیب ساختی
کسوت شرعش بر او انداختی
جای دادی نزد معراج خودش
غیر را کردی در آن منزل ردش
مصطفی را تاج و تقوی دادی
کرسی شاهنشاهی بنهادی
مصطفی را معجزات سر اوست
در میان قدسیان این گفتگو ست
مرتضی^{السلام} را هم ولایت داده
بر دلش باب نبی بکشاده
مصطفی را مرتضی^{السلام} بشناخته
مرتضی^{السلام} را مصطفی بشناخته

هر دویک گوهر درونِ این صدف
 سرّ این معنی بجو از ”من عرف“
 هر دو نورِ واحدِ ذاتِ حق اند
 در شریعت پیشوای مطلق اند
 دیده‌ ایشان نه همچو دید تُست
 حُبّ ایشان فرض در توحیدِ تست
 پیشوایند و امام و ره‌نما
 گفته این معنی خدا در طاو‌با
 لو کشف را تو مگر نشنیده‌
 زان به کذبِ کاذبان گردیده‌
 دستِ خود در دامنِ آن شاه زن
 تا شوی آیم‌ن تو ازهر راهزن
 پیرو اثنا عشر باش ای جوان
 تا شوی آزاد از دوزخ روان
 تو باین عطار را منکر مشو
 راهِ عقبیِ خوابی این ره را برو
 هیچ راهی بهتر از این راه نیست
 هر که رفت این راه او گمراه نیست

رُو براهِ احمدِ مختار کن
 حُبّ فرزندان‌ش باخود یار کن
 تو چه دانی قدرِ شاه‌علیه‌ السّلامِ اولیا
 مدح او گفته خدا در انّما
 مصطفیٰ و مرتضیٰ علیه‌ السّلامِ پیر تواند
 در شریعت رهبر و میر تواند
 خضر را دیدم بحقِ مصطفیٰ
 در طریقِ فقر، همچو مرتضیٰ علیه‌ السّلامِ
 بغضِ حیدر علیه‌ السّلامِ دشمنیِ مصطفیٰ است
 بلکه آزارِ جمیعِ انبیاء علیه‌ السّلامِ است
 در ره شرعِ طریقِ مرتضیٰ علیه‌ السّلامِ است
 غیر ای راهی نه می دانم کجاست
 در شریعتِ مصطفیٰ پیرِ من است
 در طریقتِ مرتضیٰ علیه‌ السّلامِ میرِ من است
 من حسینی علیه‌ السّلامِ مذهب و تو با یزید
 بابِ دوزخ را کشاده بی کلید
 از لسانم خارجی در زحمت است
 جای او آخر درونِ آتش است

پائمالِ این سگان این جاشدم
 پیش ظاهر بین بسی رُسوا شدم
 جمع گشته خلق بهر قتل ما
 از برای حُبِّ آلِ مرتضاهِ السلام
 عاقبت، ما راز دستِ این سگان
 حق خلاصی دادبی و هم و گمان
 شرعِ احمد را طریق مرتضاهِ السلام
 هر که این ره را نرفته او سیاست
 بغضِ حیدر السلام هر که در دل کرد جا
 بی شکی دانم او را ما در خطا
 دست را در دامنِ کزار زَن
 دشمنش را سر بزیر دار کن
 این شرفِ عطار را از مرتضاهِ السلام
 زان مقامش همچو عیسی در سماست
 مصطفی و مرتضی السلام را بنده ام
 با حسین السلام کربلا پیونده ام
 کیست دانا شهسوارِ لو کشف
 آن که پا بنهاده احمد را کتف

کیست دانا آن که در کعبه بزاد
 چشم را بر روی احمد او کشاد
 کیست دانا آن شه دلدل سوار
 لا فتی در شانِ او با ذوالفقار
 جاہلان دارند بغضِ بوترا السلام
 هست بر ایشان به حکمِ حق عذاب
 رشته ما با علی السلام پیوسته است
 آن خوارج زین سبب دل خسته است
 رشته اعضای من اندر کفن
 با نکیر و منکر آید در سخن
 رشته اعضای من گوید جواب
 نیست حُبِّ دیگرم جز بو ترا السلام
 این زمان عطار سرِ حیدر السلام
 برتنِ خارجِ چونیش خنجر است
 این زمان عطار گشته رافضی
 کورئ چشم لعینِ ناصبی
 شافعی گفتش که حبشِ رَفِض ماست
 این چنین رَفِضی بدین کاینجارو است

رفض او دين من است اندر جهان
 شابد مقصود من كرويان
 جهل، بغض مرتضى^{السلام} وآل اوست
 قتل اين كس پيش ما اين جانكوست
 بوترابى گشته ام چون بوتراب^{السلام}
 از تراب قبرم آيد اين خطاب
 رهبر عطار شاه^{السلام} اوليا
 بعد از و سلطان على موسى^{السلام} رضا
 ما حسيني مذهبم وحيدرى^{السلام}
 بر دل دشمن چونيش خنجرى
 با يزیدست آن که مارا دشمن است
 طوق لعن شمر اندر گردن است
 منکر عطار ردّ مصطفاست
 رانده درگاه ذات کبرياست
 مرتضى^{السلام} را مدح گفته در جهان
 جان خود کرده فدای خاندان
 روز و شب در مدح آل مرتضا^{السلام} ست
 رافضى را در جهان او پيشوا ست

هر كرا بغض على^{السلام} اندر دل است
 دوزخى با آتش اول منزل است
 ترك كن بغض على^{السلام} مرتضى
 گرمى خوابى تو وصلت با خدا
 ترك كن بغض امام المتقين
 كين بود حب نبى^{السلام} المرسلين
 ترك كن اين جا تو بغض بو تراب^{السلام}
 بدتر از اين نيست پيش حق عذاب
 زين نصيحت گر زيانى باشدت
 چون فرید الدين ضمانى باشدت
 ضامنم از روز محشر از تو من
 ترك باشد ديگرم با تو سخن
 من سخن بهر محبان گفته ام
 نه براى هيز نادان گفته ام
 من سخن دارم ز عرفان خدا
 هر كه دارد گوش او را مرحبا
 صاف شو چو صوفيان صاف رو
 چون نه مى گنجد در اين جا تارمو

حواله: "لسان الغيب" مثنوى حضرت فریدالدین عطار، شماره کتاب ۸۲۷- فن: ادب

نظم فارسی قلمی ریکارڈ، سالار جنگ میوزیم لائبریری

منقبت حضرت مولای کائنات علی^{السلام} علیه

ز مشرق تا به مغرب گر امام است
امیرالمومنین حیدر^{السلام} علیه تمام است
گرفته این جهان زخمِ سنانش
گزشته زان جهان وصفِ سه نانش
چو در سرّ عطا اخلاص او راست
سه نان را بهفده آیت خاص او راست
سه قرصش چون دو قرص ماه و خورشید
دو عالم را بخوان بنشانند جاوید
ترا گه تیر باران بر دوامست
علی^{السلام} علیه حبه جُنه تمامست
پیمبر گفت چون نورِ دو دیده
ز یک نوریم هر دو آفریده
علی^{السلام} علیه چون با نبی باشد ز یک نور
یکی باشند هر دو، از دوئی دور
چنان در شهر دانش باب آمد
که جنت را بحق نه آب آمد

چنان مطلق شده در فقر و فاقه
که زر و نقره بودش سه طلاقه
چنین نقل است کورا جو شنی بود
که پشت و روی او چون روشنی بود
چنین گفت او که گر خواهند کشتم
نه بیند، بیچ کس در جنگ پشتم
اگر خاکش شوی حسن المآب ست
که او هم بوالحسن^{السلام} علیه هم بوتراب^{السلام} علیه است
چنین گفت او که گر منبر نهندم
بدستوری حق داور دهندم
میان خلقِ عالم جاودانه
کنم حکم از کتابِ چارگانه
که چون کشف الغطا دادست دستم
خدارا تا نه بینم کی پرستم

-

حواله: در فنِ مثنوی الهی نامه شماره کتاب ۴۵ فریدالدین عطار صفحه ۸۵ لائبریری

سالار جنگ میوزیم-

حضرت سلطان الہند غریب نواز خواجہ اعظم سید معین الدین حسن سنجری رحمۃ اللہ علیہ

تولد ۱۱۴۲ م

وفات ۱۲۳۵ م

اودر اصفہان متولد شد و در خراسان نشو و نما یافت۔ اسم پدر اش
خواجہ سید غیاث الدین است و مرشد او، حضرت خواجہ عثمان ہارونی بود۔
و نسب او بہ سادات حسینی منتهی می شود۔ و طبق فرمودہ استاد اش در سن
۵۲ سال بہ ہند وارد شدہ است۔ و حدوداً تا ۴۵ سال بمقام اجمیر سکونت
ورزید۔ و بخاطر مجاہدات و کمالات اش، معروف و مشہور است و اوصاف
صوری و معنوی او، باعث اشاعت اسلام در ہند شد۔ و در سال ۱۲۳۵ م
متوفی شد و بمقام اجمیر شریف مدفون شد و آن جا یک مقبرہ عالیشان
تعمیر شدہ است۔

-

حوالہ: قاموس المشاہیر جلد دوم صفحہ ۲۲۵ مولفہ نظامی بدایونی شمارہ کتاب
۹۱۴۳ / ۹۲۸ ج-۲ ش ۱-ن- حیدرآباد اسٹیٹ لائبریری مطبوعہ ۱۹۲۶ء بہ نظامی
پریس بدایونی۔

مناجات

یا رب بہ حقِّ سید کونین مصطفیٰ
آن شافع معاصی و آن منبع عطا
یا رب بہ حقِّ شاہ علیہ السلام نجف آنکہ آمدہ
در شانِ او تبارک و یسین و ہل اتی
یا رب بہ سوزِ سینہ و افغان فاطمہ علیہ السلام
یا رب بہ آہ و نالہ آن سرور نسا
یا رب بہ حرمتِ دلِ صد پارہ حسن علیہ السلام
آن بادشاہِ جملہ آفاق، مجتبیٰ علیہ السلام
یا رب بہ حرمتِ جگر تشنہ حسین علیہ السلام
یا رب بہ حقِّ خونِ شہیدانِ کربلا
یا رب بہ حقِّ عابد علیہ السلام و باقر علیہ السلام امام دین
یا رب بہ حقِّ جعفر و ہم موسیٰ علیہ السلام و رضا
یا رب بہ حرمتِ تقی علیہ السلام و عزّتِ نقی علیہ السلام
یا رب بہ حقِّ عسکری علیہ السلام آن شاہ پیشوا
یا رب بہ حقِّ مہدی علیہ السلام ہادی کہ ذاتِ او
مانند مصطفیٰ است مولا و مرتضیٰ

یا رب به حقّ جمله رسولانِ خویشتن
 یا رب به حقّ جمله ارواحِ اولیا
 یا رب به عشقِ پاک به معشوق بی نیاز
 یا رب به آه و ناله عشاقِ بی نوا
 دارد معین امید در آن دم ز لطف خود
 بخشی و را به شاه السلام علیہ شهیدانِ کربلا

(۸)

حضرت شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی رحمة الله علیه

تولد ۱۱۷۵ هـ م

وفات (؟)

علامه ابوالفضل عبدالرحمن ابن جوزی که لقب او جمال الدین بود،
 استاد شیخ سعدی بود. و در محضر شیخ شهاب الدین سهروردی، فیوض
 باطنی را استفاده کرد. و قسمت زیادی از عمرش در مسافرت و سیر
 و گردش سپری شد. او در میان شاعران فارسی، پادشاه غزل تصور می شود
 و وطن او شیراز است. و همان جا مدفون است.

-

حواله: قاموس المشاهیر تذکره اردو جلد اول صفحه ۲۹۲ مولفه نظامی بدایونی

شماره کتاب ۹۱۲۳ / ۹۲۸ ج ۱ - ن ظ ا - ق - مطبوعه ۱۹۲۴ء به نظامی پریس بدایونی

لائبریری اسٹیٹ حیدرآباد۔

-

حواله: انتخابات، شماره کتاب ۷۶ صفحه ۴۹ قلمی ریکارڈ، فن ادب نظم فارسی،

سالار جنگ میوزیم لائبریری۔

منقبت حضرت مولای کائنات السلام علیه

شکر و سپاس نعمت و منت خدای را
 پروردگارِ خلق و خداوند کبریا
 چندین هزار سگّه پیغمبری زدند
 اول بنام آدم السلام علیه و خاتم به مصطفی
 الهامش از جلیل و پیامش ز جبرئیل
 رایش نه از طبیعت و نطقش نه از بوی
 در نعتِ او زبانِ فصاحت کجا رسد
 خود پیش آفتاب چه پرتو دهد سُها
 دانی که در بیانِ ”اذا الشمس کورت“
 معنی چه گفته اند بزرگانِ پارسا
 یا رب بدست او که قمر زو دونیم شد
 تسبیح گفت در کفِ میمونِ او حصا
 یار آن بود که مال و تن و جان فدا کند
 تا در سبیلِ دوست به پایان برد وفا
 غیر از علی السلام علیه که لایق پیغمبری بُدی
 گر خواجهٔ رسل نه بدی ختم انبیا

سالارِ خیل خانهٔ دین حاجِ رسول
 سر دفترِ خدائی پرستانِ بی ریا
 خاصانِ حق همیشه بلیت کشیده اند
 هم بیش تر عنایت و هم بیشتر عنا
 کس را چه قدرت است که وصفِ علی السلام علیه کند
 جبار در مناقبِ او گفته هل اتی
 زور آزمای قلعهٔ خیبر که بند او
 در یک دگر شکست بازوی لا فتی
 مردی که در مصاف زره پیش بسته بود
 تا پیش دشمنان نه کند پشت در غزا
 شیر السلام علیه خدا و صفدر میدان و بحر جود
 جان بخش در نماز و جهان سوز در وغا
 دیباچهٔ مروت و دیوانِ معرفت
 لشکر کیش فتوت و سردارِ اتقیا
 فردا که هر کسی به شفیع ز نند دست
 مائیم و دست و دامنِ معصومِ مرتضی السلام علیه
 پیغمبر، آفتابِ منیر است در جهان
 واینان ستارگانِ بزرگ اند و مقتدا

یا رب به نسلِ طاهرِ اولادِ فاطمه علیها السلام
 یا رب بحقِ پاکِ شهیدانِ علیهم السلام کریلا
 یا رب به صدقِ سینۀ پیرانِ راست رو
 یا رب به آبِ دیدۀ مردانِ آشنا
 یا رب خلافِ امر تو بسیار کرده ام
 امید هست از کرمِ عفو ما مضی
 گر خلقِ تکیه بر عمل خویش کرده اند
 مارا بس است رحمت و فضلِ تو مُتکا
 مائیم بندگانِ گنہگار و تو کریم
 حاجت همیشه پیشِ کریمان بود روا
 نا اہل را نصیحت سعدی چنانکہ هست
 گفتیم اگر به سرمه تفاوت کند عمی

منقبت حضرت مولای کائنات علیه السلام

منم کز جان شده مولای حیدر علیه السلام
 امیرالمومنین علیه السلام آن شاهِ علیه السلام صفدر
 علی علیه السلام کورا خدا بی شک ولی خواند
 بامرِ حق وصی کردش پیمبر
 بحقِ بادشاہِ ہر دو عالم
 خدای بی نیاز و فرد اکبر
 بحقِ آسمانہا و ملائک
 کز آن جا هیچ جای نیست برتر
 بہ پنج ارکانِ شرع و ہفت اقلیم
 بہ افلاک و دہ و دو برج یکسر
 بہ کرسی و بہ عرش و لوح محفوظ
 بحقِ جبرئیل آن خوب منظر
 بہ میکائیل و اسرافیل علیہم السلام و صورش
 بہ عزرائیل و ہول گور و منکر
 بہ توریت و زبور و صحفِ انجیل
 بحقِ حرمتِ ہر چار دفتر

بحق آیت الکرسی و یسین
 بحقِ سورۃ طه سراسر
 بحقِ آدم السلام و نوح السلام ستوده
 بحقِ هود السلام و شیثِ دادگستر
 به وردِ یحیی السلام و درمانِ لقمان السلام
 به ذوالقرنین و لوط السلام نیک محضر
 به ابراهیم السلام و قربان کردن او
 به اسحاق السلام و به اسمعیل السلام هاجر
 به ختم انبیاء احمد که باشد
 شفیع عاصیان در روز محشر
 بحقِ مگه و بطحا و زمزم
 بحقِ مروه و رُکنی و مَشْعَر
 به تعظیم رجب، با قدر شعبان
 بحقِ روزه و تصدیق داور
 به رنج اهل بیت السلام و آه زهرا السلام
 به خونِ ناحق شبیر السلام و شبیر السلام
 به آب دیده طفلانِ مظلوم
 به سوزِ سینه پیران غمخور

که بعد از مصطفی در جمله عالم
 نه بُد فاضل تر و بهتر ز حیدر السلام
 مُسلم بد سلونی گفتن او را
 که علم مصطفی را بود او در
 یقین اندر سخا و علم و عصمت
 ز پیغمبر نه بود او هیچ کمتر
 اگر دانی بگوی جز علی السلام کیست
 که دلدل زیر رانش بود در خور
 چه گویم وصفِ آن شاهی که جبریل السلام
 گهی بُد مدح گویش گاه چاکر
 بدان گفتم که تا خلقان بدانند
 که سعدی زین سعادت نیست برتر
 آیا سعدی تو نیکو اعتقادی
 ز دین واعتقادِ خویش بر خور

-

حواله: انتخاب کلام شعرا شماره کتاب ۶، صفحه ۴۶ ادب نظم فارسی قلمی ریکارڈ

سالار جنگ میوزیم لائبریری۔

قطعه

خدایا! بحقّ بنی فاطمه السلام
 که بر قولِ ایمان کنی خاتمه
 اگر دعوتم رد کنی و قبول
 من و دست و دامنِ آل رسول

(۹)

حضرت علاء الدین سید مخدوم علی احمد صابری کلیری رحمة الله علیه

تولد ۱۹۵۱م وفات (؟)

لقب او، علاء الدین مخدوم صابری کلیری است و حسینی سید است
 بمقام هرات متولد شد و در حضور حضرت بابا شکر گنج فرید رحمة الله علیه،
 فیوض باطنی را استفاده کرد. و از میان خلفاء بابا، ممتاز شمرده می شود
 و در مقام کلیر مقیم بوده در عبادت خداوند متعال مصروف بود. و در ختی
 مانند انجیر که زیر سایه اش عبادت می کرد نشان اش بنور وجود دارد. می
 گویند که او همیشه روزه می گرفت و با میوه اش بدون جوشانده افطار می
 کرد.

-

حواله: قاموس المشاهیر تذکره اردو جلد دوم صفحه ۹۲ مؤلفه نظامی بدایونی شماره

کتاب ۱۳۳۸ هـ - ۹۲۸ ج - ۲ ش - ن - مطبوعه ۱۹۲۶ به نظامی پریس حیدرآباد اسٹیٹ

لائبریری -

-

حواله: کلیات حضرت سعدی، شماره کتاب ۱۴۰ صفحه ۱۹۹ تا ۲۰۰ فن ادب نظم

فارسی مخطوطات آصفیه اسٹیٹ لائبریری -

منقبت حضرت مولای کائنات السلام علیه

ای آفتاب چرخ دین، مستان سلامت می کنند
 ای قبله اصحاب دین، مستان سلامت می کنند
 ای سرور السلام علیه کون و مکان، ای رهنمای سالکان
 نام تو ورد هر زبان مستان سلامت می کنند
 ای قبله اهل دلان، ای بادئ گم گشتگان
 ای کارساز بی کسان مستان سلامت می کنند
 سامان بی سامان توئی، درمان بی درمان توئی
 دلدادۀ یزدان توئی، مستان سلامت می کنند
 در آرزوی روی تو شب تا سحر در کوی تو
 چشم دو عالم سوی تو مستان سلامت می کنند
 ای محرم راز خدا، ای نور چشم مصطفی
 ای صاحب هر دوسرا، مستان سلامت می کنند
 ای قاضی حاجات ما ای رونق طاعات ما
 ای باده کاسات ما مستان سلامت می کنند
 ای واقف علم الیقین، ای کاشف عین الیقین
 ای صاحب حق الیقین، مستان سلامت می کنند

ای ساقی کوثر بما رحمی بکن بهر خدا
 هستی ظهور کبریا، مستان سلامت می کنند
 از لطف تو شاهیم ما، در طلعت ما بهیم ما
 از تو ترا خواهیم ما، مستان سلامت می کنند
 از روز اول ظهری، هم حاضری، هم باطنی
 حکم تو حکم داوری، مستان سلامت می کنند
 ای زبده میر بشر، روشن ز تو شمس و قمر
 من آدم سویت به سر، مستان سلامت می کنند
 ای مرجع شاه و گدا، ای مطلع نور هدی
 هستی امام ورینما، مستان سلامت می کنند
 رو بر درت بنهاده ام، جان و دل و دین داده ام
 دستم بگیر افتاده ام، مستان سلامت می کنند
 ای صاحب عالی نسب، داری اسد السلام علیه الله لقب
 عالم ز تو اندر طرب، مستان سلامت می کنند
 بنما مرا آن پاک رو، ای همچو رو پاکیزه خو
 عشق تو دارم مو به مو، مستان سلامت می کنند
 ای بادشاه مهربان، ثانی نه داری در جهان
 لطفی به حال خستگان، مستان سلامت می کنند

ای شمع دینِ ماتوئی، نور جبینِ ماتوئی
 مهرِ یقینِ ماتوئی، مستانِ سلامت می کنند
 صابرِ غلامِ خاص تو، هست از ازل بی گفت و گو
 رحمی بکن بر حال او، مستانِ سلامت می کنند

منقبت حضرت مولای کائنات السلام علیه

نور چشمانِ من ظهورِ السلام علیه
 مایهٔ جانِ من ظهورِ السلام علیه
 از ازل تا ابد ز روی یقین
 جانِ جانانِ من ظهورِ السلام علیه
 تو نگه دار! یا رب از آفات
 زیبِ بستانِ من ظهورِ السلام علیه
 روزِ محشر اگر زمن پُرسند
 سرِ ایمانِ من ظهورِ السلام علیه
 بخش یا رب مرا ز لطفِ قدیم
 نورِ برهانِ من ظهورِ السلام علیه
 بخدای که خالقِ دلِ هست
 سروسامانِ من ظهورِ السلام علیه
 در گلستانِ مصطفیٰ دیدم
 گلِ خندانِ من ظهورِ السلام علیه
 حبّ جان و فوادِ ای صابر
 گوهرِ کانِ من ظهورِ السلام علیه

حواله: دیوان صابر، شماره کتاب ۱۱۸ صفحه ۴۰ فن: ادب نظم فارسی، سالار جنگ

میوزیم لائبریری حیدرآباد دیوان مطبوعه سال ۱۸۹۷ء نول کشور کانپور۔

حواله: دیوان صابر، شماره کتاب ۱۱۸ صفحه ۲۵ فن: ادب نظم فارسی، لائبریری

سالار جنگ میوزیم دیوان مطبوعه به سال ۱۸۹۷ء به مطبع نول کشور کانپور۔

حضرت مولانا مولوی محمد جلال الدین رومی رحمة الله عليه

تولد ۲۰ سپتامبر ۱۲۰۷ م وفات (؟)

اسم او محمد و لقب اش جلال الدین و نسب اش صدیقی و میهن اش بلخ است او آموزش های مذهبی را از پدر اش محمد بهاؤ الدین که بنام سلطان العلماء معروف است فرامی گرفت سپس در حضور سید برهان الدین ترمذی علم ظاهر و باطن را استفاده می کرد و قسمت زیاد از دوران طلبگی در بغداد سپری شد او بعلت اشتیاق تحصیل، حجاز، سوریه، و شیراز نیز رفت و در هر جا تحصیل علم می کرد - و در آخر به روم تشریف برد و سال ها در دمشق و حلب به کار تحصیلی اش ادامه داد - او با شمس تبریزی که خلیفه با کمال جنیدی بود بیعت کرده بود و رنگ علم ظاهری یعنی درس و تدریس و وعظ و غیره که بر روی مولانا رومی غلبه داشت بعد از بیعت آنرا ترک کرد - و جز مصاحبت با حضرت شمس تبریزی به چیزی روی نمی آورد - محویت و استغراق بر روی او تسلط داشت و در حال کیفیت سماع، چندین روز بدون خوردن و نوش می گذشت - او چند تا تصنیفات دارد که از میان آنها مثنوی مولانا روم در بین عام و خاص معروف و مشهور است و بر هفت دفتر اشتمال دارد و در آن از چهل و هشت هزار بیت شمرده اند -

مولانا روم در مقطع بجائی تخلص خود، نام مرشد اش شمس تبریز را نوشته است - و بدین سبب مردم آنرا دیوان شمس تبریزی می گویند -

حواله: قاموس المشاهیر شماره ۵ جلد اول صفحه ۱۷۲ مولفه نظامی بدایونی فن تذکره اردو شماره ۹۱۴۳ ر ۹۲۸ - ج - ا - ن ظ - ا - ق مطبوعه ۱۹۲۲ به نظامی پریس بدایونی حیدرآباد اسٹیٹ لائبریری -

منقبت حضرت علی ابن ابی طالب السلام علیه

دفتر اشعارِ ما گوش کن و دم مزن
 نکتهٔ اسرارِ ما گوش کن و دم مزن
 اکبر اعظم علیّست، عرشِ معظم علیّست
 ذاتِ مقدس علیّ السلامست گوش کن و دم مزن
 هادی و دانا علیّست حی و توانا علیّ السلامست
 در تنِ گویا علیست گوش کن و دم مزن
 یوسف اعلی علیّست، شاهِ زلیخا علیّست
 والیِّ والا علیّ السلامست گوش کن و دم مزن
 نورِ پیمبرِ علیّ السلامست، فاتحِ اکبر علیّ السلامست
 صاحبِ قنبر علیّ السلامست گوش کن و دم مزن
 والیِّ یزدان علیّست، آیتِ ایمان علیّ السلامست
 نکتهٔ رحمان علیّ السلامست گوش کن و دم مزن
 شیرارادت علیّ السلامست، اهلِ عبادت علیّست
 کانِ اضافت علیّ السلامست، گوش کن و دم مزن
 موسیٰ عمران علیّست، شاهِ سلیمان علیّست
 نوح به طوفان علیّ السلامست، گوش کن و دم مزن

مرد سخاوت علیّست، شاهِ قناعت علیّست
 ماهِ سعادت علیّ السلامست، گوش کن و دم مزن
 گفتنِ رومیّ مدان مثل قصاید، غزل
 مدح شه السلام اولیا گوش کن و دم مزن

منقبت حضرت علی علیه السلام

ای شاه شهابان جهان، الله مولانا علی علیه السلام
 ای نور چشم عاشقان، الله مولانا علی علیه السلام
 حمد است گفتن نام تو، ای نور فرخ نام تو
 خورشید و مه هندوی تو، الله مولانا علی علیه السلام
 خورشید مشرق خاوری، در بندگی بسته کمر
 ماه بست غلام نیک پی، الله مولانا علی علیه السلام
 خورشید باشد ذره ای از خاکدان کوی تو
 دریای عمان شبنمی، الله مولانا علی علیه السلام
 آن نور چشم انبیاء احمد که بد بدرالدجی
 می گفت در قرب دنی، الله مولانا علی علیه السلام
 قاضی و شیخ و محتسب دارد به دل بغض علی
 هر سه شدند از دین بری، الله مولانا علی علیه السلام
 شایم علی علیه السلام مرتضی، بعدش حسن نجم السما
 خوانم حسین علیه السلام کربلا، الله مولانا علی علیه السلام
 آن آدم علیه السلام آل عباس، دانم علی علیه السلام زین العبا علیه السلام
 هم باقر علیه السلام و صادق علیه السلام گوا، الله مولانا علی علیه السلام

موسیٰ کاظم علیه السلام هفتمین، باشد امام و ره‌نما
 گوید علی علیه السلام موسیٰ رضا علیه السلام، الله مولانا علی
 سوی تقی علیه السلام سوی نقی در مهر او عهدی بخوان
 با عسکری علیه السلام راضی بگو، الله مولانا علی علیه السلام
 مهدی علیه السلام سوار آخرین بر خصم بکشاید کمین
 خارج شود زیر زمین، الله مولانا علی علیه السلام
 تخم خوارج در جهان ناچیز و ناپیدا شود
 آن شاه چون پیدا شود، الله مولانا علی علیه السلام
 اقرار کن، اظهار کن، مولای رومی آیین سخن
 هر لحظه سیر من لادن، الله مولانا علی علیه السلام

-

حواله: کلیات حضرت شمس تبریز صفحه (۸۷۰) شماره کتاب ۱۳۳، فن ادب نظم
 فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری حیدرآباد دکن مطبوعه دیوان به سال ۱۸۸۵ء به
 مطبع نولکشور لکهنؤ۔

منقبت حضرت علی ابن ابی طالب السلام علیه

مرا هم جان و هم جانان علی السلام علیه بود
 مرا هم درد و هم درمان علی السلام علیه بود
 محمد بود قبله گاه عالم
 ولی بر تخت دل سلطان علی السلام علیه بود
 خیرداری ز معراج محمد
 که بهرش بستم کیوان علی السلام علیه بود
 اگر ایمان بحق داری بیان کن
 که سر صورت قرآن علی السلام علیه بود
 هم او بود اول و آخر هم او بود
 بیان معنی فرقان علی السلام علیه بود
 شریعت بود برهان طریقت
 حقیقت و اصل یزدان علی السلام علیه بود
 بیا و گوی معنی را ز میدان
 بزن گو صاحب چوگان علی السلام علیه بود
 بگرد بحر عالم از محیط است
 در او هم گوهر و مرجان علی السلام علیه بود

چو مولا شودرین دریا تو غواص
 که دُر در قعر او پنهان علی السلام علیه بود

حواله: کلیات حضرت شمس تبریز علیه السلام، شماره کتاب ۱۳۳ صفحه ۲۳۰ فن ادب نظم
 فارسی، سالار جنگ میوزیم لائبریری حیدرآباد دکن دیوان مطبوعه به سال ۱۵۸۵ء به
 مطبع منشی نولکشور لکهنؤ۔

منقبت حضرت علی ابن ابی طالب السلام علیه

حیدر السلام علیه امیر دین بود، در شان او والتین بود
 حیدر السلام علیه مرا ره بین بود در پیش حی داورم
 حیدر السلام علیه دلیل اولیاء حیدر السلام علیه شفیع اتقیا
 حیدر السلام علیه امام و رهنما، حیدر السلام علیه در پیغمبرم
 حیدر بود شیرخدا، حیدر السلام علیه بود شیر وغا
 حیدر السلام علیه بود کان سخا از وی به عالم بنگرم
 هم مخبر طه علی السلام علیه، هم مظهر یسین علی السلام علیه
 هم راز ما اوحی علی السلام علیه هم او شفیع محشرم
 حیدر السلام علیه بخوان، حیدر بدان، در لامکان و در مکان
 حیدر السلام علیه که از اسرار آن، ازهر دو عالم بر ترم
 حیدر السلام علیه علیم کل بود، او صاحب دلدل بود
 در آسمان غلغل بود و صفش چو در نظم آورم
 هفت آسمان جولان او، هفتم زمین میدان او
 قرآن همه در شان او، ایمن غلام حیدر السلام علیه
 در نطق ما گویا علی السلام علیه، در چشم ما بینا علی السلام علیه
 در قرب او ادنی علی السلام علیه گرنیست این من کافرم

حواله: دیوان مولانا روم (مثنوی) شماره کتاب ۱۱۷۳ (قلمی) صفحه ۱۷۴

مخطوطات کتب خانه آصفیه حیدرآباد دکن۔

منقبت حضرت علی ابن ابی طالب السلام علیه

آن امام السلام علیه برحق از قول نبی
 آن پناه مشرقی و مغربی
 آن جهان علم را بدر منیر
 آن جهان ملک تمکین را امیر
 آن سپهر معرفت را آفتاب
 آن ز اصل شاهد جان کامیاب
 معدن حلم و حیا صدق و صفا
 مخزن علم و عمل، خلق و سخا
 قبله ارباب عرفان ذات او
 مصحف آیات عشق، آیات او
 زو ولایت را به سرتاج شرف
 از فیوضش مکه ثانی نجف
 شمع بزم جنت آمد روی او
 عطر افشان بر جهان گیسوی او
 آفتاب آسمان هل آتی
 تاجدار انما ولا فتی

بود زبینه ورا تاج ونگین
 زان که بی شک بُد امیرالمؤمنین
 خاکِ پائش افسر عرش برین
 سایه اش انوار بخش شمس دین
 گرفتند نور ضمیرش بر جهان
 همچو خور یکسر شود کون و مکان
 در صحابه چون در انجم آفتاب
 سجده گاهِ هر دو کون او را جناب
 سرفرازان، خاک بر در گاهِ او
 چون خس و خاشاک اندر راه او
 بر سرش زبینه تاجِ سروری
 روشن است از وی چراغ رهبری
 شاهِ اقلیم ولایت ذاتِ او
 ماه گردونِ هدایت ذاتِ او
 سایه او آفتابِ دو جهان
 روشنی بخش ضمیرِ انس و جان
 مظهرِ عرفانِ حق اندیشه اش
 معرفت بخشیدن آمد پیشه اش

برق و تیغ و شمع بزم دین بود
 پرتو او را ظفر آئین بود
 گشت پشتِ دین قوی از تیغ او
 هم شریعت یافت از وی آبرو
 هر که رو گرداند از وی کافر است
 خویشان را تا جهنم رهبر است
 چونکه صائم بود آن شه بردوام
 نانِ جو بودی غذایش صبح و شام
 جانشینِ مصطفیٰ علیه السلام یعنی علی علیه السلام
 مجتبیٰ علیه السلام و مرتضیٰ علیه السلام یعنی علی علیه السلام
 ای خوشا نامی کز و دل زنده گشت
 همچو عیسی علیه السلام و خضر پابنده گشت
 وصفِ او چون هست بیرون از خیال
 باب دیگر را دهم صورت ز فال

-

حواله: وسیلة النجات مصنف علامه محمد مبین صاحب حنفی فرنگی محل
 لکهنوی، شماره کتاب ۱۷، صفحه ۱۱۶ در فنِ مناقب فارسی سالار جنگ میوزیم
 لائبریری، حیدرآباد، طباعت دیوان ۱۸۹۵ء لکهنؤ۔

رُبَاعِي

اوصافِ علیؑ به گفتگو ممکن نیست
گنجائش بحر در سبو ممکن نیست
من ذاتِ علیؑ بواجبی کی دانم
إلاّ دانم که مثل او ممکن نیست

(۱۱)

حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی اوشی رحمة الله علیه

تولد (؟) وفات ۲۷ نوامبر ۱۲۳۵ م

او بطور عموم بنام قطب صاحب معروف است و باشنده اوش در
نواحی اند جان بود و از میان اولیاء برگزیده از خاندان چشت به شمار می
رود. و خلیفهٔ خواجه اعظم حضرت غریب نواز اجمیری رحمة الله علیه است
و حضرت بابا فرید گنج شکر، خلیفهٔ او است. و مرقد شریف او در دهلی قدیم
(مهرولی) واقع است و زیارت گاه عام و خاص است.

-

حواله: وسیلة النجات مصنف علامه محمد مبین صاحب حنفی فرنگی محل
لکهنوی، شماره کتاب ۱۷، صفحه ۱۱۶ در فن مناقب فارسی سالار جنگ میوزیم
لائبریری، حیدرآباد، طباعت دیوان ۱۸۹۵ء لکهنؤ.

-

حواله: قاموس المشابیه، جلد ۲ صفحه ۱۴۳ تذکره اُردو اسٹیٹ لائبریری شماره
۹۱۲۳، ۹۲۸-ج-۲-ش-۱-ن-مطبوعه ۱۹۲۶ء نظامی پریس بدایونی.

مدح حضرت علی علیه السلام

اسد الله ^{عليه السلام} علی عالی جاه
 فانی از خویش از خدا آگاه
 صاحب ذوالفقار و دلدل بود
 جزواو نیز فانی کل بود
 بود با مصطفیٰ چنان یک دل
 که نه بُد یک نفس از و غافل
 بلکه هر دو یکی بدند ز ازل
 دو نموده به چشم هرا حول
 بود موصوف باصفات خدا
 زان سبب گشته بود راهنما
 درِ خیبر کشاد، کافر کشت
 دَورِ جنگش نه دید کس پس پشت
 شاهِ مردان علی ^{عليه السلام} شه صفدر
 بدم و هم زبان پیغمبر
 مصطفیٰ! شهر علم لم یزلیست
 درِ آن شهر را کلید علی ^{عليه السلام} است

دستِ او دست قدرت حق بود
 درِ خیبر ازان سبب بکشد
 شاه ^{عليه السلام} دلدل سوار، خوش کردار
 هر کجا رفت سر زد از کفار
 هر چه حق گفت او چنان می کرد
 هر چه او گفت حق همان می کرد
 بود مامور امر حق یکسر
 اسد ^{عليه السلام} الله، ساقی کوثر
 سرِ حق دردش هویدا بود
 بلکه حق را درون حق جا بود
 وصفِ او در بیان نمی گنجد
 سخنش در دهان نمی گنجد
 هر سرِ مواگر زبان سازم
 نتوان وصفِ او بیان سازم
 من که باشم که وصفِ او گویم
 بس همین ام که پیرو اویم
 هر که او سروری چنین دارد
 ملک فردوس در نگین دارد

دشمنِ او فسرده است چون یخ
 بی شکی هست جای او دوزخ
 هستم از دشمن علی^{السلام} بیزار
 حق گواه است اندرین گفتار
 هر که چون قطب^{السلام} دین گدای علی^{السلام} است
 کوس شاهی بنام او ازلیست

(۱۲)

حضرت نظام الدین اولیاء محبوب الہی رحمة اللہ علیہ

تولد در ماه اکتبر ۱۲۳۶ م وفات (؟)
 لقب او سلطان المشائخ است و نام پدر اش سید احمد صاحب بود
 و بمقام بدایون تولد یافت۔ تعلیم و تربیت او در دہلی انجام گرفته بود۔
 و برای علوم باطنی در حضور بابا گنج شکر حضور یافت۔ او در زمان خود،
 یک درویش کامل بود۔ حضرت امیر خسرو دہلوی، مرید اش بود و مرقد او در
 دہلی زیارت گاہ خاص و عام است۔

حوالہ: مثنوی نیرنگ، شماره کتاب ۱۲/۲۳۹ صفحه ۷ کتب خانہ آصفیہ حیدرآباد
 دکن مطبوعہ بہ سال ۱۸۹۰ء بہ مطبع نول کشور۔

حوالہ: قاموس المشاہیر، جلد ۲ صفحہ ۲۶۱ تذکرہ اُردو اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد
 (اے۔ پی۔) شماره ۱۲۳ و ۹۲۸ ج-۲-ش-۱-ن-مطبوعہ ۱۸۹۵ء لکھنؤ۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

امامت را کسی شاید که شاه السلام علیه اولیا باشد
 به زهد و عصمت و دانش مثال انبیا السلام علیه باشد
 امام دین کسی باشد که چون تاج و کمر دادش
 به فرق از بل آتی تاج و کمر از انما باشد
 امام دین کسی باشد که در وقت ولادت او
 بود در کعبه و کعبه ز کعبش در صفا باشد
 امام حق کسی باشد که او در طینت آدم السلام علیه
 پیمبر را بهم بوده ولایت را ولا باشد
 امام حق کسی باشد که روز غزوة الخندق
 بکشت آن عمرو کافر را که تادین برملا باشد
 امام حق کسی باشد که گر صف آید از عنتر
 نه اندیشد سر موی چو در عین غزا باشد
 امام حق کسی باشد که بی امر خدا هرگز
 نه کرده پیچ کاری او که آن کاری خطا باشد
 امام حق کسی باشد که برکند او در خیبر
 نبی گفتش که یا حیدر السلام علیه نگهبانت خدا باشد

امام حق کسی باشد که باشد ساقی کوثر السلام علیه
 همون آب بقابست و همون شاه السلام علیه ولا باشد
 امام حق کسی باشد که اندر جمله قرآن
 به هر آیت که بر خوانی دران حمد و ثنا باشد
 امام حق کسی باشد که اندر مصحف رویش
 نوشته آیت رحمت چو خط استوا باشد
 امام حق کسی باشد که وصف زلف و روی او
 به قرآن آیه واللیل و سوره والضحی باشد
 امام حق کسی باشد که یزدان بست عقد او
 بود خیرالنساء السلام علیه زوجه و خسرش مصطفی ص باشد
 امام حق کسی باشد که در شرع نبی یکسر
 به هر مشکل که درمانی ترا مشکل کشا باشد
 امام حق کسی باشد که باشد همسر زهرا السلام علیه
 چنان رفعت که می بینی بجز حیدر السلام علیه کرا باشد
 امام حق کسی باشد که با ابناء و با زهرا السلام علیه
 نبی را نفسک نفسی به زهرا السلام علیه یک ردا باشد
 امام حق کسی باشد که باشد جامع قرآن
 نبی را حجت و برهان هنگام و غا باشد

امام حق کسی باشد که از رای منیر او
ز مغرب شمس برگردد که تا فرضش ادا باشد
امام حق کسی باشد که داد او را نبی دختر
خدا هم دلدل و خنجر که تا خیبر کشا باشد
امام حق کسی باشد که باشد بت شکن در دین
نه هم چون ناصبی بی دین که معبودش ریا باشد

(۱۳)

حضرت شمس الدین تبریزی قُدس سرّه

تولد (؟)

وفات ۱۳۴۷م

اسم او محمد بن ملک است و با شیخ سله باف بیعت خاص داشت
و بعضی خیال می کنند که بابا با کمال جُنیدی یا رکن الدین سخا بیعت کرده
بود. حضرت مولانا جلال الدین رومی به حضرت شمس الدین تبریزی خیلی
ارادتمند بود. و بیشتر از اوقات اش در صحبت او می گزراند و او به مولانا
روم درس می داد. یک دفعه مولانا روم کتاب های درسی اش را گرفته در
خدمت استاد اش تشریف آورده و کنار حوض نشسته بود و در این هنگام
حضرت شمس تبریز تشریف آورد و از مولانا سوال کرد که این کتاب ها
چیست؟ مولانا گفت که این قیل و قال است حضرت شمس تبریز کتاب ها را
در حوض انداخت و بدین سبب مولانا بسیار غمگین شده گفت که ای درویش
تو این چه کار کردی؟ در میان این کتاب ها فرموده های پدرم نوشته شده
بودند. دیگر مشکل است که مثل این کتاب های پیدا بشود. حضرت شمس
تبریز یک کتاب را از حوض بیرون آورده به او پس داد ولی کتاب ها اصلاً از
آب متاثر نشده بودند. لذا مولانا پرسش نمود که این چه رازی است؟ شمس
تبریز گفت شما از این بی خبراید مولانا روم این مکاشفه و کرامت را دیده

حواله: نقل از اخبار شیراز سال نهم شماره ۲۲ مورخه ۸/۸/۱۳۴۴ صفر ۱۳۴۴ آصفیه اسٹیٹ

لائبریری حیدرآباد دکن۔

مرید حضرت شمس تبریز شده و پس از چند سال در سال ۹۴۵ هـ مردم باهم
شمس تبریز را به قتل رساندند۔

منقبت مولای کائنات

حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام

ساقی با وفا منم، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

صوفی با صفا منم، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

عاشق مرتضیٰ منم، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

مطرب خوشنوا منم، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

آدم^{السلام} علی^{علیه} با صفا توی، یوسف مه لقا توی

خضر^{السلام} علی^{علیه} خدا توی، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

عیسی^{السلام} علی^{علیه} مریمی توی، احمد^ص هاشمی توی

شیر^{السلام} علی^{علیه} خدا توی، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

شمس توی قمر توی، بحر توی و بر توی

مالک^{السلام} خشک و تر توی، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

شاه^{السلام} شریعتم توی، پیر طریقتم توی

حق به حقیقتم توی، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

همدم^{السلام} سید البشر، راجع شمس والقمر

باب شبیر^{السلام}، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

سید سرور^{السلام} کرم، گفته به تو ای ابن عم

لحمک لحمی، دمک دم، دم همه دم علی^{السلام} علی^{علیه}

حواله: خزینة الاصفیاء مولفه غلام سرور جلد دوم صفحه ۲۶۸ شماره کتاب ۱۱ تذکره

صوفیاء فارسی سالار جنگ میوزیم مطبوعه ۱۸۹۵ء

آیة اِنَّمَا بَرْتُ، تاج ز لا فتی سرت
شمس غلامِ قنبرت، دمِ همه دمِ علی علیه السلام

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

ای سرورِ میدانِ علی علیه السلام، مردان سلامت می کنند
ای صفدرِ میدانِ علی علیه السلام، مردان سلامت می کنند
ای شحنةٔ دشتِ نجف از تو نجف دیده شرف
یا قوت و مرجان و صدف، مردان سلامت می کنند
ای طالب و مطلوبِ ما وی مقصد و مقصودِ ما
ای عابد معبودِ ما، مردان سلامت می کنند
ای قُلْ تَعَالَوْا تاجِ تو، کتفِ نبیِ معراجِ تو
تاجِ شهبانِ تاراجِ تو، مردان سلامت می کنند
ای مطلعِ پرکارِ ما، وی واقفِ اسرارِ ما
کَرارِ بی فَرارِ ما، مردان سلامت می کنند
ای نورِ پاکِ مصطفیٰ، با مصطفیٰ در یک عبا
ای مجتبیٰ، ای مرتضیٰ علیه السلام، مردان سلامت می کنند
ای بادِ صبحِ مشکِ بو، سوی نجف آور تو رُو
با آن امامِ دینِ بگو، مردان سلامت می کنند
آن شیرِ یزدان را بگو، آن میرِ میدان را بگو
آن شاهِ علیه السلام مردان را بگو، مردان سلامت می کنند

حواله: نقل از مجموعهٔ کلام شعراء کرام در شانِ اهل بیت علیهم السلام شمارهٔ
کتاب ۲۷ صفحه ۵۳ فن مجموعهٔ کلام اردو سالارِ جنگ میوزیم حیدرآباد مطبوعه به
سال ۱۹۳۹ء به مطبع فیض باغ لاہور۔

آن شمعِ ایمان را بگو، آن بحرِ عمان را بگو
 و آن جمع قرآن را بگو، مردان سلامت می کنند
 آن آیت الله را بگو، و آن قدرت الله را بگو
 و آن حجت الله را بگو، مردان سلامت می کنند
 معشوق و عاشق را بگو، آن شاه صادق را بگو
 قرآن ناطق را بگو، مردان سلامت می کنند
 با خواجه قنبر علیه السلام بگو، با صاحب منبر بگو
 با ساقی کوثر بگو، مردان سلامت می کنند
 با قاتل کفارگو، با آن دل دلداری گو
 با حیدر علیه السلام گزار گو، مردان سلامت می کنند
 با زین دین عابد علیه السلام بگو، با نور دین باقر علیه السلام یگو
 با جعفر صادق علیه السلام بگو، مردان سلامت می کنند
 با موسی کاظم علیه السلام بگو، با طوسی عالم بگو
 با صائم دائم بگو، مردان سلامت می کنند
 هم با تقی گو و نقی علیه السلام با سیدان متقی
 کای شاه تو نور حق، مردان سلامت می کنند
 با میردین بادی بگو، با عسکر علیه السلام و مهدی علیه السلام بگو
 با والی عهدین بگو، مردان سلامت می کنند

باشاه شمس الدین بگو، با عاقل ره بین بگو
 کای با تو هر تمکین بگو، مردان سلامت می کنند

-

حواله: کلیات حضرت شمس تبریز علیه السلام، شماره کتاب ۱۳۳ صفحه ۲۵۵ فن ادب، نظم
 فارسی، سالار جنگ میوزیم لائبریری دیوان مطبوعه به سال ۱۸۸۵ء نولکشور
 لکهنؤ۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

ای رهنمای مومنان، الله مولانا علی علیه السلام
 ای سرّ پوش غیب دان، الله مولانا علی علیه السلام
 هم حی و هم باقی توی، هم کوثر و ساقی توی
 قسّام و رزّاقم توی، الله مولانا علی علیه السلام
 رزاقِ رزقِ بندگان مطلوب جمله طالبان
 مامورِ امر کن فکان، الله مولانا علی علیه السلام
 سلطانِ بی مثل و نظیر پروردگار بی نظیر
 دارنده بر نا و پیر، الله مولانا علی علیه السلام
 دارنده لوح و قلم، پیدا کنِ خلق از عدم
 میر عرب فخر عجم، الله مولانا علی علیه السلام
 سر دفترِ بر انجمن، علامه مصر و یمن
 آن بر دل دشمن فگن، الله مولانا علی علیه السلام
 مجموع قرآن مدحتش، حمد و ثنا و عزّتش
 نام بزرگی خدمتش، الله مولانا علی علیه السلام
 هم مومنان و مومنات وحش و طیور و هم نبات
 مقصودِ کلّ کائنات، الله مولانا علی علیه السلام

ای بنده شیرین زبان از دیوگر خوابی امان
 هر دم بر آور تو ز جان، الله مولانا علی علیه السلام
 ای شمس دین جانباز جان در معانی برفشان
 تا آیدت در گوش جان، الله مولانا علی علیه السلام

حواله: کلیات حضرت شمس تبریز شماره کتاب ۱۳۳ صفحه ۸۷۱ فن ادب نظم
 فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری دیوان مطبوعه به سال ۱۸۸۵ء به مطبع
 نولکشور۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

شیر و ولی السلام خدا، شاه سلام علیه عليك
 معدنِ جود و سخا، شاه سلام علیه عليك
 همدم خیرالبشر، باب شبیر السلام علیه و شبر السلام علیه
 راجع شمس و قمر، شاه سلام علیه عليك
 خسرو لشکر شکن، باب حسین السلام علیه و حسن السلام علیه
 نور خدا، بوالحسن السلام علیه، شاه سلام علیه عليك
 بودی، و عالم نه بود، بودی و آدم السلام علیه نه بود
 ماه و فلک هم نه بود، شاه سلام علیه عليك
 نام تو بر آسمان، زمزمه قدسیان
 راحت روحانیان، شاه سلام علیه عليك
 کعبه ما کوی تو، قبله ماروی تو
 ما همه هندوی تو، شاه سلام علیه عليك
 خلعت تو کردگار، داد ترا ذوالفقار
 صید تو شد ذوالخمار، شاه سلام علیه عليك
 از ره دور آمدیم، دیده دل اشکبار
 پیش تو ای شهسوار، شاه سلام علیه عليك

اول و آخر توئی، ظاهر و باطن توئی
 مفخر عالم توئی، شاه سلام علیه عليك
 شاه شریعت توئی، پیر طریقت توئی
 حق به حقیقت توئی، شاه سلام علیه عليك
 حُب تو ایمان بود، خلعت مردان بود
 پیر مریدان بود، شاه سلام علیه عليك
 عالم پاکیزه رای، واقف سِر خدای
 حیدر السلام علیه خیبر کشای، شاه سلام علیه عليك
 بحر کرم را صدف، تیر بلا را هدف
 شحنة دشت نجف، شاه سلام علیه عليك
 دین رسول کبار، تیغ تو کرد آشکار
 نوبت این پنج بار، شاه سلام علیه عليك
 مادح تو جبرئیل، بوده ز رب جلیل
 مدح تو گفته خلیل، شاه سلام علیه عليك
 سالک غمخور توئی، عارف رهبر توئی
 صادق اکبر توئی، شاه سلام علیه عليك
 گفته رسول امین، مدح تویی مهر و کین
 از دم جان بشنو این، شاه سلام علیه عليك

نورِ تو از نور من، ناظر و منظور من
ناصر و منصورِ من، شاهِ سلامٌ علیک
ساقیِ کوثرِ توئی، شافعِ محشرِ توئی
حیدرِ السلام علیهِ صفدرِ توئی، شاهِ سلامٌ علیک
سابقِ الایمانِ توئی، معجز و برهانِ توئی
حجتِ یزدانِ توئی، شاهِ سلامٌ علیک
بغضِ تو طغیان بود، پیرو شیطان بود
لعنتِ یزدان بود، شاهِ سلامٌ علیک
یوسفِ السلام علیهِ مصری بجان دیده در آن تیره چاه
نام تو بودش پناه، شاهِ سلامٌ علیک
سیدِ سرورِ کرم گفت آیا که پورِ عم
لحمکِ لحمی دمکِ دم شاهِ سلامٌ علیک
نیست کسی دستگیر، جز تو مرا بی نظیر
عذر مرا در پذیر، شاهِ سلامٌ علیک
صبحِ معظمِ توئی، مقصدِ عالمِ توئی
رهبرِ آدمِ السلام علیهِ توئی، شاهِ سلامٌ علیک
شافعِ محشرِ توئی، صاحبِ منبرِ توئی
هادی و رهبرِ توئی، شاهِ سلامٌ علیک

صفدرِ روزِ غزا، صاحبِ حوضِ ولوا
والیِ امرِ خدا، شاهِ سلامٌ علیک
فضلِ تو جز کردگار، کس نتواند شمار
یک صفت از صد هزار، شاهِ سلامٌ علیک
حیدرِ والا تبار، قاضیِ روزِ شمار
قاسمِ جنات و نار، شاهِ سلامٌ علیک
گفته به عمران و آل وصفِ ترا قل تعال
مادحِ تو ذوالجلال، شاهِ سلامٌ علیک
فضلِ ترا در برات، خالقِ موت و حیات
گفت ترا در صفات، شاهِ سلامٌ علیک
قولِ رسولِ بشیر، صاحبِ روزِ غدیر
شاهِ وامام و امیر، شاهِ سلامٌ علیک
مدحِ تو یسین بود، ذکرِ تو طس بود
این همه تحسین بود، شاهِ سلامٌ علیک
فضلِ تو ربِّ حکیم گفته به هفت حاویم
وَهُوَ عَلَی عَظِیم، شاهِ سلامٌ علیک
گفت گه معجزات، فضلِ ترا در صفات
سورهٔ والعادیات، شاهِ سلامٌ علیک

قیمت ضربت خدا، کرده روز جزا
 قدر همه انبیاء، شاه سلامم علیک
 میر من و شاه من، قدر من و جاه من
 مهر من و ماه من، شاه سلامم علیک
 افتح اہل فتوح، گوہر دریائی روح
 رہبر کشتی نوح، شاه سلامم علیک
 شمس شده چاکرت، گرد رہ قنبرت
 نہ نہ کہ خاکِ درت، شاه سلامم علیک
 مفخر تبریزیان، ناصر روحانیان
 سرورِ کروبیان، شاه سلامم علیک

منقبت مولای کائنات حضرت علیؑ

تا صورتِ پیوند جهان بود علیؑ بود
 تا نقش زمین بود زمان بود علیؑ بود
 شاهی کہ ولی بود، وصی بود علیؑ بود
 سلطان سخا و کرم و جود علیؑ بود
 ہم آدم علیؑ و ہم شیت علیؑ و ہم ایوب و ہم ادریس علیؑ
 ہم یوسف علیؑ و ہم یونس و ہم ہود علیؑ و علیؑ بود
 ہم موسی و ہم عیسی و ہم خضر و ہم الیاس علیؑ
 ہم صالح علیؑ پیغمبر و داؤد علیؑ و علیؑ بود
 آن عابد سجاده کہ خاکِ درش از قدر
 بر کنگرہ عرش بیفزود علیؑ بود
 ہم اوّل و ہم آخر و ہم ظاہر و باطن
 ہم عابد و ہم معبد و معبود و علیؑ بود
 وجہی کہ بیان کرد خداوند در الحمد
 آن وجہہ بیان کرد و بہ فرمود علیؑ بود
 عیسی علیؑ بوجود آمد و فی الحال سخن گفت
 آن نطق و فصاحت کہ بد و بود علیؑ بود

حوالہ: کلیات حضرت شمس تبریز علیہ السلام، شماره کتاب ۱۳۳، صفحہ ۲۶۰ فن ادب نظم
 فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری دیوان مطبوعہ بہ سال ۱۸۸۵ء بہ مطبع نولکشور
 لکھنؤ۔

آن لحکم لحمی بشنو تا که بدانی
 آن یار که او نفس نبیؐ بود علیؑ علیؑ بود
 موسیؑ و عصا و ید بیضا و نبوت
 در مصر به فرعون که بنمود علیؑ علیؑ بود
 چندان که نظر کردم و دیدم به حقیقت
 از روی یقین برهمه موجود علیؑ علیؑ بود
 خاتم که در انگشت سلیمانؑ نبی کرد
 آن نور خدائی که بر او بود علیؑ علیؑ بود
 آن شاه سرا فراز که اندر شب معراج
 با احمدؑ مختار یکی بود علیؑ علیؑ بود
 سر دو جهان پرتو انوار الهی
 از عرش به فرش آمد و بنمود علیؑ علیؑ بود
 جبریلؑ که آمد زبر خالق بی چون
 در پیش محمدؑ شد و مقصود علیؑ علیؑ بود
 آن معنی قرآن که خدا در همه قرآن
 کردش صفت عصمت و بستود علیؑ علیؑ بود
 این کفر نه باشد سخن کفر نه اینست
 تا هست علیؑ باشد و تا بود علیؑ علیؑ بود

آن قلعه کشای که در قلعه خیبر
 بر کند به یک حمله و بکشد علیؑ علیؑ بود
 آن گرد سر افراز که اندر ره اسلام
 تا کار نه شد راست نیا سود علیؑ علیؑ بود
 آن شیر دلاور که برای طمع نفس
 بر خوان جهان پنجه نیا لود علیؑ علیؑ بود
 سر دو جهان جمله ز پنهان و ز پیدا
 شمس الحق تبریز که بنمود علیؑ علیؑ بود
 هارون ولایت ز پس موسیؑ عمران
 بالله که علیؑ بود، علیؑ علیؑ بود، علیؑ علیؑ بود
 این یک دو سه بیتی که بگفتم به معما
 حقا که مراد من و مقصود علیؑ علیؑ بود

-

حواله: کلیات حضرت شمس تبریز، شماره کتاب ۱۳۳ صفحه ۲۲۰ فن ادب نظم
 فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری حیدرآباد دکن دیوان مطبوعه به سال ۱۸۸۵ء به
 مطبع نولکشور لکهنؤ.

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

آن شاه که بادانش دین بود علی السلام علیه بود
 مسجود ملک، ساجد معبود علی السلام علیه بود
 آن شاه فلک مرتبه کز عز و جلالت
 بر سائر مخلوق بیفزود علی السلام علیه بود
 آن نکته تحقیق حقائق به حقیقت
 کز روی یقین مظهر حق بود علی السلام علیه بود
 آن فارس میدان ریاضت که به مردی
 گوی سبق از عالم بر بود علی السلام علیه بود
 آن شه که به شمشیر وی از آئینه دین
 زنگ ستم و بدعت بزد و د علی السلام علیه بود
 آن نور مجرد که به او در همه حالت
 باموسی و با عیسی و با بود و علی السلام علیه بود
 آن روح مصفا که خداوند به قرآن
 بنواخت به چند آیت و بستود علی السلام علیه بود
 هم صابر و هم صادق و هم قانت و منفق
 هم هادی و هم شاہد و مشہود علی السلام علیه بود

هم اول و هم آخر و هم ظاهر و باطن
 هم موعود و هم وعده و موعود علی السلام علیه بود
 با ملک سلیمان و با عظمت یحیی
 با منزلت آدم السلام علیه و داود السلام علیه علی السلام علیه بود
 راهی که بیان کرد خداوند در الحمد
 آن رهبر و آن راه که بنمود علی السلام علیه بود
 وجهی که به فرمود خداوند به قرآن
 آن وجه مکرم که به فرمود علی السلام علیه بود
 جبریل السلام علیه امین را ز بر حضرت عزت
 مقصود به مثل احمد و مقصود علی السلام علیه بود
 گویند، ملک ساجد و مسجود بد آدم السلام علیه
 از من بشنو ساجد و مسجود علی السلام علیه بود
 این سر بشنو باز ز شمس الحق تبریز
 کز نقد وجود دو جهان بود علی السلام علیه بود

-

حواله: کلیات حضرت شمس تبریز علیه السلام شماره کتاب ۱۳۳ صفحه ۲۱۹ فن ادب نظم
 فارسی سالار جنگ میوزیم لا تبری دیوان مطبوعه به سال ۱۸۸۵ء نولکشور لکهنؤ۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

التجای ما به شاهد السلام علیه اولیاست
 آن که نورش مشتق از نور خداست
 ای که داری دیده روشن به بین
 جسم و جاننش جسم و جان مصطفاست
 رهنمای اولین و آخرین
 آن که دائم با خدای کبریاست
 از ضیای آفتاب روی او
 آفتاب و ماه را نور و ضیاست
 تا ببوسد گرد نعل دلدلش
 هفت چرخ نیلگون پیشش دو تاست
 از صفاتش اولیا حیران شده
 ذات پاکش فیض بخش انبیاء السلام علیه
 قل تعالوا از حقش آمد خطاب
 وز رسول الله علی بابهاست
 اوست سلطان حقیقت زین سبب
 بر در قدرش همه شاہان گداست

در شریعت عالمان را او دلیل
 در طریقت عارفان را پیشواست
 محرم اسرار حی ذوالجلال
 نام پاکش مرتضی السلام علیه وایلیاست
 بعد او باشد حسن السلام علیه میر و امام
 آن که در بحر علم هل آتی ست
 بعد ازان دیگر امام مومنان
 افضل و اکمل شهید السلام علیه کربلاست
 من مطیع عابد السلام علیه ام از یقین
 باقرم در ره امام مقتداست
 مقتدای مومنان متقی
 جعفر صادق امام با وفاست
 موسی کاظم السلام علیه شه عالی نسب
 آن که فرزندش علی موسی السلام علیه رضا است
 چشم جانم روشن از مهر تقی السلام علیه
 آن که مهرش در دل هارا دواست
 آن نقی را، دان امام پاک دین
 والی حق رهنمای اولیاست

روز و شب دارم هوای عسکری^{السلام}
 در دلم مهر ولی با ولاست
 آن محمد مهدی^{السلام} صاحب زمان
 حَیْذا جانی که یاوی آشناست
 التجا دارد بدیشان شمس دین
 آن که مولا را به معنی رهنماست

منقبت مولای کائنات حضرت علی^{السلام} عَلَيْهِ

گنج نهانی طلب از دل ویران خویش
 تا نشوی بی نوا از در دوکانِ خویش
 جام شریعت بنوش، راه طریقت برو
 روی حقیقت به بین بردل و برجانِ خویش
 قطره به دریا رسان تا شودت دُر پدید
 تا نه روی در سقرا از درِ رضوانِ خویش
 روی حقیقت علی^{السلام} سِرِّ طریقت علی^{السلام}
 شاه شریعت علی^{السلام} ست در همه دورانِ خویش
 نورِ دو عالم علی^{السلام} همدم آدم^{السلام} علی^{السلام}
 اکبر عالم علی^{السلام} در دل سلمانِ خویش
 شمس عیانی علی^{السلام}، بدر نهانی علی^{السلام}
 قطبِ عیانی علی^{السلام} بر سر کیوانِ خویش
 ماهِ منیرم علی^{السلام} مهرِ کبیرم علی^{السلام}
 عمر عزیزم علی^{السلام} در دل سلطانِ خویش
 شاه غفورم علی^{السلام} میرِ صبورم علی^{السلام}
 نورِ صدورم علی^{السلام} بر در رحمانِ خویش

حواله: کلیات حضرت شمس تبریز^{علیه السلام}، شماره کتاب ۱۳۳ صفحه ۱۵۶ فن ادب نظم
 فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری دیوان مطبوعه به سال ۱۸۸۵ به مطبع نولکشور
 لکهنؤ۔

هر که بداند علی^{السلام} رسته شود از سقر
 ورتونه داری یقین هستی شیطان خویش
 شمس که تبریز دید حضرت عالی او
 سجده برد دمبدم بر در سبحان خویش

(۱۴)

طوطی هند حضرت امیر خسرو صوفی رحمة الله عليه

تولد ۱۲۵۳ م وفات (؟)

نام او خواجه ابوالحسن و لقب اش طوطی هند است. او صوفی و شاعر معروف در هند بود. از بلخ به هند آمده بود. خلیفه حضرت نظام الدین اولیاء محبوب الهی رحمة الله عليه بود حضرت محبوب الهی او را خیلی دوست داشت. امیر خسرو را بخاطر محبت، ترک الله می خواند. خسرو در فن موسیقی مهارت خوبی داشت و در باره گیتار نیز با کمال بود او در مجلس بزرگان به لقب مفتاح السماع معروف است امیر خسرو به مدت شش ماه بعد از وفات استاد اش فوت کرد. و نزدیک حضرت محبوب الهی مدفون شده است و تعداد اشعار اش چهار یا پنج صد هزار گفته می شود. تصنیفات او عبارت اند از:

(۱) تحفة الصغر (۲) اوسط الحیوة (۳) غرّة الکمال (۴) بقیة نقیه
 (۵) قران السعدین و غیره.

حواله: قاموس المشاهیر، جداول صفحه ۱۴۲ اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد شماره ۱۲۳ و ۹۲۸ ج-۱-ن ظا-ق مطبوعه ۱۹۲۲ء نظامی پریس بدایونی-

حواله: دیوان حضرت شمس تبریز^{الرحمة} شماره کتاب ۳۷۶ صفحه ۱۰۹ فن ادب نظم فارسی قلمی ریکارڈ سالار جنگ میوزیم لائبریری-

منقبت مولای کائنات حضرت

علی ابن ابی طالب علیه السلام

امیرالمومنین را می پرستم
 امام^{السلام} علیه المتقین را می پرستم
 نبی^{مِنّی}، فُتّی گفت است جبریل^{السلام} علیه
 امام^{السلام} علیه این چنین را می پرستم
 وصی وابن عمّ و یار احمد^ص
 امام السابقین را می پرستم
 علی^{السلام} علیه والی شمشیر دو پیکر
 امام الناصرین را می پرستم
 دِلا! از عشقِ آن شه رو مگردان
 امام العاشقین را می پرستم
 علی^{السلام} علیه را منقبت ها گفت یزدان
 امام الراشدین را می پرستم
 کدام ست چون علی^{السلام} علیه برکند خیبر
 امام الاشجعین را می پرستم
 مرا عشق است بر اولادِ حیدر^{السلام} علیه
 امام العارفین را می پرستم

قسیم نار و جنت شاه مردان
 امام القاسمین را می پرستم
 تو خسرو مذهب خود را بگوئی
 امام را ستین را می پرستم

-

حواله: نقل از رساله آئینه تصوف مولفه شیخ عبدالعزیز صاحب قانون گوئی،

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

شهر دل آباد شد از رحمت پروردگار
 کاندین شهرست حیدر علیه السلام برگزیده شهریار
 کس عدیل مرتضی علیه السلام نبود زیارانِ رسول^ص
 آری آری کی بود همسر به شیر کردگار
 گر نه افضل برمه چون آمد این هاتف ز غیب
 لا فتی إلا علی لا سیف إلا ذوالفقار
 گر علی علیه السلام را دوست دارم در شریعت باک نیست
 چون کنم لیکن به بخل خارجی ای دوستدار
 گر تن خسرو دبی در زیر پای فیل مست
 حُب از دل بر ندارد زان شیء علیه السلام دلدل سوار

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

بیا ای بنده مومن! به مهر خواجه علیه السلام قنبر
 امام حاضر و غائب امیر علیه السلام المومنین حیدر علیه السلام
 امیر المومنین است آن زد نیا و هم از عقبی
 ولی ظاهر و باطن وصی مصطفی علیه السلام حیدر علیه السلام
 سریر سلطنت بعد از نبی آن راست گو دارد
 قبای لا فتی بردوش و تاج هل اتی بر سر
 خدا تیغ دوسر، زان داد سلطانِ دو عالم را
 که تا هر دو سرا گیرد به ضرب تیغ دو پیکر
 فروغ آفتاب چرخ را از مهر شه علیه السلام باشد
 و گر نه هست خورشید اخگری و عین خاکستر
 علی علیه السلام گو هست فخر تاجداران جهان بودش
 ردای فقر بر دوش و لباس صفدری در بر
 چه غم دارد به روز حشر از عصیان خود خسرو^ص
 چو آل مصطفی دارد شفاعت خواه در محشر

حواله: نقل از رساله آئینه تصوف مولفه شیخ عبدالعزیز صاحب قانون گوی،

صفحه ۳۵ مطبوعه به ۱۹۰۵ء مطبع لاہور پریس۔

حواله: نقل از رساله آئینه تصوف مولفه شیخ عبدالعزیز صاحب قانون

گوی، صفحه ۳۳ تا ۳۴ مطبوعه به ۱۹۰۵ء لاہور پریس۔

حضرت شیخ سنائی معروف به حکیم سنائی غزنوی رحمة الله علیه

تولد ۱۲۶۹م وفات ۱۳۳۱م

او در غزنی متولد شد و شاعر معروف غزنی بود حکیم سنائی تصنیفی معروف دارد که نام اش حدیقة الحقائق است و برای ملاحظه در حضور بهرام شاه عرضه شد. در آن ذکر توحید باری تعالی و سخنان دیگر مذهبی وجود دارند. تعداد اشعار آن ۳۵ هزار است این کتاب در سال ۱۳۳۱م تکمیل یافت که در همان سال سنائی فوت کرد. و آن زمان سن سنائی ۶۲ سال بود.

منقبت مولای کائنات حضرت علی ابن ابی طالب علیه السلام

باغِ سنت به امر نو کرده
مرجه نورسته بود خو کرده
خیبر از تیغ او خراب شده
سرِ آتش همه سراب شده
خواب و آرام مژه و عنتر
کرده در مغزِ عقل زیر و زبر
نورِ علمش چشندۀ کوثر
نارِ تیغش کشندۀ کافر
زورِ او بت شکن بروز ازل
دستِ او تیغ زن بر اوج زحل
آمد از سدره جبرئیل امین
لا فتی کرد مرا و را تلقین
ذوالفقاری که از بهشتِ خدای
بفرستاده بود شرک زدای
هم نبی را وصی و هم داماد
چشم پیغمبر از جمالش شاد

حواله: قاموس المشابیر، جلد اول صفحه ۳۰۸ نظام بدایونی اسٹیٹ لائبریری نمبر

۹۱۲۳، ۹۲۸ ج-۱-نظا-ق مطبوعه ۱۹۲۲ء نظامی پریس بدایون-

کس نه دیده به رزم در پشتش
 منهزم شرک از یک انگشتش
 آلِ یسین شرف بد و دیده
 ایزد او را به علم بگزیده
 نائب مصطفیٰ بروز غدیر
 کرده در شرع مرا و را به امیر
 به فصاحت چو او سخن گفتی
 مستمع زان حدیث دُر سفتی
 محرم او بود کعبهٔ جان را
 محرم او بود سِرِّ قرآن را
 تا بدان حسد شده مکرم بود
 لو کشف مرا و را مسلّم بود
 مصطفیٰ را مطیع و فرمان بر
 همه بشنید رمزِ دین یکسر
 فضلِ حق پیشوای سیرتِ او
 خُلُقِ او عشرتِ عشیرتِ او
 بهرِ او گفته مصطفیٰ ناگاه
 کای خداوند وَاٰلِ مِنْ وَاٰلَهِ

کاتبِ نقشِ نامهٔ تنزیل
 خازنِ گنجِ خانهٔ تاویل
 مرتضای السلام عَلَیْهِ که کرد یزدانش
 هم ره جانِ مصطفیٰ جانش
 دو رونده چو اخترِ گردون
 دو برادر چو موسی السلام و هارون
 هر دو دُر در یکی صدف بودند
 هر دو پیرایه شرف بودند
 از پی سائلی بیک دورغیف
 سورةٔ هل آتی او را تشریف
 حلم را کاریست روزِ جمل
 عفو کرد آن عدو خلافِ جدل
 نائب کردگار حیدر السلام عَلَیْهِ بود
 صاحبِ ذوالفقار حیدر السلام عَلَیْهِ بود

-

حواله: حدیقه حکیم سنائی سالار جنگ میوزیم لائبریری (قلمی ریکارڈ فارسی) فن

حضرت محمد شمس الدین حافظ شیرازی رحمة الله علیه

تولد ۱۳۲۶م وفات ۱۳۸۹م

او در شیراز متولد شد. و در میان شاعران ایرانی او بیشتر از همه شاعر نازک خیال بود. و حافظ قرآن نیز بود و در اکثر اوقات فراغت رموز قرآنی را تبیین می کرد. و بر تفسیر کشاف حاشیه نوشته است. دیوان حافظ یادگار او است. مردم به دیوان اش تفاؤل می کنند و مرقد اش در شیراز است.

-

حواله: قاموس المشاهیر، تذکره اردو جلد اول صفحه ۱۹۲ نظام بدایونی استیث

لائبریری حیدرآباد شماره ۹۱۴۳، ۹۲۸ مطبوعه ۱۹۲۴ء نظامی پریس بدایون۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی ابن ابی طالب علیه السلام

مقدری که ز آثار صنع کرد اظهار
سپهر و مهر و مه و سال و ماه و لیل و نهار
مدار سیر کواکب بامر کن فیکون
قرارداد برین طاق گنبد دوار
ز هفت کوكب سیاره و دوازده بُرج
کنند سیر مخالف کواکب سیار
نه آسمان ز ملایک به امر حق مشغول
به سجده در گهه تسبیح و ذکر و استغفار
چهار عنصر از و مختلف پدید آورد
مدار آتش و آب و غبار و خاکِ مجار
قرارداد به بالای خاک و باد آتش
گرفته کوه و زمین در میان آب قرار
بدوستی نبی و علی علیه السلام اساس نهاد
جهان و هر چه در هست خالق جبار
اگر نه ذات نبی و ولی بُدی مقصود
جهان به کتم عدم رفتی همچو اول بار

نوشته بر درِ فردوس کاتبانِ قضا
 نبی رسول علیه السلام، ولی عهد، حیدر علیه السلام کرار
 امام جَنّی و انسی علیه السلام بود که علیه السلام
 ز کُلّ خلق فزو نست از صغار و کبار
 ذاتِ اوست معلق سما و کرسی و عرش
 ز ذاتِ اوست مُطَبّق زمین بدین هنجار
 علیّ امام و علیه السلام ایمن و علیه السلام ایمان
 علیّ علیه السلام امین و علیّ علیه السلام سرور و علیّ علیه السلام سردار
 علیّ علیه السلام علیم و علیّ علیه السلام عالم و علیّ علیه السلام اعلم
 علیّ علیه السلام حکیم و علیّ علیه السلام حاکم و علیّ علیه السلام گفتار
 علیّ علیه السلام نصیر و علیّ علیه السلام ناصر و علیّ علیه السلام منصور
 علیّ علیه السلام مظفر و غالب علیه السلام سرور و سردار
 علیّ علیه السلام عزیز و علیّ علیه السلام عزت و علیّ علیه السلام افضل
 علیّ علیه السلام لطیف و علیّ علیه السلام انور و علیّ علیه السلام انوار
 علیّ علیه السلام ست فتح فتوح و علیّ علیه السلام ست راحتِ روح
 علیّ علیه السلام ست فاضل و افضل علیه السلام سرور و سردار
 علیّ علیه السلام سلیم و علیّ علیه السلام سالم و علیّ علیه السلام مُسلم
 علیّ علیه السلام قسیم قصور و علیّ علیه السلام ست قاسم نار

علیّ علیه السلام صفی و علیّ علیه السلام صافی و علیّ علیه السلام صوفی
 علیّ علیه السلام وفی و علیّ علیه السلام صفدر و علیّ علیه السلام سردار
 علیّ علیه السلام نعیم و علیّ علیه السلام ناعم و علیّ علیه السلام منعم
 علیّ علیه السلام بود اسد الله قاتل کفار
 علیّ علیه السلام ز بعد محمد زبر چه هست به است
 اگر تو مومنِ پاکی نظر دریغ مدار
 به حقّ نورِ محمد به آدم علیه السلام و به خلیل علیه السلام
 به حقّ شیت و شعیب علیه السلام و به بود علیه السلام کم آزار
 به حقّ یوسف و یعقوب و یحیی و لقمان علیه السلام
 به حقّ نوح علیه السلام نجی در میانِ دریا بار
 به حقّ عزّتِ توریت و حرمت انجیل
 به حقّ جمع زبور و به حقّ روزِ شمار
 به حقّ دانش اسحاق و شوق اسمعیل علیه السلام
 که در رضای خدا کرد جانِ خویش نثار
 به حقّ یوشع و الیاس و لوط و اسکندر علیه السلام
 به حقّ نغمه داود علیه السلام و صوتِ خوش گفتار
 به حقّ مهر سلیمان علیه السلام و زبد ابراهیم علیه السلام
 به حقّ عیسی علیه السلام و موسی و یونس غمخوار

به حقّ قوتِ جبرئیل السلام و صورِ اسرافیل علیه
 به حقّ قابضِ ارواح بر یمین و یسار
 به حقّ حامیِ عرش و به قرب میکائیل السلام علیه
 به حقّ چار کتاب ستوده جبار
 به حقّ جمله قرآن به صحفِ ابراهیم السلام علیه
 به حقّ جمله مردانِ واقفِ اسرار
 به حقّ سوزِ فقیرانِ بی گنجه در بند
 به حقّ زاریِ رنجورِ بی کس و بی یار
 به حقّ چهره زردِ فقیر سرگردان
 به حقّ دردِ اسیرانِ خانمانِ بی زار
 به حقّ ضربِ جوانانِ راهِ دین با کُفر
 به حقّ زاریِ پیرانِ خوار و زار و نزار
 به حقّ دینِ محمد ص به خونِ پاکِ حسین السلام علیه
 به حقّ مردمِ نیک و مهاجر و انصار
 که نیست دینِ هدی را بقولِ پاکِ رسول ص
 امام، غیرِ علی السلام علیه بعدِ احمد ص مختار
 ز بعدِ او حسن السلام علیه است و حسین السلام علیه حجتِ او
 مجویِ جهل، برین کار، مومن دیندار

به جهل غافل و مستغرقی به فضلِ همی
 ز رنگ می نه شناسی سفید از زنگار
 سپاسِ منت و عزتِ خدای را که نمود
 ره نجات، و شدم از حیاتِ برخوردار
 به گاه هفصد و هفتاد بد که در شیراز
 تمام گشت بیک روز جمع این اشعار
 بر دشمنانِ منشین حافظِ توّلّا کن
 نجاتِ خویش طلب کن بجانِ هشت و چار

-

حواله: دیوان حضرت خواجه حافظ شیرازی شماره کتاب ۱۵۱ صفحه ۴۴۲ باب
 قصائد فن ادب نظم فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری حیدرآباد دکن و طباعت
 دیوان ۱۹۰۲ء در مطبع کانپور۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

آن گلبنِ باغِ صفا وان سرو بستان وفا
 خورشید بُرجِ ارتضا یعنی علی السلام مرتضی علیه
 مقصودِ امر کن فکان مطلوبِ اسمِ جسم و جان
 مفتیِ درسِ انس و جان معنیِ حرفِ ائما
 دُرّ ولایت را صدف، برجِ امامت را شرف
 شاهِ عرب، ماهِ نجف، چابکِ سوار لا فتی
 دانندهٔ عقل و نظر، بینندهٔ نفع و ضرر
 مفتیِ احکامِ قدر، منشیِ دیوانِ قضا
 اعظمِ امیرالمؤمنین، صفدرِ امام السلام المتقین
 آن کاشفِ سرِّ یقین، وان صاحبِ تاج و لوا
 آن صفدرِ عالی نسب، وان سرورِ والا حسب
 آن عالمِ علم و ادب وان مفخرِ آلِ عبا السلام
 ابنِ عمِ پیغمبری، بابِ شبیر السلام و شبر السلام
 ساقیِ حوضِ کوثری در موقفِ خوف و رجا
 نقشِ نگینِ خاتمه صاحبِ یقینِ عالمه
 خاتونِ جنتِ فاطمه السلام، گلدستهٔ باغِ حیا

میرم حسین السلام است و حسن، آرامِ جانِ جسم و تن
 بی مهر ایشان دمِ مزینِ گرمیِ زنی لاف ازولا
 آن قره العین علی السلام وان روضهٔ باغِ نبی
 آن یک امیر متقی، وان یک امامِ مقتدا
 بادا هزاران آفرین از فضلِ ربِّ العلمین
 بر روحِ زین العابدین السلام، آن قدوةٔ اهل صفا
 از باقر السلام و جعفر السلام سخن، و ز کاظم السلام و هم نقل کن
 ای دل تو کحلِ دیده کن خاکِ درِ موسی السلام رضا
 مهرِ تقی السلام را با نقی السلام گرضم کنی ای متقی
 گردد دل و جانت ذکی، گیرد همه کارت روا
 ای عسکری السلام محتشم بر من نظر کن از کرم
 تا چند در زندانِ غم باشم مرا ای رهنما
 ای مهدی السلام آخرِ زمانِ بنمای روی خود عیان
 تا چند باشی در نهان، هادیِ دین خود را نما
 حافظِ خموشی پیشه کن، از کارِ خود اندیشه کن
 قطعِ نظرِ زین پیشه کن گر سر به آید و ترا

-

حواله: سالار جنگ میوزیم لائبریری حیدرآباد دکن قلمی ریکارڈ فن ادب نظم فارسی

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

ای دل غلامِ شاهِ جهان السلام
علیه باش و شاه باش
پیوسته در حمایتِ لطفِ اله باش
ار خارجی هزار به یک جو نه می خرنند
گر کوه تا به کوه منافق سپاه باش
چون احمدؑ شفیع بود روز رستخیز
گو این تن بلاکش من پر گناه باش
آن را که دوستی علی السلام
علیه نیست کافر است
گو زایدِ زمانه و گو شیخ راه باش
امروز زنده ام به ولای تو یا علی السلام
علیه
فردا به روح پاکِ امامان گواه باش
قبر امام هشتم سلطان دین رضا السلام
علیه
از جان به بوس و برادرِ آن بارگاه باش
دستت نه می رسد که به چینی گلی ز شاخ
باری به پای گلبن ایشان گیاه باش
مرد خدا که جامه تقوی طلب کند
خواهی سفید جامه و خواهی سیاه باش

حافظ طریق بندگی شاه پیشه کن
وا نگاه در طریق چو مردانِ راه باش

حواله: شماره کتاب ۱۵۱ صفحه ۲۰۵ دیوان حضرت حافظ شیرازی در فن ادب نظم
فارسی لاتبریری سالار جنگ میوزیم حیدرآباد طباعت دیوان ۱۹۰۲ء در مطبع
کانپور۔

حضرت سید شاه نعمت الله کرمانی ولی صوفی رحمة الله علیه

تولد ۱۳۲۹م وفات ۱۴۳۳م

تولد او در شهر حلب از مناطق عراق بود او از دودمان امام هفتم حضرت موسی کاظم علیه السلام است. او ولی و شاعر معروف و دارای تصنیفات نیز است. تعداد تصنیفات اش پنج صد است و قصیده او که در آن پیشین گوئی ها وجود دارند معروف و مشهور است او پیرو مذهب شافعی و مرید حضرت شیخ عبدالله است و در سن صد و چهار سال وفات کرد.

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

گر خدا را دوست داری مصطفی را دوست دار
ور محب مصطفای، مرتضی را دوست دار
از سر صدق و صفاگر خرقه پوشیده
نسبت خرقه بدان، آل عبا علیه السلام را دوست دار
دردمندانه بیا و دُرِدِ دردش نوش کن
خوش بود، دردی اگر داری، دوا را دوست دار
چون شهید کربلا، در کربلا آسوده است
همچو یارانِ موالی کربلا را دوست دار
دوست دارِ یار خود، یارانِ ما دارند دوست
ما محب دوستدار ا نیم مارا دوست دار
نعمت الله رند سرمست است و با ساقی حریف
این چنین یارِ خوشی بهر خدا را دوستدار

حواله: قاموس المشاهیر جلد دوم صفحه ۲۶۵ مؤلفه نظامی بدایونی شماره ۹۱۴۳ ر

۹۲۸-ج-۲-ش ۱-ن اسنیت لائبریری حیدرآباد مطبوعه ۱۹۲۶ نظامی پریس بدایون-

حواله: دیوان سید نورالدین محمد شاه نعمت الله شماره کتاب ۱۱۳ جلد دوم

صفحه ۳۸۰ فن ادب نظم فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری مطبوعه ۱۹۰۴ع

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

هر که از اهل خداست تابع آل عباسست
منکر آل رسول، دشمن دین خداست
دوستی خاندان درد دلم را دواست
حُب نبی السلام علیه از صفت اولیاست
جان علی السلام علیه ولی در حرم کبریاست
نور ظهور ازل در ره بیضای ماست
صورت او بل آتی معنی او انماست
باب حسین السلام علیه و حسن السلام علیه، ابن عم مصطفاست
پیروی او بود دین حق و راه راست
سلطنت لا فتی غیر علی السلام علیه خود کراست
مشهد پاک نجف روضه رضوان ماست
یک سر موی علی السلام علیه هر دو جهانش بهاست
لحمک لحمی اوراست، همدم او مصطفاست
هر که موالی بود خویش من و آشناست
آیت او انما ست آن که ولی خداست
آن که ولی خداست آیت او انماست

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

مرد مردانه شاه مردان است
در همه حال مرد میدانست
در ولایت ولی والی اوست
بر همه کائنات سلطان است
سید اولیا علی السلام علیه ولی
آن که عالم تن است و او جانست
گرچه من جان عالمش گفتم
غلطی گفته ام که جانان است
بی ولای علی السلام علیه ولی نه شوی
گر ترا صد هزار برهان است
ابن عم رسول یار خدا
آن خلیفه علی السلام علیه عمران است
یوسف مصر عالمش خوانم
شاه تبریز و میرا و جان است
نه فلک باستارگان شب و روز
گرد دولتراش گردان است

حواله: دیوان سید نورالدین محمد شاه نعمت الله شماره کتاب ۱۱۳ جلد دوم صفحه

۵۸ فن ادب نظم فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری طباعت دیوان ۱۹۰۲ء

دیگران گر خلافِ او کردند
 لا جرم حالِ شان پَریشان است
 حسب و هم نسب بود به کمال
 عمل و علم او فراوان است
 مهر او گنج و دل چو گنجینه
 خانه بی گنج، کُنج ویران است
 برادر کبریای حضرتِ او
 شاهِ عالم پناه دربان است
 دوستی رسول و آل رسول
 نزد مومن کمالِ ایمان است
 باطناً شمس و ظاهراً ماه است
 نورِ هر دو به خلق تابان است
 ره، رضای علی علیه السلام بدست آور
 گر ترا اشتیاق رضوان است
 یادگارِ محمد است و علی علیه السلام
 نعمتِ الله که مستان است

حواله: دیوان سید نورالدین محمد شاه نعمت الله شماره کتاب ۱۱۳ جلد دوم صفحه

۶۲ فن ادب نظم فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری طباعت دیوان ۱۹۰۴ء

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

دم به دم، دم از ولای مرتضی باید زدن
 دست دل در دامنِ آل علیه السلام عبا علیه السلام باید زدن
 نقشِ حبِ خاندان بر لوح جان باید نگاشت
 مهر مهر حیدری علیه السلام بر دل چوما باید زدن
 دم مزن باهر که او بی گانه باشد از علی علیه السلام
 گر نفس خوابی زدن با آشنا باید زدن
 رُو بروی دوستانِ مرتضی علیه السلام باید نهاد
 مدعی را تیغ غیرت بر قفا باید زدن
 لا فتی إلا علی علیه السلام لا سیف إلا ذو الفقار
 این نفس را از سر صدق و صفا باید زدن
 در دو عالم چارده معصوم علیه السلام را باید گزید
 پنج نوبت بر درِ دولت سرا باید زدن
 پیشوای بایدت جُستن زِ اولادِ رسول
 پس قدم مردانه در راهِ خدا باید زدن
 گریلای آید از عشقِ شهید کربلا
 عاشقانه آن بلا را مرحبا باید زدن

هر درختی کو ندارد میوه حُبِّ علی^{السلام}
 اصل و فرعش چون قلم سر تا به پا باید زدن
 دوستانِ خاندان را دوست باید داشت دوست
 بعد از آن دم از وفای مصطفی^ص باید زدن
 سرخی روی موالی سگّه نامِ علی^{السلام}
 بر رُخ دنیا و دین چون بادشا باید زدن
 بی ولای آن ولی لاف از ولایت می زنی
 لاف را باید که دانی از کرا باید زدن
 مالوای از ولای آن ولی افراشتیم
 طبل در زیرِ گلیم آخر چرا باید زدن
 بدرِ شهرِ ولایت خانه باید گزید
 خیمه در دارالسلام اولیا باید زدن
 از زبان نعمت الله^س منقبت باید شنید
 بر کفِ نعلین سید بوسه پا باید زدن

منقبت مولای کائنات حضرت علی^{السلام}

از نورِ روی اوست که عالم منور است
 حُسن چنین لطیف چه حاجت به زیور است
 سلطانِ چار بالش و شش طاق و نه رواق
 بر در گهه رفیع جلالش چو چاکر است
 زوج بتول^{السلام}، باب امامین^{السلام} مرتضی^{السلام}
 سردارِ اولیا ووصی پیمبر است
 مسند نشینِ مجلسِ ملکِ ملائکه
 در آرزوی مرتبه و جاهِ قنبر است
 هر ماه، ماهِ نو به جهان مژده می دهد
 یعنی فلک ز حلقه بگوشان حیدر^{السلام} است
 نزدیک ما خلیفه بر حق امام ماست
 مجموع آسمان و زمینش مسخر است
 لعنت به دشمنانِ علی^{السلام} گر کنی رو است
 لیکن مگو که این سخن بس مکرر است
 گوی که خارجی بود از دین مصطفی^ص
 خارج مگو که خارجی شوم است و کافر است

ہر مومنی کہ لافِ ولای علیؑ زند
توقیعِ آلِ آلِ علیؑ بہ نامش مقرر است
او را بشرِ مخوان کہ سرِّ خداست او
او دیگر است جلالِ او نیز دیگر است
ہر بیت ازین قصیدہ کہ گفتم بہ عشقِ دل
می خوان کہ ہر یکی زیکی خوب و خوشتر است

(۱۸)

حضرت نصیر الدین چراغ دہلی رحمۃ اللہ علیہ

تولد (؟)

وفات ۱۳۵۶ م

او مرید و خلیفہ حضرت محبوب الہی، سلطان المشائخ حضرت
نظام الدین اولیاء رحمۃ اللہ علیہ بود۔ استاد اش اور بہ لقب چراغ دہلی ملقب
ساخت او بہ ہمین نام زیادہ معروف است۔ مجموعہ کلام اش خیر المجالس
است۔

حوالہ: دیوان سید نور الدین محمد شاہ نعمت اللہ شماره کتاب ۱۱۳ جلد اول صفحہ ۶۱

فن: ادب نظم فارسی سالار جنگ میوزیم لائبریری طباعت دیوان ۱۹۵۴ء

حوالہ: تذکرۃ قاموس المشاہیر جلد دوم صفحہ ۲۶۰ مولفہ نظامی بدایونی اسٹیٹ

لائبریری حیدرآباد دکن شماره ۹۱۴۳ ر ۹۲۸ ج-۲-ش-۱-ن مطبوعہ سال ۱۹۲۰ء

نظامی پریس بدایون۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

سراپا معصیت دارم خداوندا کرم فرما
 عبادت باریا دارم خداوندا کرم فرما
 گنهگارم گنهگارم ازان رو رو سیه دارم
 بحال خود جفا کارم خداوندا کرم فرما
 بگوشم پنبه غفلت، به هوشم نشه غفلت
 ندارم هیچ درمانم، خداوندا کرم فرما
 شفاعت هادی رهبر، شراب از ساقی السلام علیه کوثر
 امید از لطف تو دارم، خداوندا کرم فرما
 به حقّ پا کی زهرا علیه السلام، بحق عظمت کبری
 به بخشا، جمله عصیانم، خداوندا کرم فرما
 به حقّ شبّر و شبیر و زین العابد علیه السلام و باقر علیه السلام
 ز ظلم نفس گریانم، خداوندا کرم فرما
 به حقّ جعفر علیه السلام و کاظم، به حقّ ضامن السلام علیه ثامن
 ز دور چرخ حیرانم، خداوندا کرم فرما
 نصیرالدین دہلی را بحق چارده معصوم السلام علیه
 شفاعت سرور علیه السلام عالم خداوندا کرم فرما

حواله: نقل از رسالہ آئینہ تصوف مجموعہ کلام شعراء اُردو مولفہ شیخ

عبدالعزیز صاحب، صفحہ ۲۸ مطبوعہ ۱۹۲۵ء

(۱۹)

حضرت نور الدین ملا عبدالرحمن جامی رحمۃ اللہ علیہ

تولد ۷ نوامبر ۱۴۱۴م

وفات ۹ نوامبر ۱۴۹۲م

اودر ده جام متولد شد که در نواحی هرات میباشد او به همین
 مناسبت تخلص اش را جامی انتخاب کرد۔ او مردی بی انتہاء خوش اخلاق
 و خوش مزاج بود و وسعت معلومات اش چنان بود کہ در آن زمان عالم دیگر
 همانند او تصور نمی شد۔ او در عہدش عالم یگانه بود۔ حضرت جامی
 بیشتر از چہل و چہار کتاب بزبان عربی و فارسی نوشتہ است و تصنیفاتہ کہ
 از او معروف اند عبارت اند از:

(۱) نفحات الانس (۲) تحفۃ الاحرار جامی (۳) شواہد النبوة (۴)

طبقات الصوفیہ بفارسی ترجمہ شدہ (۵) مثنوی یوسف و زلیخا۔

بتاریخ ۹ نوامبر ۱۴۹۲م در سن ۸۱ سالگی در راہ مدینہ منورہ

فوت کرد۔

حوالہ: قاموس المشاہیر جلد اول صفحہ ۱۶۵ مولفہ نظامی بدایونی اسٹیٹ لائبریری

حیدرآباد دکن ج-۱-نظا-ق مطبوعہ ۱۹۲۲ء نظامی پریس بدایون۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

علی السلام علیه شاهِ حیدر السلام علیه اماماً کبیرا
 ز بعدِ نبیّ شد بشیراً نذیرا
 زمین، آسمان، عرش و کرسی به حکمت
 علی وان، علی السلام علیه کل شئی قدیرا
 ز تو هست روشن مه و مهر و کوکب
 توی در دو عالم سراجاً نیرا
 ز اطعامِ لذاتِ دنیای فانی
 علی السلام علیه کرد اختیار خبزاً شعیرا
 بود يُطْعَمُونَ طعامٍ تو شایا!
 به مسکین دیگر یتیمّاً اسیرا
 علی السلام علیه اولیا را دلیل حق آمد
 علی السلام علیه انبیاء السلام علیه را ولیّاً نصیرا
 علی السلام علیه ابنِ عمِّ محمدؐ رسول است
 چون موسی السلام علیه اخی گفت هارون السلام علیه وزیرا
 چه باک است مدّاح مولا علی السلام علیه را
 ز یوماً عبوساً واز قمطیرا

کسی را که مهرِ علی السلام علیه هست در دل
 شده ایمن از او شرّ مستطیرا
 سقاہم شراباً طہورا ز کوثر
 نه بیند ز شمساً ولا زمہریرا
 به بد خواهِ اولادِ حیدر السلام علیه خدا گفت
 که یدعو صبوراً و یصلی سعیرا
 ز تو نیست پوشیده احوالِ جامی
 که هستی به معنی سمیعاً بصیرا
 ز ہر کس کہ گوی ولای تو باید
 چه حاجت ز پرسش ز منکر نکیرا

حوالہ: سالار جنگ میوزیم لائبریری حیدرآباد دکن، انتخاب کلام شعرا در ادب نظم

فارسی (قلمی ریکارڈ) شماره کتاب ۶، صفحه ۵۰

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

ای جنابت سجده گاهی عرش اعظم آمده
 آستانت بر تر از فیروزه طارم آمده
 تا که در باب تو نازل شد علیُّ بابُها
 در گهت در باب دین، باب معظم آمده
 در گهی عالیست گویا فتح باب کبریاست
 کز شرف بالا تر از ایوان اعظم آمده
 بر امید آن که یابد بار در ایوان تو
 چرخ سدره بردرت با قامتِ خم آمده
 بهر احباب ممات، انفاس جان افزای تو
 روح پرور چون دم عیسی علیه السلام مریم آمده

منقبت امام علی موسی رضا علیه السلام

سلام علی آل طه و یسین
 سلام علی آل خیر النبیین
 سلام علی روضه جلّ فیها
 امامی پناهی به الملک والدین
 امامی به حق شاه مطلق که آمد
 حریم درش قبله گاه سلاطین
 شه کاخ عرفان، گل شاخ احسان
 در درج امکان، مه برج تمکین
 علی علیه السلام ابن موسی رضا علیه السلام کز خدائش
 رضا شد لقب چون رضا بودش آئین
 ز فضل و شرف بینی او را جهانی
 نه بودت اگر تیره چشم جهان بین
 پی عطر رو بند حورانِ جنت
 غبارِ دیارش ز گیسوی مشکین
 چو جامی چشد لذت تیغ مهرش
 چه غم گر مخالف کشد خنجر کین

حواله: کتاب انتخاب کلام شعراء شماره ۷۶ صفحه ۲۰ فن و ادب نظم فارسی قلمی
 ریکارڈ لائبریری سالار جنگ میوزیم حیدرآباد دکن۔

حواله: سالار جنگ میوزیم لائبریری، ادب نظم فارسی قلمی ریکارڈ شماره
 کتاب ۲۷۷ دیوان حضرت جامی۔

حضرت شاه نیاز احمد صاحب چشتی قادری

بریلی متخلص به

نیاز رحمة الله عليه

ولادت ۱۱۷۳ھ

وفات ۱۸۳۲م

او در هند تولد یافت و در کودکی از شفقت پدری محروم شد مادر اش او را پرورش داده زمینه تعلیم و تربیت را بخوبی فراهم کرد و بعد از فراغت از تعلیم، برای تکمیل علوم ظاهری در دهلی در حضور حضرت شاه فخرالدین حضور یافت و در سن پفده سالگی در منقولات و معقولات و اصول و حدیث و تفسیر به کمال رسید و بدست حضرت شاه فخرالدین در دهلی بیعت نموده به تحصیل علوم باطنی روی آورد۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

زبی عز و جلال بو ترابی علیه السلام فخر انسانی
علی مرتضی، مشکل کشای شیر علیه السلام یزدانی
ولی حق وصی مصطفی دریای فیضانی
امام دو جهانی، قبله دینی و ایمانی
امیر کشور فقری، شه اقلیم عرفانی
خدا گوی خدا بینی خدا دانی خدا شانی
انیس محفل انسی، جلیس مجلس قدسی
سرور جان خاصانی، نشاط روح پاکانی
مه ظلمت کشای، مشعل تاریکی عالم
سراپا جلوه نوری تمامی مهر تابانی
براه حق نمای، ناقه های کاروانش را
نه باشد جز هدای او کسی دیگر حدی خوانی
پیمبر بر سر منبر نشست و خواند مولایش
که تا مولائیش را باشد اندر خلق برهانی
عجب نبود بهار بی خزان باغ محبان را
که می بارد براو هر لحظه ابر فیض و احسانی

حواله: قاموس المشاهیر، صفحه ۲۲۹ مولفه نظامی بدایونی اسٹیٹ لائبریری،

شماره کتاب ۱۲۳، ۹۲۸ ج-۱-نظا-ق-مطبوعه نظامی پریس بدایون۔

نیاز اندر قیامت بی سرو سامان نخواهی شد
که از حُبّ و تولای علی السلام داری تو سامانی

مدح حضرت امام حسین شهید کربلا علیه السلام

ای دل بگیر دامنِ سلطانِ اولیا
یعنی حسین السلام ابن علی علیه جانِ اولیا
ذوقِ دگر بجامِ شهادت ازو رسید
شوقِ دگر به مستیِ عرفانِ اولیا
چون صاحبِ مقامِ نبی و علیست السلام او
هم فخر انبیاء شده هم شانِ اولیا
آئینه جمالِ الهی ست صورتش
زان رو شدست قبلهٔ ایمانِ اولیا
روی نکوش مطلع صبحِ سعادت است
سیمای اوست شمع شبستانِ اولیا
دارد نیاز حشر خود امید با حسین السلام
با اولیاست حشرِ محبانِ اولیا

حواله: دیوانِ نیاز شمارهٔ کتاب ۲۴۷ در فن ادب نظم فارسی لاتبریری سالار جنگ

میوزیم حیدرآباد طباعت دیوان ۱۸۹۹ء

حواله: دیوانِ نیاز، شمارهٔ کتاب ۲۴۷ صفحه ۵۵ در فن ادب فارسی لاتبریری سالار

جنگ میوزیم حیدرآباد، مطبوعه ۱۸۹۹ء

حضرت مولانا شاه سید علی حسن جائسی رحمة الله علیه (سجاده نشین در گاه عالیہ جائس)

وفات ۱۸۴۲

تولد ۱۷۷۲م

او از سادات حسینی بود و با حضرت صوفی شاه روشن علی قُدس سِرُّه بیعت کرده بود۔ او علاوه بر اینکه عالم بود، زاهد و عابد و پریزگار و صاحب مکاشفه و کرامت نیز بود و به اهل بیت علیهم السلام عقیدت و ارادت زیاد داشت۔ این تذکره از کتاب روضه رضوان گلدسته شعراء شماره کتاب ۸۰۴-و-۱۲ در کتاب خانه استیت لائبریری اخذ شده است۔ و علاوه، چند سال قبل تذکره اش در ماهنامه سرفراز لکناؤ نیز منتشر شده بود و بنده آن را دیده ام۔ و در آن درباره احوال زندگی حضرت شاه صاحب مزید نوشته شده بود که علی حسن جائسی دارای استعداد بود۔ حضرت شاه صاحب با حضرت مولانا ناصر حسین صاحب مرحوم لکنوی که مجتهد بلند پایه شیعه بود دوستی داشت و بدلیل اینکه حضرت شاه از سادات حسینی بود، اهل بیت علیهم السلام را بسیار دوست داشت و هنگامی که بهلال ماه محرم را می دید اشکبار می شد و وقتی که در مجالس عزای شرکت می کرد غمگین دیده می شد و در عشق امام حسین علیه السلام چنان جلورفته بود که با صرف صد هزار روپیه یک حسینیہ تعمیر کرد۔ و در همان حسینیہ ضریح حضرت امام حسین علیه السلام

نصب کرد و مصروف نماز و وظائف می بود تعداد مریدان اش زیاد بود و مریدان وقتی که کیفیت ارادت با اهل بیت علیهم السلام را دیدند باهم مشوره کردند که در سال آئنده مرشد خود شان را برای حج خواهند فرستاد و باین هدف با شروع شدن سال آئنده پول ها را جمع نموده در حضور مرشد خود شان عرضه کردند و گفتند که شما برای حج تشریف ببرید و گفت ماه سیدالشهداء دارد نزدیک می شود من از سردار شهیدان اجازه گرفته خواهم رفت و مبلغ را به مردم پس داد۔ حضرت شاه در مراقبه بود که حضرت امام حسین علیه السلام تشریف آورده فرمود ای علی حسن من امسال در ماه محرم به حضور شما خواهم آمد۔ حضرت شاه با شنیدن این بشارت خوشحال شد و قصد حج را ترک کرد۔

حواله: نام کتاب فتوح الآخرة معروف به هفت بند شماره کتاب ۴ صفحه ۴ در فن مناقب

فارسی سالار جنگ میوزیم۔

منقبت مولای کائنات ﷺ

تعالیٰ الله زبی شان امیر یثرب و بطحا
 فروغ شرع پیغمبر چراغ ملت بیضا
 ”علیٰ حُبّه جُتّه قسیم النار والجنة
 امام الانس والجنة وصیٰ مصطفیٰ حقا“
 نوید وَالِ من والاهُ ازبهر مُحَبّ او
 وعید عادِ مَنْ عَادَاهُ آمداز پئی اعدا
 عبث در معنی من کنت مولا میروی هر سو
 علی مولا باین معنی که پیغمبر بود مولا
 علی افضل علی اکمل علی اجمل علی اعدل
 علی عالی علی والی علی یعلو ولا یُعلى
 علی امجد علی اوحد علی اسعد علی ارشد
 علی اعظم علی اکرم علی اعلم علی اعلیٰ
 علی حیدر علی صفدر علی داور علی یاور
 علی ایمان علی قرآن علی سلطان علی آقا
 علی صابر علی قاهر علی ذاکر علی شاکر
 علی عابد علی ساجد علی زاہد علی اتقیٰ

علی ہادی علی مہدی علی قاضی علی مفتی
 علی سرور علی رہبر علی بہتر علی اولیٰ
 زبی طیب زبی طاہر زبی باطن زبی ظاہر
 زبی صورت زبی سیرت زبی طاعت زبی تقویٰ
 عبادت دیدنِ سہ شی بارشاد نبیؐ آمد
 یکی کعبہ دوم قرآن سوم روی شہ والا
 تبوت کردہ استثنا حدیث منزلت گوید
 کہ اواز احمد مرسل چو بارونست از موسیٰ
 بروز حشر آن سرور پی کوثر بود ساقی
 لوائِ حمد را حامل کلید جنت الماویٰ
 حدیث مصطفیٰ شاید کہ بیحکم شہ مردان
 گذشتن از صراط حشر باشد توام عنقا
 احب الخلق عندالله جناب مستطاب او
 حدیث طیر را بر خوان اگر شک می بردازجا
 رسول وابن عم او چویک جانندودوقالب
 ازین نفس نبیٰ اورا بگفتہ خالق یکتا
 پس از نام نبیٰ نامش رقم برعرش شدآندم
 کہ در کتم عدم بودہ نشان آدم و حوا

نه تنها نام او ثبت ست بردروازه جنت
 که مرقوم ست بر هر شاخ و برگ سدره وطوبی
 در آندم بود نور او بنور مصطفی توام
 که بوده بی نشان عرش جلیل وکرسی اعلی
 ز آدم تا رسول الله ولی باهر نبی بوده
 مگر در چشم ظاهر بین رفیق مصطفی تنها
 علی در بطن مادر بود در ذکر خدا هر دم
 عبادت را برو نازی فدایش عالم جانها
 رسول الله چومی آمد به نزد مادر حیدر
 درین مدت که بوده در شکم آن معدن التقوی
 ولی می گفت تسلیمات ای پیغمبر برحق
 حبیب خالق اکبر امین رب بی همتا
 نبی می گفت با حیدر سلام کبریا بر تو
 امام المتقین شاه ولایت معدلت پیرا
 ببین جای که بوده جای دست رحمت یزدان
 فدای حیدر صفدر کف پایش رسید آنجا
 بوقت زادن عیسی صدا از آسمان آمد
 که بیرون حضرت مریم رود از مسجد اقصی

ورای حیدر صفدر کرا این منقبت حاصل
 که شد در خانه پاک خدای لم یلد پیدا
 نخست آن شاه دین شیر خدا شیری که نوشیده
 چکیده از زبان پاک احمد، سرور عقبی
 شب معراج پا بوس پیمبر عرش اعظم شد
 بیان قربت او آیه قوسین او ادنی
 علی راجای معراج آمده دوش شهنشاهی
 که در شاننش خدا فرمود سبحان الذی اسری
 درین جا هست مضمونی اگر آن را بیان سازم
 نصیری گشت این قائل شود از هر طرف غوغا
 حدیثی در صحاح آمد که رب عالم و آدم
 نهاده دست بردوش محمد در شب اسری
 نخواهد گفت مضمون را که شاعر خود تراشیده
 کسی کو روضة الاحباب رادیده باستقصا
 علی باب مدینه مصطفی شهر علوم آمد
 دخول بیت بی دروازه کی ممکن بود حاشا
 مقرر کرد در مسجد محمد مسکن پا کش
 علی مانند هارون ست این معنی باین ایما

نبی را هر چه جائز بود در مسجد بحکم رب
 نه جائز بود بهر غیر شاه لا فتی اصلا
 برای سد هر باب از پیمبر حکم نافذ شد
 مگر دروازه حیدر بحکم خالق دانا
 کسی کو باب علم مصطفی اندر جهان باشد
 چرا دروازه ایوان والایش نباشد و
 یدالله هست چون آن قوت بازوی پیغمبر
 نموده کاتب وحیش همای اوج ما اوحی
 ورای او نه مقصود ست ازمن یشتری نفسه
 نیا مد غیر او عامل برای آیه نجوی
 مخاطب اهل ایمانند هر جای که در مصحف
 میان آن همه بوده امیرالمومنین مولا
 ز تفسیر کلام الله اگر پرسى شود ناطق
 که سه صد آیه نازل شد بشان شوهر زهرا
 بود فرض خدا تعظیم او چون مصحف صامت
 منم قرآن ناطق هست ارشاد شه اتقی
 اگر از رجعت خورشید می پرسى مکرر شد
 یکی در عهد پیغمبر دوم در عهد آن آقا

کسی لا تغربی یا شمس حتی تنتهی گفته
 به هنگامی که در مدحش چو طوطی بود شکر خا
 رسیده بر در مغرب مگر تا ختم توصیفش
 باعجاز شه مردان نجیب آفتاب ازجا
 برای مدح ایثارش نزول هل اتی کافی
 سخایش از بیان بیرون عطایش خارج از احصا
 چه گویم مدح سیّافی که باشد ذوالفقار او
 بحدت غیرت برق وبصورت بهتر از جوزا
 نموده در احد آن حرب و ضرب از بهر پیغمبر
 که گشته حامل وحی خدا برہمتش شیدا
 بگوش سید لولاک وشیر کبریا آمد
 صدای لا فتی الا علی از کوشک مینا
 عیان چون روز خندق گشت آن شان ید اللهی
 که ابن عبد ود شد طعمه شمشیر برق آسا
 محمد گفت آن کار نمایان از علی سرزد
 که از اعمال جن وانس تا محشر بود اعلی
 عیان شد زور بازویش چنان در غزوه خیبر
 که باشد نوع انسان را برون از حیطه یارا

چه اصل حارث و مرحب که وقت حملة حیدر
 چو دست مر تعش لرزد زمین و گنبد خضرا
 بود جنگ حنین و بدر یا جنگ دگر باشد
 از ان دست خدا آمد شکست لشکر اعدا
 بیا وقصّه بیر العلم را حرز بازو کن
 شواهد هر چه را موجود انکارش بود بیجا
 غلام شاه مردان شوکه باشد دستگیر تو
 بحکم خالق عالم اذا ضاقت یگ البلوی
 کسی کز حب احمد دم زند بی الفت حیدر
 خلل اندر دماغ او بود از کثرت سودا
 خدا دانی خدا جوی نبی را زور بازوی
 ز خلّش بوستان بوی زفیضش قطره دریا
 خذف را التفات او کند هم صورت گوهر
 بسوی خار گریند شود رشک گل رعنا
 چه می پرسی ز شان آنکه باشد ابن عم او
 امام المرسلین مصداق یسین مقصد طابا
 چو نام عم او خوابی بگویم حضرت حمزه رضی الله عنه
 نهنگ بحر جانبازی بز بر بیشه بیجا

برادر جعفر طیار کاندر گلشن جنت
 دو بالش از زیر جد داد خلاق جهان آرا
 زبی شاهی که باشد زوجه او بنت پیغمبر
 جناب سیده آن افتخار مریم وسارا
 دل و جانم بود قربان برای هر دو فرزندش
 دو سبط شافع محشر دو نور دیده زهرا السلام علیها
 ازان دو هر یکی بوده سوار دوش سلطانی
 که آمد از برای او براق آسمان پیما
 چه فرش خواب شان پرسی بگویم سینه شاهی
 که اورا خلعت لولاک آمد چست بر بالا
 یکی آن کشته الماس یعنی حضرت شبر السلام علیها
 خدیو کشور حلم و امام تارک الدنیا
 دوم شاه شهیدان آن غریب بیکس و مضطر
 که از تحت الثری تا عرش گشته ماتمش برپا
 سوالی میکنی هر جا عبث از تعزیه داری
 برای عاشق صادق چه حاجت بهر استفتا
 کنون انصاف میخوام که غیر از حیدر صفدر
 باین عزوشرف گشته نه هرگز در جهان پیدا

بگو آن را که میدارد گمان شیعیگی برمن
 نباشد غیر حق عالم برای هر چه در دلها
 منم سنی ولیکن از تعصب الامان گویم
 پسند خاطر من انصاف از دنیا و مافیها
 سُخن سنجیده می گویم مضامین چیده می گویم
 کتب را دیده می گویم چه باک از طعنه اعدا
 نه بیم از طاعنان دارم که حق را بر زبان دارم
 خدای دو جهان دارم ندارم با کسی پروا
 فدای احمد و آلم جبین بر خاک می مالم
 ز درد عشق می نالم بحکم آیه قربی
 غلام شاه مردانم نثارش گوهر جانم
 همیشه منقبت خوانم بطرز بلبل شیدا
 من آن مستم که از مستی بصد رحمت سزاوارم
 ز حب ساقی کوثر بود در ساغر صہبا
 غلام آن سلیمانم که درگاهش بود عالی
 جنابش برتر از عرش وزمینش از فلک بالا
 شمیم بارگاه او چو بوی روضه رضوان
 چه اصل نافه آهو چه قدر عنبر سارا

ہوای صحن ایوانش نسیم رحمت یزدان
 ثواب طوف درگاہش بہار گلشن عقبی
 صفای آستانش را بیاض صبح دم عاشق
 شعاع نیر اعظم نثار شمسہ زیبا
 علو قبة پاکش مسیر گنبد گردون
 حریم مجمع النورش چو طور آمد تجلی را
 چه نسبت چادر مہتاب را با صحن درگاہش
 کہ این چون روز روشن ہست وان مثل شب یلدا
 بیا و برگ گاہی کن ز صحرای نجف حاصل
 کہ اندر خواب گاہ قبر گردد دستہ گلہا
 صبا خاک جنابش را بگفتہ این چنین روزی
 کہ این کحل البصر زبید بچشم نرگس شہلا
 ادب رنجید و گویا شد کہ ترک بوالفضولی کن
 بود مخصوص این سرمہ برای دیدہ حورا
 عجب کحلی کہ گر موری بود در پردہ ظلمت
 شمار موی مژگانش نماید دیدہ اعمی
 جہان جان بقربانش چہ عظمت آن مکان دارد
 نفس دزدیدہ می آید ملک از عالم بالا

نشان خاک بو سیها هویدا از لب حوران
 فروغ جبه سائیها پری را ظاہر از سیما
 سزاوار حریمش پرده چشم ملک آمد
 برای فرش آن ایوان نربید قا قم ودیبا
 بصیرت هر که را حاصل تغافل کی روا دارد
 زیارت نعمتی باشد چه نعمت، نعمت عظمی
 بگفتم نعمت عظمی ولیکن عشق می گوید
 که فرض عین می داند کسی کو عاشق شیدا
 ز جذب عشق آقای من این امید ها دارم
 که رخت از بند بریندم بسوی روضه والا
 بگرد روضه اش گردم زخم برآستان بوسه
 شوم داخل دران روضه که چون خلدست روح افزا
 ضریح پاک را بوسم شوم قربان آن مرقد
 بریزم اشک از چشم وکنم در شوق واویلا
 بحق عز وشان آن رسول ہاشمی یا رب
 که کردی از برای او زمین وآسمان پیدا
 برای حضرت زہرا پی آن ساقی کوثر
 که بہر تشنه کا مان قیامت او بود سقا

بحق رابع آل عبا آن سبز پیراہن
 کہ از باغ سیادت ذات او سرو سہی بالا
 برای آن شہید کربلا کاندہ عزای او
 زمین چون بید لرزید و فلک چون لالہ حمرا
 موفق کن بتوفیقی کہ زود از فیض تائیدت
 شوم سوی نجف راہی کنم امروز را فردا
 خموش ای احسن نادان کہ در مدح شہ والا
 دبیر آسمان گوید ند ارم طاقت املا
 بطرز شاعران اکنون دعای بر زبان آری
 کہ فرمان اجابت را برایش در ازل امضا
 ہمیشہ تاز قرآن ست حب شاہ دین واجب
 ہمیشہ تا بارشاد پیمبر دشمنش اشقی
 سرور وعزت دارین از بہر محب او
 عدو فاتح خیبر بود در دو جہان رسوا

-

حوالہ: روضہ رضوان گلدستہ شعرا، شماره کتاب ۸۰۴ و ۱۲ صفحه ۲۳۷ طباعت

دیوان بہ سال ۱۸۹۷ء آصفیہ اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد۔

شاعر فلسفی مرزا اسدالله خان غالب متخلص به اسد و غالب

تولد ۱۷۹۷م وفات ۱۵ فوریه ۱۸۶۹م
او بمقام آگره تولد یافت و از طرف پادشاه دهلی نظام جنگ ملقب به
مرزا نوشه و مخاطب به نجم الدوله دبیر الملک شد. و زبان های فارسی
و عربی را از اساتید باصلاحیت می آموخت در ابتدا، زبان فارسی اشعار می
نوشت سپس کم کم زبان اردو شروع کرد و بناء بر هدایت از اسدالله الغالب
حضرت علی ابن ابی طالب علیه السلام تخلص اش را غالب انتخاب کرد. غالب
استاد نواب یوسف علی خان، والی رام پور نیز بود و اصلاح اشعار شاگردان
اش که به مسافت دور زندگی می کردند بوسیله مراسله می کرد. در میان
شاگردان او چند تا هندو نیز بودند. و تصنیفاتش که در ذیل ذکر می شوند
بطور یادگار غالب مانده اند.

(۱) عود هندی (۲) کلیات نثر فارسی (۳) نامه غالب (۴) اردوئی
معلی (۵) دیوان اردو (۶) کلیات نظم فارسی و غیره.

حواله: تاریخ ادب اردو یعنی هستری آف اردو لثریچر مصنفه رام بابو سکسینه
ایم-۱- صفحه ۳۷۹ شماره ۱۸۹۱، ۳۰۹، استیث لائبریری دکن مطبوعه ۱۹۶۶ء سود
لیتهو پریس دہلی۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

ہزار آفرین بر من و دین من
کہ منعم پرستیت آئین من
چراغی کہ روشن کند خانہ ام
تو گوی منش نیز پروا نہ ام
لبم در شمار و لی اللہیت
دلہم راز دار علی اللہیت
چو مرہوب این اسم سا میستم
نشا نمند این نام نا میستم
بلندم بدانہ نہ پیستم ہمی
بدین نام یزدان پرستم ہمی
بہزم طرب ہمنوایم علیست علیہ السلام
بہ گنج غم اندوہ رہایم علیست علیہ السلام
در آئینہ خاطر من رو دہد
بانڈیشہ پیوستہ نیرو دہد
مرا ماہ و مہر شب و روز اوست
دل و دیدہ را محفل افروز اوست

بصحرا بدريا براتم از وست
 بدريا ز طوفان نجاتم ازوست
 خدا گوهری را که جان خوانمش
 ازان داد تابروی افشانمش
 مرا مایه گر دل و گر جان بود
 از و دانم ارخود زیزدان بود
 کنم از نبی روی در بو تراب
 بمه بنگرم جلوۀ آفتاب
 زیزدان نشاطم به حیدر بود
 ز قلزم بجواب خوشتر بود
 نبی را پذیرم به پیمان او
 خدا را پرستم به ایمان او
 خدایش رو انیست هر چند گفت
 علی را توانم خداوند گفت
 پس از شاه کس غیر دستور نیست
 خداوند من از خدا دور نیست
 نبی را اگر سایه صورت نداشت
 تردد ندارد ضرورت نداشت

دو پیکر دو جا در نمود آمده
 اثر هابیک جافرود آمده
 دو فرخنده یار گرانمایه بین
 دو قالب زیک نورویک سایه بین
 بدان اتحادی که صافی بود
 دو تن را یکی سایه کافی بود
 ازان سایه یکجا گرایش کند
 که احمد ز حیدر نمایش کند
 بهر سایه کافتد ز بالای او
 بود از نبی سایه همپای او
 زبی قبلۀ اهل ایمان علی
 بتن گشته همسایه جان علی
 پدیدار در خاندان نبی
 به گیتی درازوی نشان نبی
 بیک سلک روشن ده ویک گهر
 نبی را جگر پاره اورا جگر
 جگر پاره با چون برابر نهند
 بگفتن جگر نام آن بر نهند

علی راست بعد از نبی جای او
 همان حکم کل دارد اجزای او
 همانا پس از خاتم المرسلین
 بود تا به مهدی علی جانشین
 نژاد علی با محمد یکیست
 محمد همان تا محمد یکیست
 علی آن ز دوش نبی رفرش
 علی آن یدالله را کف کفش
 خدا را گزین بنده رازدار
 خدا بندگان را خداوندگار
 به تن بینش افروز آفاقیان
 بدم دانش آموز اشراقیان
 به کثرت ز توحید پیوند بخش
 به بی برگ نخل بر و مند بخش
 نبی را جگر تشنه روی او
 خدا را بخواهش نظر سوی او
 کسانی که اندازه پیش آورند
 سخنها ز آئین و کیش آورند

بنا دانی از شور گفتار من
 سگا لند ز انگونه ہنجار من
 که آرایش گفتگو کرده ام
 بحیدر ستای غلو کرده ام
 مرا خود دل از غصه بیتاب باد
 ز شرم تنکما یگی آب باد
 چه باشد ازین بیش شرمندگی
 که خود راستایم برخشنندگی
 به بحر از روانی سرایم سرود
 بخلد از ریاحین فرستم درود
 بگلشن برم برگگی از نسترن
 به پیچاک سنبل فروشم شکن
 ستایم کسی را که در داستان
 شوم با سخن آفرین ہم زبان
 به رد و قبول کسانم چه کار
 علی بایدم با جهانم چه کار
 در اندیشه پنهان و پیدا علیست علیه السلام
 سخن کز علی میکنم با علیست علیه السلام

دلم در سخن گفتن افسرده نیست
 بما نا خداوند من مرده نیست
 چو خواهم حدیثی سرودن ازو
 بود گفتن از من شنودن ازو
 گر از بنده های خدا چون منی
 که در خرمن ارزد به نیم ارزنی
 علی را پرستد به کیش خیال
 چه کم گردد از دستگاه جلال
 ندارد غم و غصه یزدان پاک
 علی را اگر بنده باشم چه باک
 تو غافل ز ذوق ثنا گوئیم
 سزا گویم و ناسزا گوئیم
 بود گرچه باهر کسم سینه صاف
 من و ایزد البته نبود گزاف
 که تاکینه از مهر بشناختم
 بکس غیر حیدر نه پرداختم
 جوانی برین در بسر کرده ام
 شبی در خیالش سحر کرده ام

نجف کان نظرگاه امیدتست
 طرب خانه عیش جاوید تست
 بود گرچه ثابت که چون جان دهم
 علی گویم و جان به یزدان دهم
 به بند و عراق و به گلزار و دشت
 بسوی علی باشدم بازگشت
 ولیکن چو آن ناحیه دلکشست
 اگر در نجف مرده باشم خوشست
 سر شکی که از دیده من چکد
 دگر باره از چشم روزن چکد
 طلب پیشگان را بدعوی چه کار
 ز بخشنده یزدانم امیدوار
 که جان بر در بوتراهم دهد
 دران خاک فرمان خواهم دهد
 چه کا بد زنیروی گردان سپهر
 چه کم گردد از خوبی ماه ومهر
 که دل خسته دهلوی مسکنی
 ز خاک نجف باشدش مدفنی

خدایا بدین آرزویم رسان
 ز اشک من آبی بجویم رسان
 نفس در کشم جای گفتار نیست
 تو دانی و این از تو دشوار نیست
 کزین بعد در عرصه روزگار
 بروی زمین یا بکنج مزار
 ز غالب نشان جز بران در مباد
 چنین باد فرجام و دیگر مباد

(۲۳)

حضرت مولا نانور علی شاه صوفی رحمة الله علیه

ولادت(؟)

وفات(۳/ژانویه ۱۸۰۰م)

او در میان صوفیان گرامی قدر شمرده می شود- او مرید و پیرو
 حضرت معصوم علی شاه بود و نزدیک قبر حضرت یونس علیه السلام در
 شهر موصل مدفون شده است-

حواله: دیوان غالب شماره ۴۶ از صفحه ۱۵۵/۴۹ تا در فن ادب نظم فارسی لائبریری
 سالار جنگ میوزیم حیدرآباد، دیوان مطبوعه به سال ۱۸۷۲ء مطبع او ده لکهنؤ-

حواله: تذکره اردو قاموس المشاهیر جلد دوم صفحه ۲۷۱ مولفه نظامی بدایونی
 اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد دکن شماره کتاب ۹۱۴۳ ء ۹۲۸ - ج- ۲ - ش ۱ - ن مطبوعه
 ۱۹۲۶ء نظام پریس بدایون-

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

زبی سلطان بحر و بر علی السلام علیه ابن ابی طالب
 سریر ملک را سرور علی السلام علیه ابن ابی طالب
 ولی خالق داور وصی نفس پیغمبر
 شفیع عرصه محشر علی السلام علیه ابن ابی طالب
 ید قدرت ز گهواره برون آورد خوش پاره
 نمود از ہم لب اژدر علی السلام علیه ابن ابی طالب
 ز ظلم چرخ کین پیشه به مظلومان چه اندیشه
 بود چو معدلت گستر علی السلام علیه ابن ابی طالب السلام علیه
 اگر خواهد زند یکدم ز دست قدرتش برهم
 زمین و چرخ و هفت اختر علی السلام علیه ابن ابی طالب
 شبی رفتیم به می خانه کشیدم یک دو پیمانه
 ز دست ساقی کوثر علی ابن ابی طالب
 ز نور عین و لام و یا مرشد چشم جان بینا
 چون بنموده رخ انور علی السلام علیه ابن ابی طالب

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

آفتاب سپهر یزدانی
 شاه مردان علی السلام علیه عمرانی
 برهمه رهروان شد اولادش
 هادی و رهنمای ربّانی
 شده در راه حق رضا تسلیم
 کرده مسند به تخت سلطانی
 مهدی السلام علیه آخر الزمان باشد
 برهمه خاتم سلیمانی
 مستی ما ز باده دگر است
 تو نه نوشیده چه می دانی
 ما مُریدان سید سر مست
 هادی وقت و پیر روحانی
 تانه بینی عیان تو نور علی السلام علیه
 این سخن را به ذوق می خوانی

حواله: دیوان نور علی شاه، شماره کتاب ۲۸۱/۲ صفحه ۲۵ استیث لائبریری

حیدرآباد طباعت دیوان به سال ۱۹۶۲ء به مطبع مرکز فروش جلوخانه کوچک۔

حواله: دیوان نور علی شاه، شماره کتاب ۲۸۱/۱۲، استیث لائبریری حیدرآباد،

طباعت دیوان به سال ۱۹۶۲ء به مطبع مرکز فروش جلوخانه کوچک۔

حضرت سید شاه باقر علی چشتی قادری رحمة الله علیه

ولادت ماه ژانویه ۱۸۳۱ م وفات (؟)
در استان بهار، نزدیک راه آهن شهر پتنه بنام جاکند یک ایستگاه
راه آهن وجود دارد و نزدیک او یک آبادانی مشائخ است که بنام پیر بگه
معروف است همان جا، محله آباء واجداد حضرت باقر است باقر در همان جا
متولد شد و پدر او در هنگام کودکی باقر فوت کرد۔ لذا او زیر سرپرستی
مادرش آموزش می گرفت و زبان های عربی و فارسی و منطق و فن سپه گری
را توسط اساتید با صلاحیت تحصیل کرد۔ و در فن شاعری، طرز شاعری
غالب را قبول کرده بود۔

حواله: دیوان باقر شماره ۱۲۲ در فن ادب نظم فارسی لائبریری سالار جنگ میوزیم

حیدرآباد (اے۔ پی۔)

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام

بندۀ عشقیم روی مابود سوی علی السلام
سجده گاہ ما بود محراب ابروی علی السلام
می کشی مارا سوی جنت نمی دانی مگر
ما همه هستیم رضوان ساکن کوی علی السلام
می کنم بر دامنش پیرا بنی یوسف علی السلام نثار
نگہت یوسف چه سازم بایدم بوی علی السلام
آتش دوزخ چه سوزد یک سر موی مرا
رشته جانم بود از تار گیسوی علی السلام
فرض شد بعد از نبی بروی درود و ہم سلام
فرض شد ہم بر مسلمان عشق باروی علی السلام
از علوی قدر خود شیران رفعت صید را
کمتر از روبه شمارد هر سگ کوی علی السلام
شربت خضری چه سازم یا خدا در کام من
قطره آبی چکان از جوی دلجوی علی السلام
کشف شد سر خفی مد بسم الله تمام
نقش شد تا در دل من بیت ابروی علی السلام

من غلام مرتضیٰ علیه السلام ام می نه ترسم از عدو
 پاره سازد دشمنم را تیغ ابروی علی علیه السلام
 باقر از سیر جهان فرسوده شد پایم عبث
 بعد ازین دست من است و دامن کوی علی علیه السلام

(۲۵)

حضرت منشی میر محمد امداد علی شاه علوی صوفی خلیفه حضرت مرزا سردار بیگ رحمة الله علیه

تولد ۱۸۳۹م وفات ۱۹۰۲ء

اودر شهرک تهانه بهون در شهرستان مظفرنگر و استان
 اتارا پرادیس متولد شده بود اودر حیدرآباد وارد شده توسط اساتید دارای
 لیاقت، عربی و فارسی و حدیث و تصوف و غیره آموخت. او از میان عالمان
 آن سرزمین شمرده می شود و در تمام علوم لیاقت بلند پایه ای داشت. او
 بویژه در تصوف، صوفی بسیار بزرگ تلقی می شد و با حضرت مرزا سردار
 بیگ بیعت کرده خلیفه او بود. تعداد دیوان ها و مثنوی های او بسیار است
 ولی چاپ نشد. و تعداد اشعار اش (۳۵۶۷۵) گفته شده است. و اکثر اشعار
 او، در تصوف اند. اکثر آواز خوانان در هنگام جشن در آستانه های حیدرآباد
 اشعار او را می خوانند. او در اندرون احاطه درگاه حضرت سردار بیگ
 مدفون است.

توجه: مثنوی ها و مناقب که حضرت علوی آنرا نوشته است توسط میر
 محمد مصطفی علی علوی نبیره حضرت منشی میر امداد علی شاه صوفی

حواله: دیوان باقر شماره کتاب ۱۲۲ صفحه ۲۶۹ در فن ادب نظم فارسی لائبریری
 سالار جنگ میوزیم طباعت دیوان به سال ۱۹۳۷ء به مطبع حیدرآباد.

ساکن مغل پوره، شماره خانه ۱۰ ابی بلوک اسپیشل بی-سی-آئی-شهرستان
حیدرآباد باتشکر موصول شد-

مخمس منقبت مولای کائنات حضرت علی ابن ابی طالب علیه السلام

از خلقت آدم علیه السلام، همه مقصود علی علیه السلام بود
با نور محمد ص شده مشهود علی علیه السلام بود
هم احمد ص و هم حامد و محمود علی علیه السلام بود
تا صورت پیوند جهان بود علی علیه السلام بود

تا نقش زمین بود زمان بود علی علیه السلام بود
ابن عم نبی ص واسد علیه السلام الله و ولی بود
سعد ابدی بود و سعید ازلی بود
سرّ خفی احمد ص، ازان شاه جلی بود
شاهی که ولی بود، وصی بود، علی علیه السلام بود

سلطان سخا و کرم و جود علی علیه السلام بود
در ماهیت علم پیمبر ص شده ضامن
بنمود عیان جمله ز متحرک و ساکن
شد عارف و هم شاهد و هم واجب و ممکن
هم اول و هم آخر و هم ظاهر و باطن
هم عابد و هم معبد معبود علی علیه السلام بود

آن شاه چو از علم نبی ص، یافت امانت
شد کشف همه، بردش اسرار رسالت
می داشت چو با ذات خدا قربت و وصلت
صد بار نگه کردم و دیدم به حقیقت

کز روی یقین در همه موجود علی علیه السلام بود
کرد آنچه عطا خالق اکبر شب معراج
چیزی که ز حق یافت پیمبر ص شب معراج
آن شد نه به جبریل میسر شب معراج
آن وحی که آمد به نبی ص در شب معراج

آن را که ازان وحی، خبر بود علی علیه السلام بود
میراثِ رسل چون به محمد ص شده مصحوب
”ما کان سوی“ نیز ز حق یافته محبوب
آن جمله عطا شد به علی علیه السلام مایه مطلوب
هم آدم و هم شیت علیه السلام و هم ادریس علیه السلام و هم ایوب علیه السلام

هم یوسف علیه السلام و هم یونس علیه السلام و هم هود علیه السلام علی علیه السلام بود
لب رحمت و چشم غضبش، قهر علی الناس
هادی جهان، عین هدی، مظهر احساس

در راه خدا آمده بالعين و بالراس

هم موسیٰ و هم عیسیٰ و هم خضر و هم الیاس السلام علیہ

هم صالح السلام علیہ پیغمبر و داؤد السلام علیہ علی السلام علیہ بود

این سِرّ عظیم است، چه پرسى به صراحت

مالب نکشائیم درین وحدت و کثرت

گویم که شده بر دهنم مُهرِ شریعت

مسجود ملایک شده آدم السلام علیہ به حقیقت

در قبله محمد ص بُد و مسجود علی السلام علیہ بود

گر ”العلی منی“ ز احمد ص توستانی

از رُوحک روحی نه شود بر تو گرانی

هم دَمَکِ دَمی ز ره شوق بخوانی

از ”لحمک لحمی“ بشنو تا که بدانی

والله که هم نفس نبی بود علی السلام علیہ بود

گه فهم به صد فکر که ایمان همین است

آن کس که درین راه برو کاملِ دین است

الحمد که این بردل من نقش نگین است

این کفر نه باشد، سخنِ کفر نه این است

تا هست علی السلام علیہ باشد و تا بود علی السلام علیہ بود

”من کنتُ“ و نیز ”انت اخی“ قول نبی دان

و ز ”منی“ همه ”لا نبی بعدی“ همی خوان

سِرّی که درین است به انصاف بگو آن

هارون السلام علیہ ولایت چو پس موسی السلام علیہ عمران

والله علی السلام علیہ بود، علی السلام علیہ بود، علی السلام علیہ بود

نازل شده ”اَتَمَمْتُ عَلَیْکُمْ“ چو در آیت

از علم حق آن بود اشارات به نعمت

مخفی به ولایت شده ظاهر ز نبوت

چون بود محمد ص اثرِ مایه وحدت

مقصود الوهیت معبود علی السلام علیہ بود

شد وحدتِ حق مایه اقبالِ پیمبر ص

هم کثرتِ او یافته تفصیل ز حیدر السلام علیہ

از علمِ احد بود یکی خانه یکی در

جبریل که آمد زیر خالق اکبر

در پیش محمد ص شد و مقصود علی السلام علیہ بود

هست آنچه به علوی و به سفلی سرو سامان

در ارض و سما آنچه ظهور است ز یزدان

از بحرِ محیط کل و تا مرکزِ انسان

سیرِ دو جهان جمله چه پیداو چه پنهان

شمسِ الحق تبریز که بنمود علی^{السلام} علیه بود

منقبت مولای کائنات حضرت علی^{السلام} علیه

حقیقت دانِ بر معنی علی^{السلام} علیه ابن ابی طالب

براهِ معرفت هادی، علی^{السلام} علیه ابن ابی طالب

ز قولِ مصطفیٰ بشنو، علی^{السلام} علیه منی انا منه

بود هارونِ من موسی^{السلام} علیه علی^{السلام} علیه ابن ابی طالب

وجودِ روحِ روحی و نورِ دَمُکِ دَمی

شهودِ لحمِ لحمی علی^{السلام} علیه ابن ابی طالب

مدینه علم شد احمد، علی^{السلام} علیه بابها آمد

بود هادی و هم مهدی علی^{السلام} علیه ابن ابی طالب

بگفته یا علی^{السلام} علیه انت ولی المومنین، احمد

ظهورشان لا یُحصی علی^{السلام} علیه ابن ابی طالب

علی^{السلام} علیه حیدر، علی^{السلام} علیه صفدر، علی^{السلام} علیه برهم زن خیر

وصی و مولا و والی علی^{السلام} علیه ابن ابی طالب

علی^{السلام} علیه شیر خدا باشد، علی^{السلام} علیه پیرِ هدی باشد

مقام عالی و علوی علی^{السلام} علیه ابن ابی طالب

حواله: ”نقش علوی“ صفحه ۲۳، دیوان فارسی منشی میر محمد امداد علی شاه

صاحب صوفی خلیفه حضرت مرزا سردار بیگ صاحب قبله^{علیه السلام}

حواله: کتاب عقد اللالی، دیوان فارسی قلمی مولوی میر محمد امداد علی شاه

صاحب صوفی خلیفه حضرت سردار بیگ صاحب قبله^{علیه السلام} رحمه الله علیه۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

دل از لوٲِ کدورت با صفا کن
 ثنای آلِ پاک مصطفیٰ کن
 چون آن هر یک نبی را نور عین است
 علی و فاطمه علیهما السلام حسن و حسین علیهما السلام است
 چو وحدت کاعتبارِ چار بود است
 وجود و علم و نور است و شهود است
 شده چون مظهر وحدت پیمبر
 شهود آن جنابِ پاک حیدر علیه السلام
 علی علیه السلام حیدر علیه السلام دلِ صغری و کبری
 علی علیه السلام زوج بتول علیهما السلام پاک زهرا علیهما السلام
 علی علیه السلام شان علی والی موالی
 علی علیه السلام جانِ حقیقت روح تقوی
 علی علیه السلام شد روحک روحی ز احمد
 علی علیه السلام جسمک و جسمی از محمد
 علی علیه السلام مَنْ کُنْتُ مولای علیهما السلام را سند شد
 علی علیه السلام از انت منی با مدد شد

علی علیه السلام میراثِ احمدِ راست والی
 علی علیه السلام عالی، علی علیه السلام عالیست عالی
 علی شد مرشد و هادی عالم
 علی علیه السلام باشد امام نسلِ آدم
 وصیت از محمد شد علی علیه السلام را
 چو از موسی علیه السلام است هارون نبی را
 ولی چون لا نبی بعدی آمد
 شکوک و وهم را از دل برون زد
 هویت با معیت شد لب و گوش
 معیت با هویت دوش بردوش
 نذیر و شاید عالم نبی بود
 بشیر از قولِ پیغمبر علی علیه السلام بود
 نجاتِ خویشتن را گر پسندم
 لب از جام علی علیه السلام گاهی نه بندم
 بر ایشان رحمتِ حق باد بردم
 شود زان ها دلِ ماشاد هر دم
 چون آرام دل و جان نبی بود
 همین حسنین علیهما السلام و زهرا علیهما السلام و علی علیهما السلام بود

بیا ساقی! بده آن آب کوثر
 بجام نقشِ نعلینِ پیمبر
 سراسر تا قدم یک جان و تن کن
 حواسِ خمس، محوِ پهنجتن کن
 بجامِ دل بده آن بادهٔ نور
 ز، هر موجش به خیزد شعلهٔ طور

مدح حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها

کنزِ مخفی ولایت، حضرت خیرالنساء السلام علیها
 موج دریای نبوت حضرت خیرالنساء السلام علیها
 جلوهٔ حق از حجابِ عصمت آمد در شهود
 در پسِ جلبابِ خلوت حضرت خیرالنساء السلام علیها
 بی بی پاک و مطهر، اظهر الاطهار خلق
 آن گلِ گلزارِ عفت حضرت خیرالنساء السلام علیها
 خیرِ مستوارتِ عالم، بی بی مریم السلام علیها شعار
 قبلهٔ حورانِ جنت حضرت خیرالنساء السلام علیها
 ”بضعة منی“ جنابِ فاطمه السلام علیها بنتِ رسول ص
 مظهرِ اظهارِ وحدت حضرت خیرالنساء السلام علیها
 زوجهٔ پاکِ علی السلام علیها مرتضی السلام علیها شیر السلام علیها خدا
 مامِ نورینِ نبوت حضرت خیرالنساء السلام علیها
 آن عقیقه را محمد مصطفیٰ تعلیم کرد
 مایهٔ اجلال و عظمت حضرت خیرالنساء السلام علیها
 همچون رضوان شد حیا دربانِ قصرِ عصمتش
 حاجبان دارد ز غیرت حضرت خیرالنساء السلام علیها

حواله: مثنوی ”خون جگر“ مصنفه حضرت منشی میر امداد علی صوفی رحمته الله

جانشین حضرت سردار بیگ صاحب قدس سره حیدرآباد دکن-

(۱) هُوَیْتُ حضرت نبی اندو معیت حضرت علی السلام علیها

مایهٔ ابرِ کرم از جود او دارد نصیب
گوهرِ دریای رحمت حضرت خیرالنساء علیه السلام
در مهماتِ مشقت داشت دستِ کافی
بر مُصلای ریاضت حضرت خیرالنساء علیه السلام
فاقه ای برخورد گوارا کرد در یادِ خدا
داشت بردر خوانِ نعمت حضرت خیرالنساء علیه السلام
تلخ می دانست آن شیرین دنیا را به کام
ترک داد این جا حلاوت حضرت خیرالنساء علیه السلام
هم برای صدق الدنیاست سجن المومنین
یافت در دنیا نه راحت حضرت خیرالنساء علیه السلام
همتِ مرادانه، قربان کفِ پیاورد یش
بُد ز سر تا پای حکمت حضرت خیرالنساء علیه السلام
علویا! جانت فدا بر در گهه بنتِ رسول
فاطمه علیه السلام خاتونِ جنت حضرت خیرالنساء علیه السلام

منقبت حضرت فاطمه زهرا علیه السلام

شد لمعهٔ نورِ خفی، بنت محمد صلی الله علیه و آله
کشفِ اسرارِ نبی، بنت محمد صلی الله علیه و آله
عالم شده روشن ازو، یثرب شده گلشن ازو
خورشیدِ انوارِ جلی، بنت محمد صلی الله علیه و آله
آن امِ حسنین علیه السلام هدا، خیرالنساء کانِ حیا
نورِ نبی، زوجِ علی علیه السلام، بنت محمد صلی الله علیه و آله
آن گوهرِ دُرّجِ صفا، وان نیرِ بُرجِ ضیا
وان زاکیه عن ما یری بنت محمد صلی الله علیه و آله
جانِ گردِ عطفِ دامنش، دلِ فدیهِ در پیراهنش
علوی به یادش جانِ بری بنت محمد صلی الله علیه و آله

حواله: "نقش علوی" صفحه ۱۲۸ دیوان فارسی قلمی حضرت منشی میرامداد علی شاه صاحب صوفی رحمته الله خلیفه حضرت سردار بیگ صاحب قبله رحمته الله حیدرآباد دکن.

حواله: "سِرِّ علوی" صفحه ۱۲، دیوان فارسی حضرت منشی میرامداد علی شاه صاحب صوفی رحمته الله خلیفه حضرت سردار بیگ صاحب قبله رحمته الله حیدرآباد دکن.

منقبت حضرت فاطمه زهرا علیها السلام

ظهور عصمت یزدان، بتول علیها السلام بنت رسول
 نمود رحمت رحمان، بتول علیها السلام بنت رسول
 شده است مجمع اسرار احمد مرسل
 شهود مایه عرفان، بتول، بنت رسول
 ثبات یافت بد و اعتبار سر وجود
 عقیف و پاک تراز جان، بتول، بنت رسول
 به فقر و فاقه بد و عزت است و فخر به خلق
 وسیله ای به غریبان، بتول، بنت رسول
 به پرورد به جهان کود کان امت را
 به ظل گوشه دامن، بتول، بنت رسول

منقبت حضرت امام حسین علیه السلام

فدا و فدیة راه خدا امام حسین علیه السلام
 به خلق خضر طریق هدی امام حسین علیه السلام
 خطاب پاک جناب است سید الشهداء
 شهود و شاهد کوی وفا، امام حسین علیه السلام
 به چرخ سود کله گوشه رضا و صبر
 به فقر تاج سر اولیا امام حسین علیه السلام
 به حب ذات به خلق است سرور عشاق
 براه عشق بود رنما، امام حسین علیه السلام
 علم به خاک زد از عشق و برد سر به علم
 قدم نهاد چو در کر بلا، امام حسین علیه السلام
 به کف نهاد به عالم فنای کیفی را
 کشاد عقده سیر بقا، امام حسین علیه السلام
 شد اعتبار به نور و وجود و علم و شهود
 زوحدت احدی خود نما، امام حسین علیه السلام
 محمد است چو وحدت شد اعتبار این چار
 علی، بتول و حسن علیه السلام با رضا امام حسین علیه السلام

حواله: "سر علوی" صفحه ۸۲ دیوان فارسی حضرت منشی میر محمد امداد علی شاه

صاحب صوفی علیه السلام خلیفه حضرت سردار بیگ صاحب قبله علیه السلام حیدر آباد دکن۔

نه آب خورد به عشاق آبرو در داد
 چو دل بخورد تن زخمها امام حسین علیه السلام
 سرایم از لبِ نوحه، به بی خودی غزلی
 شده ست باعثِ آه و بکا امام حسین علیه السلام
 بساحلِ لب و چشمم ز بحر دل زد موج
 به علوی عفو خطا از تو یا امام حسین علیه السلام

(۲۶)

حضرت شاه غلام قادری موسوی متخلص به عارف فرزند حضرت موسی قادری حیدر آباد رحمة الله علیه

تولد (؟)

وفات ۸/مئی ۱۸۴۲م

کتاب مشکوة النبوة فارسی که در تذکره صوفیان گرامی قدر
 میباشد مؤلف اش و است این تذکره فارسی در بیایگانی تذکره قلمی فارسی
 در کتابخانه استیت لائبریری و موزه سالار جنگ وجود دارد و مرقد شریف
 او بنام درگاه حضرت سید شاه موسی قادری رحمة الله علیه اندرون پیل قدیم
 موجود است۔

-
حواله: ”سر علوی“ صفحه ۱۱۰ دیوان فارسی منشی میر محمد امداد علی شاه
 صاحب صوفی خلیفه حضرت سردار بیگ صاحب قبله رحمۃ اللہ علیہ حیدر آباد دکن۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

بلند تر است ز عرش علا مقام علی علیه السلام
 مثال نص و حدیث است هر کلام علی علیه السلام
 نبی مدینه علم و علی علیه السلام بود بابش
 به شهر کس نه در آید بجز کلام علی
 حدیث لحمک لحمی به شان وی آمد
 علی علیه السلام وصی نبی و نبی امام علی علیه السلام
 چه مدح سازش الحق که قدسیان بر عرش
 ز نند کویس ولایت همه بنام علی
 به قول مصرع کس ورد عارف است نهین
 علی علیه السلام امام من است و منم غلام علی علیه السلام

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

مظهر ذات اله آمد امیرالمومنین علیه السلام
 شافع روز جزا آمد امیرالمومنین علیه السلام
 بل اتی در حق او نازل شده از آسمان
 خوش خطاب لا فتی آمد امیرالمومنین
 معنی آیات قرآنست ذات پاک او
 سر رمز قل کفی آمد امیرالمومنین
 مصطفی آن خوش بداماد علی از خود بگفت
 یا علی علیه السلام امر خدا آمد امیرالمومنین
 عارفا تو نفس را در خود شکن زاید روا
 حیدر علیه السلام خیبرکشا آمد امیرالمومنین

حواله: تذکره مشکوٰۃ النبوة قلمی کتب خانۀ عرشی درگاه حضرت یوسفین علیه السلام نام

پشی حیدرآباد دکن۔

حواله: تذکره مشکوٰۃ النبوة قلمی کتب خانۀ عرشی درگاه حضرت یوسفین علیه السلام

حیدرآباد دکن۔

حضرت مولانا شاه محمد ابوالحسن پهلواری شریف متخلص به فردر حمة الله عليه

ولادت (؟)

وفات ۱۸۴۹ م

او به کنیه ابوالحسن معروف است. تولد او در شهرک پهلواری شریف، استان بهار بود او نبیره تاج العارفین حضرت مخدوم شاه محمد مجیب الله قادری قلندری جعفری است و سلسله نسب اش به حضرت سید جعفر طیار علیه السلام منتهی می شود او آموزش ابتدائی را در محضر شیخ العالمین گرفت سپس تا مدت بیست سال در حضور پسر خواهر پدراش علامه سید العلماء مولانا احمدی قادری پهلواری شریف آموزش می گرفت وبعد، در حضور اساتید دیگر دارای لیاقت خوب این کار آموزشی ادامه داشت. او شاگرد حافظ شیرازی نیز بود و در آخر کار یک عالم فاضل و شاعر بزرگ شد. و مردم همان طور که حافظ، جامی، سعدی، خسرو را یاد می کنند نام مبارک فرد الاولیاء را نیز می برند. او در صف صوفیان گرامی قدر به شمار می رود.

حواله: یه تذکره دیوان فرد جلد دوم شماره ۴/۱۲، از اسٹیٹ لائبریری حاصل کرده شد.

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام

چون شود جبریل دربانِ مکانت یا علی السلام
عرش و کرسی خود زمینِ آسمانت یا علی السلام
این نه می گویم که هستم میهمانت یا علی السلام
ریزه چینی، طعمه جوی ام ز خوانت یا علی السلام
کی توان خود را شمرد از دوستانت یا علی السلام
فخر من این بس که هستم از یگانت یا علی السلام
لوح محفوظ است از قرآن و صفت آیتی
نیست ممکن از بشر ادراکِ شانت یا علی السلام
مهر و ماه چرخ در طوفِ حریمت روز و شب
کعبه اهل صفا، بس آستانت یا علی السلام
آسمان از وسعتِ درگاهِ تو یک گوشه ای
پرتوی باشد دو عالم از جهانت یا علی السلام
عرشِ پیا انداز پیشِ رفعتِ ایوان تو
باغِ رضوان یک چمن از بوستانت یا علی السلام
ابجد آموز از دبستانِ تو باشد عقلِ کل
بابِ علم مصطفی هست از نشانت یا علی السلام

رشحه ای از فیض علمت، جمله علم ممکنات
 آدم علیه السلام و جن و ملک یک نکته دانت یا علی علیه السلام
 ای وجودت باعث ایجاد جمله کائنات
 ذره ذره بهره مند از فیض جانت یا علی علیه السلام
 دیده را بینای حق کن از کرم یا بو تراب علیه السلام
 سرمه چشم است خاک آستان یا علی علیه السلام
 قرب درگاه تو دارم آرزو یا سیدی
 گو گنہگارم ولی هستم از آنت یا علی علیه السلام

منقبت شاه خراسان حضرت امام علی موسیٰ

رضا علیه السلام

صبا گر بار می یابی به آن درگاه سلطانم
 ز سوی من به کن پاپوس سلطان علیه السلام خراسانم
 بخاکش چشم خود می مال و از من عرض کن شایه!
 خدا را از درخود ناامیدانه مگر دانم
 به هر بزمی که آریم به امید قدم تو
 چو شمع محفل عشرت ز شب تا صبح خندانم
 به عشقت تا قبا شد جامه ام بشگفته ام چون گل
 که گلها رشک می دارند از چاک گریبانم
 ازان خاک درت کحل الجواهر چشم می دارم
 کزین بهتر نه باشد تحفه بهر دیده جانم
 تو سلطانی منی بنده گدای آستان تو
 غلام کمترین خواجه معروف دریانم
 قسم از مصحف رخسار تو تابنده ات گشتم
 نه می دانم بجز روی تو قرآنی که می خوانم
 نه مقصود از خراسانم بود آن شهر و مردم را
 خراسان گویم و باشد مراد آن کعبه جانم

زبان من بریده باد گرم دعوی ای دارم
 سگ تو هستم و پرورده آن ریزه ای خوانم
 ز سرتاپا ز سوز هجر تو یک آبله هستم
 بنه بر ریش من مرهم که وصل تست درمانم
 بزیر آسیای چرخ گشتم سوده چون دانه
 مگر از بارگابی چون تو شابی داد بستانم
 چنان از لطف خود بنو از شاها فرد مسکین را
 نه بینم زحمتی تا زیر این چرخ برین مانم

(۲۸)

حضرت مستان شاه مجذوب کابلی رحمة الله عليه

تولد (؟)

وفات (۱۸۵۷) م

او در میان مجذوبین با کمال بود. دنیا و اهل اش را ترک کرده بود. و در حال جذب، اکثر اوقات با سروپاهای برهنه در شهر لاهور رفت و آمد می کرد. و از کسی چیزی را درخواست نمی کرد و اگر کسی پول، غذا یا لباس را با و تقدیم می کرد به اش توجه نمی کرد. و در حال گرسنگی شدید برگ های درختان را می خورد و آهسته با خود حرف می زد که مردم آنرا نمی توانستند فهمید. او صاحب مکاشفه و کرامات بود. و در تذکره، مکاشفات و کرامات حضرت زیاد درج شده است. ولی در این تذکره بخاطر پربیز از طوالت به اختصار اکتفاء می نمائیم.

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

مسند نشین سِر ولایت که حیدر السلام علیه است
 جبل المتین فقر محمد مقرر است
 شاه رسل و نور سبل ختم انبیاء
 گفته که من مدینه علمم، علی السلام علیه دراست
 سِر ازل و مهر ابد شاه انس و جان
 تاج الشرف و خرقة "الفقر" در براست
 شهباز اوج وحدت و سیمرغ قاف قدس
 سلطان هفت کشور و مولای قنبر است
 نقش جمال مهر تو می بندم اندرون
 حسنت مرا بذات خداوند رهبر است
 مارا بسر خیال تو، ای شاه السلام علیه اولیا
 هرکس سنرد خیال کسی را که در سراست
 در زور بازوی تو ید الله شاید است
 اندر نهیب رزم تو الله اکبر است
 مستی بداده در همه ایجاد همچومی
 مستان شه که مست ز ساقی کوثر است

مستیش تا ابد نه شود مبدلِ خمار
 مستان شه که مست ز اسرار حیدر السلام علیه است

حواله: دیوان آتش کده وحدت شماره کتاب ۱۰۰ صفحه ۶۲ در فن ادب نظم
 فارسی لائبریری سالار جنگ میوزیم طباعت دیوان به سال ۱۳۹۸ء مفید
 عام لاہور۔

مولوی حضرت محمد عبدالقادر صوفی رحمة الله عليه

(واعظ حضور نظام سابع)

تولد ۱۹ جمادی الاول ۱۲۸۰ هـ مطابق ۱۸۶۳ م وفات (؟)
اسم پدراش مولوی میر عالم شاه بود و باسید شاه صوفی رحمة الله
عليه بیعت کرده بود۔ مرقد شریف او در محله مصری گنج واقع است۔ دیوان
فارسی او بنام فغان راز، یادگار اش است که در کتاب خانه استیت لائبریری
حیدرآباد موجود است، شماره آن ۴۲۶/و- ۱۲ است، یادداشت این تذکره،
از دیوان مذکور اخذ شده است۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام

حضرت قرآن علی السلام و حضرت فرقان علی السلام
دین علی، ایمان علی و جان علی جانان علی السلام
شیر رزم خیبر و انا فتحنا رایتش
زور بازوی محمد صدف شیران علی السلام
رازدار لو کشف من کنت مولا را بیان
در اخوت گوی دولت برده از اخوان علی السلام
در تبتل مرد یکتا، راحت جان بتول علی السلام
یعنی آن مشکل کشای ما قضا گردان علی السلام
شه نشین عرش دل با تکیه گاه خاص او
حضرت انسان کامل صورت رحمان علی السلام
آن ابوالارواح احمد از چه خواندش بو تراب علی السلام
آدم خاکی نژادی را مگر بدجان علی السلام
کشتی نوح علی السلام نجی و بحر امواج کرم
دُرّ اصدا ف حکم آن گوهر عرفان علی السلام
پس همی گوید نصیری کان علی عین خداست
من همی گویم خدا در صورت انسان علی السلام

درمیان من و فرقی چو اسلام است و کفر
 زان که او گوید علی^{السلام} آن، من نگویم آن علی^{السلام}
 نیست پیغمبر مگر در پیشگاه احمدی
 همچو هارونست پیش موسی عمران علی^{السلام}
 رازمی نالی چرا در دامن او چنگ زن
 هر دل بیمار را دارو علی^{السلام} درمان علی^{السلام}

— (۳۰)

مفتی سید ضیاء الدین مخاطب به ضیاء جنگ مرحوم حیدر آبادی

تولد ۱۸۷۵ م وفات (؟)
 او فرزند مولوی سید نورالتقیاء (که بزرگ بلند پایه بود) میباشد
 و بمقام اورنگ آباد که میهن او است متولد شد. فیوض روحانی و علمی جد
 بزرگ اش سید قمرالدین در نواحی اورنگ آباد هنوز شهرت دارد. او در
 حضور عالمان بلند پایه تحصیل علم نمود. و در علوم عقلی به پایه ای رسید
 که امروز در تمامی مملکت حیدرآباد علم و فضل او مستند میباشد. و بعد از
 فراغت از تحصیل، بعنوان معاون ناظم امور مذهبی در حکومت حیدرآباد
 تقریر یافت سپس در مجلس دادگاه به عهده مفتی شریعت ارتقاء یافت. رکن
 عدالت عالییه نیز بود. او شاعر بلند درجه بود. تخلص اش ضیاء می نوشت.
 کلام فارسی او در حیدرآباد بدیده احترام دیده می شود. و در زبان اردو و
 فارسی شاعر بزرگ و ادیب بود.

—
حواله: دیوان موسوم به فغان راز شماره کتاب ۹-۲۲۶/۱۲ صفحه ۹۶ آصفیه اسٹیٹ

حواله: تاریخ دلکش مؤلفه صمصام شیرازی در فن تذکره اردو صفحه ۱۵۹ لائبریری

سالار جنگ حیدرآباد دکن.

لائبریری حیدرآباد دکن.

منقبت به سلسله آمد محرم

خوش آن اشکی که در چشم از حدیث کربلا آمد
 مه ذکر حسین علیه السلام ابن علی مرتضی علیه السلام آمد
 قیامت چون نه خیزد در محرم کین مه خونین
 مه ایفای عهد خاتم آل عبا علیه السلام آمد
 ز آب دیده می شویند گرد چهره خاطر
 مه روشنگر سیمای مردان خدا آمد
 ز کف در سینه می مالند خون زخم پنهانی را
 مه دست آزمای ماتم اهل عزا آمد
 ز خجلت چون نه گردد آب، خون دشمنان یارب
 که حر از بهر آمرزش به میدان و غا آمد
 کجا علم لدنی را کسی دیگر کند حاصل
 که این خلعت برای اہلبیت مصطفی آمد
 شراب الصالحین عشق کمیاب است در دنیا
 که این مینا شکن در کام مستان ولا آمد
 به یک شب بیش و کم پندار عهد زندگانی را
 به دنیا هر کسی همچون مسافر در سرا آمد

نه دیدم همسری رنگین قبايان شهادت را
 ضیا این جامه زیبی در شهیدان از کجا آمد

-

منقبت اہلبیت علیہم السلام

تازه می سازد محرم سوز داغِ اہلبیت علیہم السلام
 می کند از خونِ دل روشن چراغِ اہلبیت علیہم السلام
 شامیان را جستجو در کوفه کی آسوده داشت
 از حرم بودند کوشان در سراغِ اہلبیت علیہم السلام
 ہر شجر چون خضر و ہر سو چشمہ حیوان روان
 دشمنان را کی خوش آید سیرِ باغِ اہلبیت علیہم السلام
 حُرّ غازی را نگر چون سر بہ میدان باختست
 کی کند پروای جان مستِ ایاغِ اہلبیت علیہم السلام
 عیب جویان را نظر بر آیہ تطہیر نیست
 می برد از دل غم دنیا ایاغِ اہلبیت علیہم السلام
 تا برای مصطفیٰ شبگیری آید بہ کام
 نقشبندان را بکف با شد چراغِ اہلبیت علیہم السلام
 همچون نعمان ابن ثابت مجتہد باید ضیا
 تا بہ سنجد گوہرِ روشن دماغِ اہلبیت علیہم السلام

منقبت اہلبیت علیہم السلام

چہ دم ز گریہ زند دل کہ آب خواہد شد
 ہمین دلست کہ روزی کباب خواہد شد
 ز سادگی کہ بخود داشتم نہ دانستم
 کہ عشق بر دل و جانم عذاب خواہد شد
 خبر کنید بہ آن شہسوار تو سنِ ناز
 کہ سیلِ اشک منش تارکاب خواہد شد
 نہ انقلاب بہ جوہر نہ می رسد آسیب
 وگرنہ بادہ کجا خونِ ناب خواہد شد
 چہ دل بہ عالم کون و فساد می بندی
 کہ ہر عمارت دنیا خراب خواہد شد
 فرات گر ہمہ خون شد چسان کند پروا
 کسی کہ جان بہ لب از بہر آب خواہد شد
 بہ فتنہ ای شدہ از دشتِ کربلا پیدا
 چگو نہ فتنہ محشر جواب خواہد شد
 قضا ز خونِ شہید علیہم السلام ان کربلا بنوشت
 کہ طی معاملہ روز حساب خواہد شد

زیان به خرمینِ دل کی رسد ز سوز و گداز
 دو چند قیمتِ عطر و گلابِ خوابد شد
 خدای بنده نوازی کند ضیا ورنه
 کدام ذرّه به سعی آفتابِ خوابد شد

قطعه

عنادل را سحر سر گرم افکار جلی بینم
 به هر گل جلوه رنگ حسین ابن علی علیه السلام بینم
 ضیا این میوه باغِ موا خاتست پنداری
 که آثارِ نبوت را بدامانِ ولی بینم

(۳۱)

حضرت سید معروف علی شاه قادری متخلص به فدائی حیدر آبادی

ولادت (؟) وفات حدوداً ۱۹۱۰م

او فرزند سید زین العابدین بود۔ و مرید مرشد معروف به کهمم والی
 بود چهار تا فرزند داشت و یکی از آنان سید هدایت محیی الدین علی مرحوم
 ناظم دادگاه در مملکت حیدرآباد بود۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی ابن ابی

طالب علیه السلام

شاه کون و مکان علی^{السلام} علیه و لیست
 رونقِ جسم و جان علی^{السلام} علیه و لیست
 آئینه دار صورتِ احمد^ص
 در نهان و عیان علی^{السلام} علیه و لیست
 قاب قوسین لیلۃ المعراج
 ناوکِ آن کمان علی^{السلام} علیه و لیست
 چون فدای فدای او نه شوم
 بالیقین جان جان علی^{السلام} علیه و لیست

(۳۲)

شاعر مشرق علامہ دکتر

سر محمد اقبال رحمۃ اللہ علیہ

تولد ۱۸۷۸ م وفات ۱۹۳۸ء

وطن اوسیاں کوت بود و از دانشکده دولتی مدرک ایم۔ اے۔ بدست آورد۔ و
 در کشور خارجی در امتحان وکالت مرافعه قبول شد۔ سپس دکترا را نیز در
 همان کشور اخذ نمود و در لاہور متوفی شد۔ مرقد او در صحن مسجد شاہی
 میباشد۔

-

حوالہ: قاموس المشاہیر جلد اول صفحہ ۱۴۰ مولفہ نظامی بدایونی تذکرۃ اردو

اسٹیٹ لائبریری شماره ۱۲۳۹۱۲۸ ج-۱-ن ظا-ق مطبوعہ ۱۹۳۲ء نظامی پریس۔

-

حوالہ: دیوان فدائی، کتب خانۃ آصفیہ حیدرآباد دکن شماره کتاب ۱۲/۴۵۰

مثنوی اقبال عَلَيْهِ السَّلَام (۱)

در مدح اہلبیت عَلَيْهِ السَّلَام

مریم از یک نسبت عیسی عزیز
از سه نسبت حضرت زہرا عَلَيْهِ السَّلَام عزیز
نور چشم رحمة للعالمین
آن امام عَلَيْهِ السَّلَام اولین و آخرین
آن کہ جان در پیکر گیتی دمید
روزگار تازه آئین آفرید
بانوی آن تاجدار ہل اتی
مرتضی عَلَيْهِ السَّلَام مشکل کشا، شیر خدا
پادشاہ و کلبہ ایوان او
یک حسام و یک زره سامان او
مادر آن مرکز پرکار عشق
مادر آن کاروان سالار عشق
آن یکی شمع شبستانِ حرم
حافظ جمعیت خیرالامم
تانشیند آتش پیکار و کین
پشتِ پازد بر سر تاج و نگین

وان دگر مولای ابرار جہان
قوت بازوی احرارِ جہان
در نوای زندگی سوز از حسین عَلَيْهِ السَّلَام
اہل حق حریت آموز از حسین عَلَيْهِ السَّلَام
سیرت فرزندا از اُمّہات
جوہر صدق و صفا از اُمّہات
مزرع تسلیم را حاصل بتول عَلَيْهِ السَّلَام
مادران را اسوۂ کامل بتول عَلَيْهِ السَّلَام
بہر محتاجی دلش آن گونه سوخت
با یہودی چادرِ خود را فروخت
نوری وہم آتشی فرمان برش
گم رضایش در رضای شوہرش
آن ادب پروردہ صبر و رضا
آسیان گردان و لب قرآن سرا
گریہ ہای او زبالتین بی نیاز
گوہر افشاندی بد امان نماز
اشک او بر چید جبرئیل از زمین
ہمچو شبنم ریخت بر عرش برین

رشته آئین حق زنجیر پاست
 پاس فرمان جناب مصطفی است
 ورنه گرد تربتش گردیدمی
 سجده با بر خاک او پاشیدمی

مثنوی اقبال رحمۃ اللہ علیہ (۲)

در مدح اہلبیت السلام علیہ

ہر کہ پیمان با ہواالموجود بست
 گردنش از بند ہر معبود است
 مومن از عشق است و عشق از مومن است
 عشق را ناممکن ما ممکن است
 عقل سفاک است و او سفاک تر
 پاک تر چالاک تر بی باک تر
 عقل در پیچاکِ اسباب و علل
 عشق چوگان باز میدانِ عمل
 عشق صید از زور بازو افگند
 عقل مکار است و دامی می زند
 آن کند تعمیر تاویران کند
 این کند ویران کہ آبادان کند
 عقل چون باداشت ارزان در جہان
 عشق کمیاب و بہای او گران
 عقل محکم از اساس چون و چند
 عشق عریان از لباس چون و چند

عقل می گوید که خود را پیش کن
 عشق گوید امتحان خویش کن
 عقل باغیر آشنا از اکتساب
 عشق از فضل است و با خود در حساب
 عقل گوید شاد شو آباد شو
 عشق گوید بنده شو آزاد شو
 عقل را آرام جان حریت است
 ناقه اش را ساریان حریت است
 آن شنیدستی که هنگام نبرد
 عشق با عقل هوس پرورچه کرد
 آن امام علیه السلام عاشقان پور بتول علیه السلام
 سرو آزادی زیستان رسول
 الله الله بای بسم الله پدر
 معنی ذبح عظیم آمد پسر
 بهر آن شهزاده خیرالملل
 دوش ختم المرسلین نعم الجمل
 سرخ رُو عشق غیور از خون او
 شوخی این مصرع از مضمون او

درمیان اُمت آن کیوان جناب
 بمچو حرف قل هو الله در کتاب
 موسی علیه السلام و فرعون و شبیر علیه السلام و یزید
 این دو قوت از حیات آید پدید
 زنده حق از قوت شبیری علیه السلام است
 باطل آخر داغ حسرت میری است
 چون خلافت رشته از قرآن گسیخت
 حریت را زهر اندر کام ریخت
 خاست آن سر جلوه خیرالامم علیه السلام
 چون سحاب قبله باران در قدم
 بر زمین کربلا بارید و رفت
 لاله در ویرانه ها کارید و رفت
 تا قیامت قطع استبداد کرد
 موج خون او چمن ایجاد کرد
 بهر حق در خاک و خون غلطیده است
 پس بنای لا اله گردیده است
 مدعایش سلطنت بودی اگر
 خود نه کردی باچنین سامان سفر

دشمنان چون ریگ صحرا لا تُعد
 دوستانِ او به یزدان هم عدد
 سرِ ابراهیم واسمیل بود
 یعنی آن اجمال را تفصیل بود
 عزم او چون کوهساران استوار
 پائدار و تند سیرو کامگار
 تیغ بهر عزت دین است و بس
 مقصد او حفظِ آئین است و بس
 ما سوا الله را مسلمان بنده نیست
 پیش فرعونى سرش افکنده نیست
 خون او تفسیر این اسرار کرد
 ملت خوابیده را بیدار کرد
 تیغ لا چون از میان بیرون کشید
 از رگ ارباب باطل خون کشید
 نقش الا الله بر صحرا نوشت
 سطر عنوان نجات ما نوشت
 رمز قرآن از حسین علیه السلام آموختیم
 ز آتش او شعله ها اندوختیم

شوکتِ شام و فر بغداد رفت
 سطوتِ غرناطه هم از یاد رفت
 تارِ ما از زخمه اش لرزان هنوز
 تازه از تکبیرِ او ایمان هنوز
 ای صبا ای پیک دور افتاد گان
 اشک ما بر خاک پاک او رسان

-

حواله: رموز بیخودی مثنوی ڈاکٹر اقبال شماره کتاب ۹۱ صفحه ۱۲۵ لائبریری

سالار جنگ میوزیم طاعت مثنوی به سال ۱۹۴۰ء مکتبہ اردو لاہور۔

اعلیٰ حضرت نواب میر عثمان علی خان آصف جاہ سابع نَوَّر اللہ مَرَقَدَہ (سابق تاجدار دکن)

ولادت ۱۶/۴/۱۸۸۵م وفات ۲۴/۴/۱۹۶۷م
تعلیم و تربیت او زیر سایہ عاطفی پدرش، توسط مولانا انوار اللہ
خان فضیلت جنگ، مجتہد و سلطان العلماء حضرت آقا سید علی شوستری
و نواب عماد الملک و سید حسین بلگرامی کہ اساتید دارای لیاقت
و استعداد بلند پایه بودند انجام گرفت او در زبان اردو و انگلیسی و عربی
و فارسی لیاقت و صلاحیت خوبی داشت۔ و کلام اردو و فارسی او بہ نظر
احترام دیدہ می شود۔ او فرمانروای بیدار مغز و روشن خیال بود۔ تدبیر
و سیاست او را جنرال برطانیہ نیز اعتراف نموده بہ القاب ہزاگزا التیدہائنس
و وکٹورین چین و غیرہ ملقب ساخت۔ یادگار و کارنامہ بزرگ از عہد زرین
اش، قیام دانشگاه عثمانیہ می باشد کہ بسبب آن علوم شرقی زندگی تازہ
یافت در عہد او بناہای عدالت عالیہ عثمانیہ و دواخانہ عثمانیہ و شفاخانہ
مرکزی، و بازار یونانی و معظم جاہی و ساختمان های دینی و علم حسینی
و ساختمان های الاوہ سر طوق مبارک و طغری علم مبارک بی بی الاوہ کہ

سابقاً چوبی بود ولی او آنرا بخاطر عقیدت اش ہر دورخ را طلائی گردانید۔
ونبی خانہ خیر المبین و پترگتی، مقبرہ سلاطین آصفیہ و عاشور خانہ نعل
مبارک بہ وجود آمدند۔ او در جشن های میلاد و مجالس سوگواری با
خانوادہ شاہی شرکت می کرد۔ او با اہل بیت علیہم السلام عقیدت و محبت
والہانہ داشت۔ داد و دہش او بانداہ ای وسیع بود کہ در ہر گوشہ ای از جہان
وظیفہ خواران اش وجود دارند۔ جنازہ او با احترام و اعزاز شاہی توسط
حکومت فعلی تشییع شد۔ و در آن زمان بہ مدت سہ روز تعطیل عمومی بود
تمام مغازہ های شہر بستہ بودند و پرچم ہا بر روی ساختمان های دولتی سر
نگون بودند و در تشییع جنازہ اش جمعیت ہزاران نفر ہمراہی می کرد و تمام
رعایا در سوگ پادشاہ خود اشکبار بودند و بدون امتیاز مذہب و ملت تمام
شہر سوگواری بود۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی ابن ابی

طالب علیه السلام

از پی دنیا و عقبی بهر مامولا توی
دستگیر ماتوی ہم ملجا و ماوی توی
شارح رمز خفی ہم کاشف اسرار دین
گفت این مصحف نگر در سوره طه توی
گفت این خم غدیری پیش طوف کعبه ای
جلوه آرای سریر عزّ و شان شاہا توی
گفت این باد سحر پیش عروسان چمن
در ریاض خلد بنگر لاله حمرا توی
عم زاد احمد مرسل^ص اب حسن^{السلام} و حسین^{علیه}
در نجف در کربلا باشد که در بطخی توی
جلوه ریز کرسی جاهی، امام انس و جان
از پی ما بندگان با وفا آقا توی
فرق خود عثمان نگون کرده بگفته یا علی^{السلام}
جانشین احمد مرسل^ص نگر حقّا توی

منقبت مولای کائنات حضرت علی^{السلام} علیہ

ذاتِ حیدر^{السلام} علیہ که عجب شانِ امامت بوده
شمع توحید و گل باغ سیادت بوده
دوشِ ہر کس نہ بود حامل این بار عظیم
مرتضی^{السلام} علیہ ہست کہ شایانِ خلافت بوده
سبق آموزِ رموزِ حق و در نشرِ علوم
بی گمان ابرِ مطیر، آیہ رحمت بوده
لا فتی ہست پی قوتِ بازو الحق
تیغ ہم در کفِ او بہر شجاعت بوده
پرورش یافت بہ آغوش نبی^ص مرسل
در شمایل ہمہ ہم شکل و شبہت بوده
حق بگویم بتو عثمانکہ بہر نوعِ طریق
جانشینِ شہ ابرار و رسالت بوده

قطعه اول

لاریب پنجتن السلام علیہ که ز کونین بر تراند
قرآن گواه هست که خاصانِ داور اند
زبراً و هم علی السلام علیہ و محمد السلام علیہ حسن السلام علیہ حسین السلام علیہ
عثمان بدان که این همه ذاتِ مطهر اند

قطعه دوم

به لوحِ قلبِ نامِ شاه با خطِ جلی بینم
رخش آئینه زبراً السلام علیہ و مرآة علی السلام علیہ بینم
حسین السلام علیہ آنست ای عثمان که دست حق پرستِ او
بدست هر نبی بینم، به فرق هر ولی بینم

(۳۴)

حضرت مولا نا غلام قادر متخلص به گرامی رحمة الله علیه

ولادت ۱۸۸۶م وفات (۹)

حضرت گرامی در سال ۱۳۰۳ هجری مطابق ۱۸۸۶م وجود داشت
و باشنده پنجاب بود سپس در عهد حکومت نواب محبوب علی خان آصف
جاه غفران مکان به حیدرآباد تشریف آورد. تاریخ تولد اش ۵ ربیع الثانی
۱۲۸۳هـ و تاریخ وفات اش ۴ رمضان المبارک ۱۳۲۹هـ است. و در عهد
حکومت اعلیٰ حضرت نواب میر محبوب علی خان غفران مکان، جشن چهل
ساله مسرت منعقد شد حضرت گرامی نیز یک قصیده به موقع جشن مسرت
چهل ساله نوشته است. او در عهد حکومت اعلیٰ حضرت حضور نظام نواب
میر عثمان علی خان مرحوم و مغفور نیز حضور داشت و در رابطه با سالگرد
تولد اش نیز قصیده ای نوشته است که شعراش در ذیل است

حضرت عثمان آمد بردرش هر بنده ای

کام جو و کام بخش و کامگار و کامیاب

-

حواله: دیوان گرامی فارسی شماره ۱۲/۳۹۳ اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد (اے-پی-)

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

بر لب علی^{ست}، بر لب دل حرف یا علی^{السلام}
تکفیر می کنند که گویم خدا علی^{السلام}
قرآن ناطق است علی^{السلام} لو کشف گواه
لذت شناس مائده هل اثنی علی^{السلام}
نامد رموز معنی قرآن ترا به فهم
نقش طراز کار که انما علی^{السلام}
ای خارجی ترا به خلافت تامل است
پُرس از نصیریان که بشر یا خدا علی^{السلام}
در ذوق خیر مقدم احمد^ص به لا مکان
رمز آشنای ز مزمه^م مرجبا علی^{السلام}
دانی که چیست مطلب ترکیب کاف و نون
مطلب همه علی^{السلام} و همه مدعا علی^{السلام}
نام خداست نام علی^{السلام} او چه مظهر است
خیبر شکن، وصی نبی مرتضی علی^{السلام}
دستی که شد برون ز سرا پرده جلال
ای بی خبر به بین ز کجا تا کجا علی^{السلام}

از دست و پای قاتل خود بند برکشاد
برخود ز غم میبچ که مشکل کشا علی^{السلام}
پیدا ست داد خلق دهد شاه یا وزیر
یعنی شفیع حشر نبی^ص هست یا علی^{السلام}
دیدیم شب گرامی^م مرحوم را بخواب
رحمت به جان او که به تسبیح یا علی^{السلام}

-

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

دگر هنگامه ماتم، زمین تا آسمانستی
 دگر آشوب محشر از مکان تالا مکانستی
 ز ذره تا ستاره شور محشر چیست حیرانم
 هما نا ماتم آن شمع بزم کن فکانستی
 زمین، یا بوترا ب السلام علیه و لسمانش یا علی السلام علیه خواند
 مسیح وخضر را این اسم اعظم بر زبانستی
 زمین وآسمان شد جلوه گاه ذات آن مظهر
 عجب رمز غریبستی، عجب سِرّ نهانستی
 چه در صورت، چه در معنی، وصی احمد مرسل^ص
 به انداز وفا کامل عیار امتحانستی
 شهادت با امامت خفته در یک پیرهن اینجا
 مسلمانان امامت را شهادت تو امانستی
 علی السلام علیه اللهم، رمز علی السلام علیه از من چه می پُرسی
 علی السلام علیه در هر مکانستی، علی السلام علیه در لا مکانستی
 علی السلام علیه اول، علی آخر، علی السلام علیه ظاهر، علی السلام علیه باطن
 نهان اند رعیانستی عیان اندر نهانستی

ز راز سر به مهر ای بی خبر، آن پرده بر گیرم
 نهان اندر نهانستی، عیان اندر عیانستی
 مثالش از که می جوئی، نشانش از که می پرسی
 مثال بی مثالستی، نشان بی نشانستی
 گرام کافر نخوانی، واجب ممکن نما خوانم
 که ذاتش پرده دار کار گاه کن فکانستی
 خدا گفتم غلط گفتم، خدا را بنده می گویم
 گمان اندر یقینستی، یقین اندر گمانستی
 فصاحت جوهر کلکش، بلاغت گوهر سلکش
 بسا آیات حکمت، داستان در داستانستی
 زبانش را که می فهمد، کلامش را که می سنجد
 کلامش را زبان عقل اول ترجمانستی
 علی بر لب، علی در دل، علی درس، علی السلام علیه در جان
 علی السلام علیه آن معنی ترکیب وصل جسم وجانستی
 علی گویم، علی جویم، علی خوانم، علی السلام علیه خواهم
 علی السلام علیه در گیرودار روز محشر قهرمانستی
 مسلمانم کنم آن جذب پنهان علی السلام علیه آخر
 که هر تار نفس در پرده زنارم به جانستی

اگر از تیر بارانِ حوادثِ جان برم مفت است
 پلنگ اندر کمینستی خدنگ اندر کمانستی
 بخود پیچیده ام، کاری نه کردم فتنه زد را هم
 نه دنیایم، نه عقبایم، نه اینستی نه آنستی
 قفس بشکست و بر پروازِ ما برق بلا خندد
 که مرغِ روحِ محسرت کشان مرگ آشیانستی
 چه غم داریم از موجِ حوادثِ ماسیه کاران
 نگاهش زورقِ امیدِ مارا بادبانستی
 گرامیّ بخ بخ امشب مدعی را سر قلم کرده
 زبانِ خامه اش به به چه تیغِ اصفهانستی

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام علیه

زمین و آسمان از اشک و آہم در عذابستی
 زمین زد غوطه درخون، آسمان در اضطرابستی
 تلاطم های اشکم آنچنان بالا گرفت امشب
 که چرخ نیلگون مانند نیلوفر در آبستی
 براتِ گریه های بی حسابم را چه می پرسی
 نجاتِ دار و گیرِ فتنه یوم الحسابستی
 در آغوشِ اثر جاکرده است آہِ سحرگاهم
 ہما نا تیرِ آہ من دعای مستجابستی
 چه می دانی که آہم از چه راہی بر فلک دارد
 اسیر بوسه خاکِ مزارِ بوتراہبستی
 علیّ آن کعبه اش مولد، علیّ السلام
علیه آن مسجدش مشہد
 علیّ اللہیان دانند کین نکته کتابستی
 علیّ السلام
علیه را عقل اول طفلِ مکتب خانہ دانش
 علیّ السلام
علیه در مہد طفلی دایہ اش اُم الکتابستی
 علیّ و مصطفیٰ صلی
السلام
علیه ہر دو بہ نسبت موسیٰ السلام
علیه و ہارون السلام
علیه
 سپرد ندش ولایت کان نبوت را جوابستی

علی^{السلام} بیدار واحمد^ص سربه زانویش بخواب آمد
 تعالی^{الله} چه بیداری، تعالی^{الله} چه خوابستی
 نمی دانم من از قدرِ بلندش، این قدر دانم
 که بردوش نبی معراج آن عالی جنابستی
 علی^{السلام} برجای پیغمبر^ا اگر به نشست جا دارد
 که گل را جانشین بی فصل در معنی گلابستی
 شبی گفتم که ذاتش آفتاب آمد، غلط گفتم
 که سریر خط فرمانش مکرر آفتابستی
 نه کردندانتخابش در خلافت نیست پروای
 که در مجموعه هستی وجودش انتخابستی
 خدا خواندش نصیری، من خدا را بنده می خوانم
 عجائب مظهرستی، إِنَّهُ شَيْءٌ عَجَابِستِی
 اگر منکر به گوید بنده را چون تو خدا خوانی
 علی^{السلام} را یا علی^{السلام} خوانم، جواب لاجوابستی
 هوس راشیشه برسنگ افکنم، خاکِ نجف هوسم
 بلی! در خاک آن یعسوب دین سر که شرابستی
 هوس پیچیده با دنیای دون دلبستگی دارد
 ولی در چشم معنی آشنا، دنیا حبابستی

گرامی^ت بر دو روزه زندگی چندین سیه مستی
 برآ از خود که عمر بی وفا نقشی برآبستی
 گرامی^ت منقبت آورد یاری خواجه فرماید
 که پنجاب آسمانستی، گرامی آفتابستی

-

حواله: دیوان گرامی، شماره کتاب ۱۲/۳۹۳ صفحه ۱۶۲ تا ۱۶۶ آصفیه اسٹیٹ

لائبریری حیدرآباد

حضرت ملا عمر سه پیازه صوفی، مرید حضرت مرزا سردار بیگ حیدر آبادی

تولد حدوداً ۱۸۸۹م وفات (؟)

او در سال ۱۳۰۶ هـ مطابق ۱۸۸۹م وجود داشت و با حضرت میر غلام حسین احمد عرف مرزا سردار بیگ قلندر بلخی حیدرآبادی چشتی نظامی قُدس سِرّه بیعت کرده بود و در میان تذکره شعراء، شرح زندگی او دستیاب نشد. دیوان فارسی ملا عمر سه پیازه مطبوع در کتاب خانه استیت لائبریری حیدرآباد موجود است. و شماره آن ۳۷۹/و-۱۲ است. ملاّی موصوف بر صفحه ۸۰ و ۸۱ از دیوان اش ماده تاریخ وفات حضرت سردار بیگ را نوشته است و نقل آن حسب ذیل است ع

گفت تاریخ اش عمر از روی درد

مرد حق گو جان بحق تسلیم کرد

غرض که ملا عمر سه پیازه در سال ۱۳۱۳ هـ مطابق ۱۸۸۹ میلادی

موجود بود.

منقبت مولای کائنات حضرت علی السلام

قبله ام در دو جهان نیست بجز روی علی السلام

کشته خنجر عشقیم ز ابروی علی السلام

بحر زخار حقیقت چو در آمد به ظهور

سلک آن در حقیقت شده گیسوی علی السلام

خرمن عقل من از جلوه او پاک به سوخت

شرر عشق به دل می طپد از روی علی السلام

می شود کشف دران دم بدل از عالم غیب

چون در او جلوه کند آئینه روی علی السلام

برد یکسر ز دلم صبر و قرار و آرام

می کشد این دل زارم به سر موی علی السلام

از ازل تا به ابد زنده احسان وی است

نیست یک دل که نه شد بسته گیسوی علی السلام

سوی کعبه چه کنی میل بیا ای زاهد!

قبله و کعبه مقصود شده کوی علی السلام

بحر زخار حقیقت نه بود جز حیدر علی السلام

می ترا ود به دلم فیض ز پهلوی علی السلام

ساقی خم صفا، بت شکن و محرم راز
جام جم بود عیان از سر زانوی علی علیه السلام
هر دو عالم به نظر یکسر موی نه نمود
چه کند میل خلافت سرِ مو، سوی علی علیه السلام
شیوه فقر و غنا جهد و ریاضت، فاقه
اهل دل راه به تحقیق برد سوی علی علیه السلام
مرحبا شاه نجف خاکِ درت باد سرم
به طفیل نبوی زود نما روی علی علیه السلام
پرده عقل به درّید چو زد نوبت عشق
عاشقان واله و شیدا همه از هوی علی علیه السلام
بود باطن به همه انبیاء علیهم السلام آن شاه نجف
گشت با احمد مختار عیان روی علی علیه السلام
مصطفی هست به تمثال چو کوثر به جهان
ای عمر آب ز کوثر شده در جوی علی علیه السلام

(۳۶)

حضرت مولانا سید شاه شیخ احمد شطاری حسینی و قادری رحمة الله علیه (سابقاً معتمد مجلس علماء دکن متخلص به کامل)

ولادت ۲۷ صفر ۱۳۲۳ هـ مطابق ۱۹۰۳ میلادی

وفات ۶ ذی الحجه ۱۳۹۶ هـ مطابق ۲۷ نوامبر ۱۹۷۶ م

حضرت کامل، سجاده نشین به آستانه شطاریه بود و در میان
علماء به شمار می رود. او عالم باعمل بود و در اکثر اوقات در عبادت
خداوند متعال مصروف بود. حضرت کامل چون از خاندان سادات حسینی
بود با اهل بیت علیهم السلام خیلی ارادت مند بود و کلام اش بزبان اردو و
فارسی در حیدرآباد به نظر احترام دیده می شود. و دیوان های او چاپ شده
اند. و بدلیل زندگی ساده و حسن اخلاق او، دل های مردم از او متاثر می
شدند.

راقم حروف درباره "مناقب اهل بیت علیهم السلام" در اکثر اوقات از مشورت
های مفید او استفاده می کردم. و مقدمه مناقب اهل بیت علیهم السلام که در اشاعت
شمولیت دارد نوشته او است.

منقبت در مدح امیر المومنین علی ابن ابی طالب علیهما السلام

بنام خدا هست نامِ علی علیه السلام
 بروحِ علی علیه السلام صد سلامِ علی
 نگاهی برویش عبادت تمام
 نظر کن به اوجِ مقامِ علی علیه السلام
 چه دانی توای ذوق حق نا شناس
 چه گویم ترا کیفِ جامِ علی علیه السلام
 به هر حلّ مشکل، به هر مقصدی
 به هر حال سیفست نامِ علی علیه السلام
 امام دو عالم علی علیه السلام آمده
 محمد چو آمد امامِ علی علیه السلام
 چو هر کس به خوانی ست زُله ربا
 من از سفره فیضِ عامِ علی علیه السلام
 نیازم که مولای کامل علی علیه السلام ست
 غلامِ علیم غلامِ علی علیه السلام

(۳۷) حضرت مولانا سید ولی الله حسینی شاه افتخاری رحمته الله چشتی حیدر آبادی

تولد ۷/ربیع الاول ۱۳۲۱ هـ مطابق ۲/ژانویه ۱۹۰۳ م
 وفات (۹)

او فرزند حضرت سید محمد معین الله حسینی شاه و نبیره سید
 افتخار علی شاه وطن رحمة الله علیه بود. حضرت سید محمد افتخار علی
 شاه رحمة الله علیه بزرگ بلند پایه ای بود که عوام و خواص حیدرآباد با و آشنا
 اند.

-

حواله: اخبار شیراز اردو هفته وار حیدرآباد امیر شماره مورخه ۱۳/رجب ۱۳۷۵ هـ

کتابخانه آصفیه

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

مبارک تشنه کامانِ محبتِ روز عید آمد
 که حسبِ حوصله هر دیده را اعلانِ دید آمد
 کرم فرما به حالِ ما الهی! بهر آن ذاتی
 که در کعبه تولد شد واز مسجد شهید آمد
 چه معصومی که شد گهواره اش آغوش پیغمبر
 چه محبوبی که در عالم به اندازِ حدید آمد
 علی علیه السلام را از نبی مومن جدا کی می توان داند
 در آن جای که در این باب تاکید اکید آمد
 بهر جا شوکتِ مشکل کشای می دهد جلوه
 چو بر وابستگانِ آستان، وقتِ شدید آمد
 بجز الطافِ تو حاشا مرادِ دل نه می دارم
 مدد ای شاه الشاه مردان بر درِ دولت مُرید آمد
 مریضم، عاصیم لیکن چه باک ای چشتی خسته
 به خاکِ کوی او نسبت به هر علت مفید آمد

(۳۸)

حضرت مولانا سید معز الدین قادری ملتانی متخلص به معز حیدر آبادی

تولد ۲۲/ اکتوبر ۱۹۰۵ م بقید حیات

او فرزند حضرت سید معین الدین است. و در خانواده معروف در
 حیدرآباد تولد یافت. و در آن خانه، رشد و هدایت از زمان دراز ادامه داشته
 است او آموزش عربی و فارسی و تصوف و عرفان را در سن شانزده سالگی
 تکمیل کرد. در انگلیسی نیز لیاقت خوبی دارد و مریدان اش را درس
 تصوف می دهد و در مساجد، درس تفسیر قرآن شریف می دهد. او یک شاعر
 توانا میباشد بزبان اردو و فارسی، قصیده ها و غزل ها اش در روزنامه ها
 چاپ می شود. مناقب اهل بیت علیهم السلام در فارسی منتخب از اشعار شعراء
 صوفی گرامی قدر را او بزبان اردو ترجمه کرده است و در این رابطه با صمیم
 قلب از او تشکر می شود. زندگی او خیلی مغتنم است.

حواله: اخبار شیراز (اردو) هفته وار، حیدرآباد، امیر شماره مورخه ۱۳/ رجب ۱۳۷۵

”کتابخانه آصفیه حیدرآباد دکن-

حواله: نقل از اخبار رهنمای دکن تاریخ ۹/ نوامبر ۱۹۷۵ء

”معنی ذبح عظیم“

ای حسین علیه السلام ابن علی علیه السلام ای آفتابِ کربلا
 ای جگر بندِ علی علیه السلام، ای نورِ چشمِ مصطفی
 روی باطل از ضیای روی پاکت در حجاب
 ظلمتِ طاغوت را عزم تو پیغامِ فنا
 نورِ مطلق از جمالِ باطنت کرده ظهور
 کور چشمان خیره ترگشته ز نورِ کبریا
 مهرِ عالمتابِ حق، رخسید از روی مبین
 قلبِ مومن از تجلای قدم یا بد ضیا
 ای توی قرآنِ ناطق معنی ذبحِ عظیم
 برکشید از خونِ دل صد نقشِ تسلیم و رضا
 لرزه براندام استبداد از فیضِ نگاه
 از سرِ خود داده ای دین محمدؐ را بقا
 تا ابد دین مبین را چون ربانیدی ز شر
 شد معزِ قربانِ رابت ای سوارِ کربلا

قطعه

علی علیه السلام مرتضیٰ عالم پناهی
 دو عالم مملکت تو بادشاهی
 به پیش مولدت سجده گزارم
 که پیشت جرأتِ سجده گناهی

مولوی سید غلام دستگیر مرحوم نقش بندی متخلص به عاجز حیدر آبادی

تولد حدوداً ۱۹۱۰م وفات (؟)

او در زمان ۱۳۲۷هـ مطابق ۱۹۱۰م وجود داشت در تذکره شعراء تاریخ تولد و وفات اش متروک است۔ دیوان فارسی او لخلخه گلاب، شماره ۸۴۰/و- ۱۲ از مطالعه اش ظاہر می شود کہ او مرید حضرت شاه صاحب بود و شاگرد مجتهد عصر و سلطان العلماء آقا سید علی موسوی شوستری اعلیٰ اللہ مقامه بود۔ چنانچه بر صفحه ۳۵۲ از دیوان مذکور۔ شعری بقلم حضرت علامه شوستری نوشته شده است۔ و از آن، تاریخ طباعت دیوان عاجز معلوم می شود و آن شعر در ذیل است ع

محبوب و خوب شمعى آمد به بزم عشاق

نظم جناب عاجز محبوب و دلکش آمد

از شعر مذکور ظاہر می شود کہ عہد عاجز ۱۳۲۷هـ بود۔

-

حواله: مذکورہ از اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد دکن

منقبت مولای کائنات حضرت علیؑ

حلّ هر مشکل است کامِ علیؑ

کاشف مشکلات نامِ علیؑ

حق تعالیٰ کلید فتح و ظفر

داد در دستِ اہتمامِ علیؑ

درِ خیبر شکست و مرحب کُشت

بین چه قدر است احتشامِ علیؑ

بر سرِ هر منافق و کافر

برق لامع بُود حُسامِ علیؑ

ابنِ عمّ رسول و زوج بتولِ علیؑ

برتر از هر ولی مقامِ علیؑ

به صلاۃ و زکوٰۃ و حج و صیام

نہ رسد ہیچ کس بہ کامِ علیؑ

سر بہ سر غرقِ بحرِ وحدت شد

هر کہ نوشید می ز جامِ علیؑ

نیست مخصوص این و آن فیضش

عالمی غرقِ فیضِ عامِ علیؑ

ہست مداح او بہ صدق و صفا
عاجز کمترین غلام علیؑ

(۴۰)

حضرت محمد عزیز اللہ شاہ عزیز معروف بہ جناب منشی ولایت علی خان متخلص بہ ولایت

تولد در زمان ۱۹۱۳ھ وفات (۴)

او در سال ۱۳۳۱ھ مطابق ۱۹۱۳م زنده بود او فرزند منشی محمد
یحییٰ علی خان رحمۃ اللہ علیہ بود کہ رئیس شہرک صفی پور شہرستان اٹا
و در ملک اودھ بود۔ در تذکرہ ہا، ترجمہ احوال اش درج نشدہ است۔ و از
مطالعہ دیوان او موسوم بہ ولایت شمارہ ۳۵۷/و-۱۲ در کتاب خانہ استیت
لائبریری بویژہ از صفحہ ۲۵۶ بدست می آید کہ طباعت دیوان مذکور در
زمان ۱۳۳۱ھ مطابق ۱۹۱۳م بودہ است۔

حوالہ: لخلخہ گلاب (دیوان عاجز) سید غلام دستگیر صاحب شمارہ کتاب

۱۲/۸۴۰ صفحہ ۲۸۷ آصفیہ اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد، طباعت دیوان بہ سال

۱۹۹۰ء صحیفہ پریس حیدرآباد دکن۔

منقبت مولای کائنات حضرت علی علیه السلام

یا علی علیه السلام شانِ تو باشد همچو شانِ مصطفیٰ
 پس نشانِ ذاتِ تو آمد نشانِ مصطفیٰ
 آشکارا بر تو شد سرِّ نهانِ مصطفیٰ
 مصطفیٰ جانِ تو باشد هم تو جانِ مصطفیٰ
 با کمالاتِ ولایتِ آفتابِ روشنی
 جز تو کی باشد کسی شایا روانِ مصطفیٰ
 جامِ معنی یافتی از دستِ ساقیِ ازل
 زان فشانندی جرعه ای بر عاشقانِ مصطفیٰ
 بی تولّایت کسی تا مصطفیٰ کی ره برد
 چون علی علیه السلام بابها شد بر زبانِ مصطفیٰ
 هم توی لاریب فیه هیچ کس غیر از تو نیست
 جسم و جانِ مصطفیٰ تاب و توانِ مصطفیٰ
 هم کلامِ تو مطابق با کلامِ ایزدی
 هم زبانِ تو موافق با زبانِ مصطفیٰ
 جنتِ الفردوس کوی تُستِ آمانبها
 ای گل با رنگ و بوی بوستانِ مصطفیٰ

شمع از شمع‌یست روشن از فروغِ نورِ تو
 طرفه شمعی بوده ای در دُودمانِ مصطفیٰ
 تو در علم لدنی هستی و او شهرِ علم
 آستانِ تست بی شک آستانِ مصطفیٰ
 دشمنانت در حقیقتِ مصطفیٰ را دشمن اند
 دو ستانت بی تاملِ دوستانِ مصطفیٰ
 مصطفیٰ چون عزمِ هجرت کرد، خفتی بی خطر
 هم بجایِ مصطفیٰ اندر مکانِ مصطفیٰ

منقبت مولای کائنات حضرت علی^{السلام} علیه

السلام ای ساقی کوثر امام المتقین
سرّ جان مصطفیٰ و پیشوای راستین
دستِ تو دستِ خدا و فیضِ تو فیضِ ابد
جامِ تو جامِ ازل فیها شراب الطاهرین
فعلِ تو فعلِ رسول و قولِ تو قولِ نبی
دینِ تو دینِ خدا، علمت ز علم اولین
روحِ عصمت، جانِ رحمت، صورتِ معنی نما
نورِ ایمان، شمعِ عرفان، آفتابِ آخرین
بو تراب^{السلام} علیه و فخرِ آدم آن که هر شام و سحر
بر سرِ خاکِ درش خورشید می ساید جبین
معنی انا فتحنا در حصار خیبری
رمزِ فهم نحن اقرب فاتح باب الیقین
رنگ و بوی هشت گلشن آفتاب نه فلک
دستگیر هر دو عالم با کراماتِ مبین
هادی دین، قاطعِ حجت، وصی مصطفی
قوتش معجز نما و قوتِ او نانِ جوین

ابتدایش محو در محو و فنا اندر فنا
انتهای او بقا با ذاتِ رب العالمین
حیدر^{السلام} علیه کرار، دامادِ نبی، شیر خدا
قاتلِ کفار، سیفِ الله، امیرالمومنین
بر فلک از روی رفعت همچو عیسی^{السلام} علیه بر فلک
بر زمین از روی تمکین چون محمد^ص بر زمین

-

حواله: دیوان ولایت، شماره کتاب ۱۲/۳۵۷ صفحه ۲۳۹ آصفیه اسٹیٹ لائبریری

حیدرآباد دکن۔

کتابیات

شمار	نام مصنف	نام کتاب	نام کتب خانہ	نام مطبع مع مقام	سن طباعت
۱	امام شافعی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	امام معالم العترة ترجمہ ینابیع جعفریہ المودة	مدرسہ ملتان علاقہ پاکستان	۱۹۶۳ء	
۲	جنید بغدادی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	جنید دیوان جنید	اسٹیٹ قلمی لائبریری حیدرآباد	؟	
۳	حسین منصور بن حلاج <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	حسین دیوان منصور	اسٹیٹ چاپ خانہ لائبریری علوی بمبئی حیدرآباد	۱۹۲۲ء	
۴	احمد جام زندہ پیل <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	احمد جام زندہ دیوان احمد جام	اسٹیٹ نولکشور لائبریری کانپور حیدرآباد	۱۸۸۱ء	
۵	شیخ عبدالقادر غوث جیلانی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	شیخ دیوان حضرت عبدالقادر غوث اعظم خانہ	خانگی کتب؟ خانہ	؟	

۶	شیخ فرید الدین عطار <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	دیوان عطار	کتب خانہ قلمی سالار جنگ میوزیم	؟	
۷	سید معین الدین حسن سنجرى <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	خواجہ معین الدین انتخابات	مجموعہ کتب خانہ قلمی سالار جنگ میوزیم	؟	
۸	شیخ مصلح الدین شیرازی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	کلیات سعدی	اسٹیٹ؟ لائبریری حیدرآباد	؟	
۹	علاؤ الدین سید علی صابری <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	دیوان صابر	کتب خانہ سالار جنگ کانپور میوزیم	۱۸۹۷ء	
۱۰	مولانا مولوی جلال الدین رومی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	دیوان شمس تبریز (مشمولہ)	کتب خانہ سالار جنگ کانپور میوزیم	۱۸۸۵ء	
۱۱	خواجہ قطب الدین کاکى <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	مثنوی	کتب خانہ سالار جنگ کانپور میوزیم	۱۸۹۰ء	

۱۲	نظام الدین اولیا محبوب الہی علیہ السلام	ماخوذ از اخبار شیراز حیدرآباد	اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد	صحیفہ پریس حیدرآباد	اخبار
۱۳	شمس دیوان حضرت تبریز علیہ السلام	کتب خانہ شمس تبریز میوزیم	کتب خانہ سالر جنگ لکھنؤ میوزیم	نولکشور ۱۸۸۵ء	۱۸۸۵ء
۱۴	امیر ماخوذ خسرو علیہ السلام	از خانگی کتب کتابچہ دہلی	کتب لاہور پریس دہلی	۱۹۰۵ء	۱۹۰۵ء
۱۵	شیخ سنائی غزنوی علیہ السلام	حدیقہ سنائی کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	قلمی	؟
۱۶	محمد شمس الدین حافظ شیرازی علیہ السلام	دیوان حافظ کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	مطبع کانپور ۱۹۰۹ء	۱۹۰۹ء
۱۷	شاہ نعمت اللہ کرمانی علیہ السلام	دیوان نعمت اللہ کرمانی میوزیم	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	قلمی	؟
۱۸	نصیر الدین محمود چراغ تصوف دہلی علیہ السلام	کتابچہ آئینہ چراغ تصوف دہلی	کتب خانگی خانہ	لاہور پریس ۱۹۰۵ء	۱۹۰۵ء

۱۹	نور الدین ملا عبدالرحمن جامی علیہ السلام	انتخاب کلام شعراء جامی	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	قلمی	؟
۲۰	شاہ نیاز احمد بریلی علیہ السلام	دیوان نیاز کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	مطبوعہ بمقام حیدرآباد	۱۸۹۹ء
۲۱	شاہ علی حسن جائسی علیہ السلام	روضہ رضوان کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	اسٹیٹ؟ لائبریری حیدرآباد	۱۸۹۲ء
۲۲	مرزا اسد اللہ خان غالب مرحوم	دیوان غالب کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	اودھ لکھنؤ	۱۸۷۲ء
۲۳	نور علی شاہ صوفی علیہ السلام	دیوان نور علی شاہ علیہ السلام	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد	۱۹۲۴ء
۲۴	سید شاہ باقر علی چشتی علیہ السلام	دیوان باقر علی چشتی علیہ السلام	کتب خانہ سالر جنگ میوزیم	حیدرآباد	۱۹۳۷ء

۲۵	منشی میر سرتعلوی امداد علی شاہ علوی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	خانگی کتب قلمی خانہ	؟
۲۶	شاہ غلام علی قادری موسوی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	مشکوۃ النبوة خانگی کتب قلمی خانہ	؟
۲۷	شاہ دیوان فرد ابوالحسن پہلواری شریف <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	اسٹیٹ؟ لائبریری حیدرآباد	؟
۲۸	مستان شاہ آتش کدہ مجنوب وحدت کابلی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	اسٹیٹ لاہور لائبریری حیدرآباد	۱۸۹۸ء
۲۹	محمد فغان راز عبدالقادر صوفی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	اسٹیٹ؟ لائبریری حیدرآباد	؟
۳۰	مفتی ضیاء جنگ <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	اسٹیٹ صحیفہ لائبریری حیدرآباد	۱۸ صفر ۱۳۷۶ء

۳۱	سید معروف دیوان فدائی علی شاہ <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	اسٹیٹ؟ لائبریری حیدرآباد	؟
۳۲	ڈاکٹر محمد اقبال <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	مثنوی اسرار ورموز لائبریری لاہور حیدرآباد	۱۹۴۰ء
۳۳	نظام دکن میراخبار شیراز عثمان علی خان <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	اسٹیٹ صحیفہ لائبریری پریس حیدرآباد	۱۳ رجب ۱۳۷۵ھ م ۱۹۵۶ء
۳۴	غلام مادر دیوان گرامی گرامی	اسٹیٹ؟ لائبریری حیدرآباد	؟
۳۵	ملا عمر سہ دیوان ملا عمر پیازہ سہ پیازہ	اسٹیٹ؟ لائبریری حیدرآباد	؟

۳۶	سید شاہ شیخن احمد شطاری <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	غیر مطبوعہ	خانگی کتب خانہ		
۳۷	سید محمد ولی حسینی چشتی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small>	مخدوم اخبار شیراز ۱۳ رجب ۱۳۷۵ء ۹ نومبر ۱۹۵۲ء	اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد	صحیفہ پریس حیدرآباد	۹ نومبر ۱۹۵۲ء
۳۸	سید از معزالدین رہنمای دکن ملتان صوفی	مخدوم اخبار؟ مورخہ ۹ نومبر ۱۹۷۵ء		از رہنمای دکن	۹ نومبر ۱۹۷۵ء
۳۹	سید غلام دستگیر	مخدوم لخلخہ گلاب	اسٹیٹ لائبریری حیدرآباد	صحیفہ پریس حیدرآباد	۱۹۰۱ء
۴۰	محمد اللہ شاہ	عزیز دیوان ولایت	اسٹیٹ؟ لائبریری حیدرآباد		۱۹۱۳ء